

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Jónás-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:

Égész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre
7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Parádé nélkül.

Budapest, március 21.

(a.) Parádés beszéd bizony nem volt a Horánszky Nándor első miniszteri beszéde. De talán éppen ez a parádé nélkül való, szigorú egyszerűség volt a beszédnek legszebb ékesége. Az új miniszter úgy mutatkozott be, ahogy az ő egyéniségének legjobban megfelel: dolgozó-kabátban, mint az olyan ember, akinek nincs ideje ünnepi habitust ölteni, csak azért, hogy elmondja, mit dolgozik. Elmondani sem nagyon szereti, mert nem is igen ér rá, meg nem is kenyeré az ígéretés. Minden szavából kicsendül az az aggodalmas tartózkodás, hogy valamiképpen többet ne találjon mondani, mint amennyinek a kockázatát egész nyugodtan elvállalhatja. Nem is tartózkodás ez már, hanem valóságos zsugoriság az ígéretekben. De nekünk úgy tetszik, hogy éppen ez a zsugoriság a legszebb ígéret. Az a miniszter, aki ennyire takarékoskodik a szóval, feltétlenül ura is lesz minden szavának. Annak az embernek legnagyobb a hitele, aki legkevesebb kölcsönt vesz igénybe. Horánszky Nándor pedig ugyancsak kiméli a maga hitelét. A közbizalomnak akkora tőkét hozta föl hosszú politikai pályáján, hogy erre bátran kérhetne hitelt a közvéleménytől a legpompázóbb, legmerészebb ígéretek számára is. De nem teszi. Nagyon vigyáz az erkölcsi vagyonára. Szigorú birája a maga fizetőképességének, mint bárki más. Nem vállal több kötelezettséget, csak éppen annyit, a mennyit bármely pillanatban készpénzben teljesíthet. Nem adja oda a nevét szapora ígéretek váltójára. Amit mai beszédjében nyújtott, az egy szokatlanul erősen fundált kötelezvény, amelynek nem is egyszeres, de többszörös ércfedezete van.

A kereskedelmi miniszter székfoglalójának tehát először is az biztosította a hatását, ami nem volt benne. Az ígéretekkel való bőkezű dobálódzásnak teljes hiánya, a csillóasztól való idegenkedés, s az első fellépés abszolút komolyságára való skrupulózus törekvés jellemzi ezt a beszédet. Horánszky ma nem akart nagyszabású programot adni. Eldobta magát az effektusnak leghálásabb fegyverét. És elsőben is ez volt az a fegyver, amelylyel sikerét kiküzdötte. De teljessé ez a siker azzal vált, hogy amit elmondott, az is csupa értékes tartalom, megannyi alapvető eleme egy hasznos, becsületes, öntudatos programnak, amely gyümölcsöző munkásságnak lesz fundamentuma. Az új miniszter nem sietett kibeszélni magát, mert egyéb sietős dolga van. Sok ez nagy munka vár rá. És ő már javában dolgozik. Ma csak éppen jelezte munkásságának főbb irányait, csak éppen érintette a nagyobb kérdéseket, csak éppen azokat, amelyekről lehetetlen volt hallgatnia. Vigyázott, hogy ne mondjon többet a kelléténél, de amit mondott, az éppen elég arra, hogy nyugodtan várjuk a következőket.

A gazdasági kiegyezés kérdéséről nagyon röviden nyilatkozott, de igazán nem is volt szükség rá, hogy hosszasan belemenjen. Hiszen a Széll-féle törvény 1907-ig rendezett állapotokat biztosított minden eshetőségre. A vámszövetség megkötésére nézve a kormánynak az a dolga, hogy tárgyaljon az osztrák kormánnyal. Ezt a dolgot pedig semmivel sem vinné előbbre azzal, ha a parlamentben nagy kijelentéseket tenné. Sőt ellenkezőleg.

Mikor alkuról van szó, minden betűre vigyázni kell annak, akinek a nagy felelősségben része van. Ebben a stádiumban nem mondhatott többet a miniszter annál az ünnepies kijelentésnél, hogy a kormány az ország érdekeit védeni fogja. Ezt pedig el lehet hinni a Széll-kormánynak is, Horánszky-nak is.

Amit híres szepsi-i beszédjében elmondott Horánszky, a képviselő, azt energikusan hangsúlyozta ma Horánszky, a miniszter. A gazdaság különböző ágának harmonikus fejlődéséből, minden gazdasági faktor teljes egyenjogúságából indult ki, mikor a belső gazdasági politikáról szóló fejtegetéseire tért át. És ebből kiindulva, erős, öntudatos és egyszerű iparpolitikának körvonalait rajzolta meg. Nagy melegséggel szólt a kisipar fölségítéséről, helyesen mutatva rá arra a nagy nemzeti értékre, amelyet a kisiparban felhalmozott munkaerő képvisel. Egészen magyar szempont az, hogy nálunk még sokkal inkább szükséges a kisipar pusztulásának feltartóztatása, mint bárhol másutt, mert nálunk nincs elegendő nagy gyáripár arra, hogy felszívja magába a kisipar existenciáit. Másutt a kisiparosból gyári munkás lesz, aki legalább megél. A magyar kisiparosok nagyrészből koldus lesz, ha ipara nem ad neki kenyeret. Horánszky Nándor nagyon helyesen jelölte meg azokat a módokat, amelyek megerősítik a kisiparost, hogy megtarthassa a munkaszerszámját és ne kelljen koldusbotlaltól fölcserélnie.

Nagyon figyelemreméltó kijelentéseket tett az új miniszter a nagyipar fejlesztéséről is. Helyesen hangsúlyozta, hogy a meglévő konzerválása és fejlesztése az első feladat, s hogy állami támogatással csakis olyan ipartelepek létesítését szabad előmozdítani, amelyek egyúttal új iparág meghonosítását is jelentik és nagy nyomattal emelte ki, hogy meglévő iparágaknak nem szabad mesterségesen versenyt csinálni. Igen óvatos volt az állami támogatás mértékének és módjának a megjelölésében is, s ez az óvatosság nagyon megbecsülni való. Mert ez az a kérdés, amelynél még a tulzott óvatosság sem fölösleges. Meg vagyunk róla győződve, hogy ez az óvatosság nem fogja a lendület hiányát jelenteni és ott, ahol szükséges, meglesz Horánszkyban a kezdeményezés bátorsága is. De az végre is aranygázság, hogy nem szabad mindent az államtól várni, megvannak a társadalomnak is a maga kötelességei és ezekre a kötelességekre nem árt mennél gyakrabban figyelmeztetni ezt a mi társadalmunkat, amely az állami protekción rendszerre mellett nagyon veszedelmes tunyagságra sülyedt.

Foglalkozott a miniszter a munkáskérdéssel, a hitelügy, a kereskedelem és a forgalom kérdéseivel is, mindezekkel nagy vonásokban, de egy-egy találó megjegyzéssel mindenütt ráutya a szeg fejére. És végül, mintegy mentegetődzve, annyit mondott, hogy aki az ő helyzetében többet mondana, többet ígérne, nem volna komoly ember. Erre a mentegetődzésre Horánszky Nándornak nem volt szüksége. Amit mondott, abban a közvélemény szívesen megnyugszik, amit elhallgatott, arra szívesen elvár. Nála senkinek veszi frázisnak, hogy nem szavakkal, hanem cselekedetekkel akar rászólgálni a közbizalomra. Garanciája ennek az ő egyé-

nisége, amelynek hű tükré ez a beszéd, a maga parádé nélkül való, méltóságos egyszerűségében.

A kereskedelmi tárca.

Budapest, március 21.

A folyosón eleinte egy kis évődés folyt. Nagyon sokan voltak együtt és szokatlanul korán. Ezért aztán megindult a tréfálgatás.

— Horánszky miatt jöttünk be!

— Az ám! A negyedévi fizetések van kokán, azért iparkodtatok úgy!

Később a két megjegyzés kombinálva is kísértett a tréfálgatásban:

— Ezt jól csinálta Apponyi. Hogy Horánszky-nak föltétlenül nagy publikuma legyen, éppen az ő expozéja napjára tüzte ki az összeférhetelenségi zsűri első szereplését. Szóval: aki el nem jön Horánszkyt meghallgatni, a negyedévi illetményével fizetheti meg.

De ez a tréfás évődés nem tartott sokáig. Már szomorú hírek szállongtak a nagybeteg generális felől s ezek a hírek még az ellenék tréfás kedvét is elvették. Akik nem szeretik, azok is megdöbbentek s a folyosó hangulatába beleszivódott valami historiai várakozás némasága. Nem volt már arravaló a hangulat, hogy akárki is mókázzék.

De a hírek csak hírek voltak, az új miniszter bemutatkozása pedig faktum. Ott ült Horánszky Nándor a piros bársonyszékben, a karkatkon elszórvá a nemzeti pártnak immár nem aktív tagjai, akik azonban a nagy napra mégis eljöttek, a völgy is telve érdeklődőkkel s az előadói székben már ismerteti a kereskedelmi költségvetést Cseögrghő Gyula, a volt kereskedelmi államtitkár. A miniszteri bemutatkozástól tehát csak percek választanak el s ez egyelőre mindennél érdekesebb.

Tizenegy óra után volt, mikor gróf Apponyi Albert megszólalt:

— A kereskedelmi miniszter ur kíván nyilatkozni.

Nagy mozgás, érdeklődő morajlás támadt s Horánszky Nándor az ő szokott nyugodt hangján fogott beszédébe. Nem látszott rajta semmi elfoglaltság s az egyetlen új az volt viselkedésében, hogy mielőtt szólni kezdett, egy kis selyempapírosból ő is — szaloncukrot vett a szájába. Az ellenék halkán, mosolyogva mondta rá:

— Ez már Széll Kálmán iskolájából való miniszter.

De ezt a tréfás megjegyzést csakhamar a legkomolyabb figyelem váltotta fel. Az első akkordok határozottan megnyerték a hallgatóság tetszését. Az a nagy buzgóság, melylyel az új miniszter mindenekelőtt arról kívánt beszámolni, hogy a mutatkozó pangással és munkanélküliséggel szemben milyen intézkedéseket szándékozik tenni: — föltétlenül tetsző akkort volt. Még az a panaszos intelem is tetszett, melylyel Horánszky ebben a komoly pillanatban a társadalom lelkiismeretét apellált. Valami kis nyugtalanság csak akkor indult a szélsőbalon, mikor Horánszky — röviden bár — kiterjeszkedett az Ausztriával való gazdasági kiegyezés kérdésére s az önálló vámtérről nem beszélt. A szélsőbal egészen úgy tett, mintha ennyit legalább is elvárt volna az új minisztertől. S mert Horánszky nem beszélt a szélsőbal szíve szerint, hát a szélsőbal már kikezdte a szíve szerint. Kivált a fiatalabb elemek próbálták közbeszólgálni zavarni, ami azonban Horánszkyt nem hozta ki a flegmájából. Nyugodtan, jól átgondolva

fejtette ki gondolatait azokról a legsürgősebb kérdésekről, melyekkel kötelessége lesz foglalkozni. De csak gondolatokat mondott, programra ma még nem vállalkozott. Maga jelezte, hogy mozgólakat rak gondolatokból, de semmiféle irányban sem köti le magát ma, amikor még jóformán át sem tanulmányozhatta a gondjaira bízott ügyek egész tömegét.

Nyugodt előadása, az ígéretekben való méréslelete tetszett a többségnek. De amikor megemlékezett azokról a kereskedelmi reformokról, melyeket idáig inkább csak a gazdák szerettek sürgetni: a gazdaképviselők tapsoltak, a kereskedelmi téren foglalkozók pedig kissé elfordultak. Pedig nyilvánvaló, hogy tévedtek a tapasztalások és tévedtek az elfordulók is. Mert Horánszky minden kérdésben tartózkodott a könynyelmű és elbirtelenkedett állásfoglalástól s ha megemlékezett többek között a tiszta reformjának s a határidő-üzletnek kérdését is, ezzel sem akart többet mondani, mint éppen azt, hogy ezekkel a kérdésekkel is alaposan kíván majd foglalkozni. Faktum azonban, hogy a bemutatkozás ezen a ponton egy kis nyugtalanságot idézett elő, kiváltképpen azért, mert a gazdaképviselők nagyon is tüntetve lelkesedtek.

Egy órahosszat beszélt Horánszky. Nem mindig egyforma hatással, de mindig élénk figyelem közben. Mikor pedig befejezte beszédét s az elnök öt percre felfüggesztette az ülést, a színet után minden oldalról sokan gratuláltak az új miniszternek.

A folyosón akkor már eluralkodtak a szomorú hírek.

- A generális haldoklik!
- Mesterséges légrézzel tartják már benne a lelket!
- Minden pillanatban bekövetkezhetik a katasztrófa!

Ilyen körülmények között Krasenay Ferenc, aki a függetlenségi párt megbízásából máskülönben igen élénk beszédben foglalt állást a kereskedelmi politika ellen és az önálló vámtérület érdekében határozati javaslatot is nyújtott be: — ma bizony nem tudta lekötni az egész Ház érdeklődését. Még az első összejövetelénél sem hatott úgy, mint normális napon föltétlenül hatott volna. Ez a kisorsolás azonban mégis keltett némi érdeklődést. Mialatt gróf Apponyi Albert fölrázta a szekrényekbe zárt nyolevan papiros-darabkát, hogy aztán kihúzza a zsűri tizenkét rendes és három póttagnak nevét, a t. Ház érdeklődve figyelte. Mert az mégse kicsi kérdés, hogyan alakul ki a zsűri, szabadelvűek vagy ellenzékiek lesznek-e benne többségben és ami nem a legutolsó szempont, kinek kell esetleg reggelig is a Házban maradnia? Jakabffy Imre nevét húzta ki Apponyi elsőnek.

J betű, tehát jaj Benkének — hangzott a szélsőbalon.

Tíz perc alatt a kíváncsiság kielégítést nyert. A zsűribe hét szabadelvűpárti és öt szélsőbalon került rendes tagnak, egy szabadelvűpárti és két szélsőbalon póttagnak. A néppárt hazamehetett ebédelni, egyetlen tagja se került a zsűribe. De nem is szomorított miatta.

A zsűri tagjai letették az esküt, aztán nyomban felvonultak a számukra kijelölt helyiségbe s ott első sorban — megebédeltek. Hogy miképpen itélkeztek, arról másutt tudósítunk . . .

A képviselőház ülése március 21-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert.

A kormány részéről jelen vannak: Szűll Kálmán miniszterelnök, Wlassics Gyula, Horánszky Nándor, Darányi Ignác, Cseh Ervin.

(Mentelmi ügy.)

Maróthy László, a mentelmi bizottság előadója beterjeszti a bizottság jelentését, valamint a különvéleményt Horváth Gyula mentelmi ügyében. Kéri a jelentés napirendre tűzését. (Felkiáltások a szélsőbalon: Tárgyaljuk most!)

Szűll Kálmán miniszterelnök: Minthogy nagyon terjedelmes a jelentés és úgy hallom, különvélemény is van beterjesztve a bizottságnak egyik tagja részéről, azt gondolom, tartanék meg a rendes szabályt és annak idején tűzzük ki a jelentést tárgyalásra. (Általános helyeslés.)

A Kereskedelmi tárca.

Csörghes Gyula előadó: A kereskedelemügyi tárca 1902. évi költségvetésére nézve általánosságban fölemlítendő, hogy a kiadások előirányzásánál az ország pénzügyi helyzete teljes mértékben figyelembe vétetett és hogy az államháztartás fenntartásának érdekében a szigorú takarékoság érvényesítésével csak az elodahatártnak szükségesek vétettek számba. Ehhez képest az 1902. évi költségvetésben, szemben az 1901. évi költségvetéssel csakis lényegtelen eltérések, illetőleg többletek fordulnak elő. E kiadási többletekkel szemben azonban lényeges bevételi többletek állanak fenn, amelyek kerek 11 millió koronára rúgnak. Habár a kiadások lehető takarékosággal irányoztattak elő, azért mégis az illető közgazdasági és közszolgálati ágaknak megfelelő színvonalon fenntartása és korszerű fejlesztése még a pénzügyi helyzet által vont korlátok között is teljesen biztosítottak tekinthető, ha számba vesszük, hogy mily jelentékeny összegek állanak rendelkezésre és hogy ezen összegek a költségvetés részletezése szerint megfelelően és célszerűen szándékoztak felhasználni.

Ezután a költségvetési előirányzat bevételeinek legfőbb tételeire tér át. A bevételek előirányzása általánosságban az előző évek tapasztalati adatai és zárszámadatai eredményei figyelembevételével teljesen megbízható alapon történt. Az egész tárca összes bevételei kitesznek 278,920,940 koronát. Ezeknek tulajdonképpen három főbevételei tételre oszlik: ugyancsak az államvasutakra, a posta-, távírda és távbeszélő-ségül a postakábelképzőműveletre, minthogy ezek bevételei összesen 275,759,000 koronára rúgnak. Utalára, hogy a közutaknál imminkens sürgős szükségét képez az utóhátrányos, néhol ügyetlenül tarthatatlan állapotok törvényhozási uton való mielőbbi szanálása, amely az ország nagy részében a törvényhatóságok utak fenntartása és fejlesztése tekintetében észlelhető és amely helyzetet részben a kedvezőtlen gazdasági viszonyok, de részben és főleg a helyi érdekű vasutak létesítésénél a törvényhatóságok által köztulajdonba kerülő elváltat súlyos kötelezettségek idézték elő.

Az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetén való segélyezéséről szóló törvény módosítása a fennálló törvény alkalmazásánál szerzett tapasztalatok figyelembevételével, a betegségügyi intézmények utján elérendő célok biztosítása, ezen intézményeknek egészséges és lehetőleg egységes alapokra fektetése, valamint a már leállt betegségügyi intézményeknél tapasztalható igen súlyos bajok orvoslása végett lehető legrövidebb idő alatt eszközözendő és ezzel kapcsolatban a munkásoknak nemcsak betegség esetén való segélyezése, de a baleset elleni biztosítás tekintetében megoldandó kérdés is mielőbb törvényhozásiag rendezendő volna. De ezeken felül még számos kérdés vár törvényhozási megoldásra. Számos kérdés van még, amelyek törvényhozási rendezésének előkészítésénél a kereskedelemügyi miniszterúr által az ipari és kereskedelmi érdekek számbavétele végett megfelelő betöltés és közreműködés gyorjandó. Így többek közt a kereskedelmi törvény revizója, az áru- és értékesítési, valamint a biztosítási ügyek törvényhozási rendezése, a kereskedelmi üzletek átruházása stb. A költségvetést ellogadásra ajánlja. (Helyeslés.)

(A székfoglalás.)

Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) A tárgyalás alatt levő költségvetést nem én készítettem elő, nem én nyújtottam be. Ez a körülmény arra indít engem, hogy mindjárt az igen t. előadó úr után megragadjam a szót, ha már egyebért nem, csak azért is, hogy a költségvetésnek képviselőlet felelősségem mellett mindjárt kezdetben konstataim.

Midőn azonban ezt tettem és a képviselőházban e tárca képviselőit első ízben szóló alkalmakkor, abban a sajtóságos helyzetben vagyok, hogy kérnem kell a t. képviselőháztól, miszerint feladataimnak egy bizonyos határon túlmenő, mélyebbreható fejtegetéseitől, vagy hogy magamat érthetőbben fejtezzem ki, egy részletes és mindenre kiterjedő programomnak kifejtésétől mentsem fel. (Helyeslés.) A törvényhozásnak, tudom, teljes joga van ahhoz, hogy megkívánhatja minden miniszterétől céljainak és törekvéseinek megismertetését, joga van megkívánni, hogy a miniszter elterjelt azokat a módokat és eszközöket, melynek segélyével céljait és törekvéseit az ország érdekében elérni akarja. De tudom azt is, t. Ház, hogy ezt méltányosan csak oly körülmények közl lehet megvárni egy miniszteről, midőn az a miniszter már abban a helyzetben van, hogy ezekre vonatkozólag teljes pozitívással nyilatkozhatik. (Igaz! Ugy van!) A politikai és az erkölcsi felelősségnek a követelménye kívánja ezt, én pedig mind a kétőt nemcsak respektálom, hanem komolyan át is érzem. (Élénk helyeslés és tetszés jobbjelöl.) Éppen ez az erkölcsi és politikai felelősség tehát az, mely engem a jelzett kérelemre indít és pedig egyszerűen annál az oknál fogva, mert e tárca ügyeinek vezetését oly időben vettem át, mikor a költségvetési tárgyalás immár kúszkúsz volt. Szükséges volt tehát és szükség is van arra, hogy mindazon fontos feladatokat, melyek e tárca átvételével vállamra nehezednek, alaposan áttekinthessem, azoknak mai állapotával megismerkedjem, a szálakat összelonjam és majd csak akkor juthatok abba a helyzetbe, hogy részletes, beható programnyilatkozatot tessek. (Helyeslés.)

Tennek kell ezt még azért is, mert őszintén megvallom, ambícióm nem a szavakban, hanem az intézkedésekben keresem . . .

Barabás Béla: Majd meglátjuk! (Halljuk! Halljuk! jobbjelöl.)

Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter: . . . azt pedig megengedhetetlen tartanám, hogy egy közel 47 ezer alkalmazottal bíró tárcát, melynek ügyköre, tevékenységi köre, személyi és dologi ügyei már ezen számból is megérthetőek, hogy mily terje-

delműek, könnyelmű nyilatkozatok tárgyává tegyek, mielőtt még ezekkel alaposan megismerkedtem. (Helyeslés.) Nem jelent ez, t. Ház, sem a politikának szünetelését, sem ezen kérdéseknek előadására irányuló törekvést, de nem jelent a habozást sem, mert, remélem, el fog jönni az ideje talán legközelebb, midőn ismét szólhatok. Akkor a t. képviselőháznak részletes felvilágosítással fogok szolgálni. (Helyeslés.)

Dacára azonban, hogy így vélekedem, hogy a t. Házat erre kérem, azt tartom mégis, hogy bizonyos határig nyilatkozatokat kell tennem egy a költségvetésre vonatkozólag, mint magukra azon feladatokra, vagy legalább azok egy részére, amelyeknek intézése, vezetése és irányítása hatáskörömbe tartozik. (Halljuk! Halljuk!) A költségvetésről igen kevés a mondani való. A t. Ház tudja, miképpen ezen tárcának összes bevételei 311,800,000 koronát tesznek és tudja, hogy a kiadások 242,700,000 koronára rúgnak. Tudja és ismeri azt is, hogy egy a bevétel, mint a kiadási tételek a múlt évhez képest emelkedtek, de dacára ezen emelkedésnek a mérleg mégis 6 millió koronával javult, javult azon az alapon, mert a posta, a távírda, továbbá a vasutak bevételeinek és kiadásainak alakulása egyfelől, másfelől a rendkívüli beruházásokra szolgáló hitelek közel 8 millióval való emelkedése idézi elő ezen tárca mérlegében a javulást. (Igaz! Ugy van!)

De e pillanatban nem is az a bir fontossággal a költségvetés tekintetében, hanem az, vajjon ez a költségvetés realis-e, vagy nem.

Madarász József: Valódi-e!

Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter: Valódi-e, vagy nem, mert a felelősséget csakis abban az esetben vállalhatom el, ha a költségvetést magam valódnak tudom. Ebben a tekintetben utalok arra, hogy az 1902. évi költségvetés is teljesen ugyanazokon az alapon nyugszik, amelyeken a megelőző költségvetések nyugodtak, a kiadásoknak és bevételeknek bármely lejezetét s bármely címét veszzük alapul. (Helyeslés.) Miután pedig a megelőző zárszámok minden kétségen kívül igazolják azt, hogy ezen költségvetések nemcsak beváltak, hanem javultak is, azt gondolom, ebből alaposan és logikailag következtethetem, hogy az a költségvetés, mely, ismétlem, ugyanazokon az alapon nyugszik, mint elődei, a realitás minden kellékével bir. (Ugy van! jobbjelöl.) Ez indít tehát engem arra, hogy ezen költségvetést teljes felelősség mellett átvegyem. (Helyeslés jobbjelöl.) Mi az, amit én ezzel szemben e pillanatban az igen t. Háznak mondhatok, mi irányban kell nekem nyilatkoznom? (Halljuk! Halljuk!) Igéretet kell tennem arra, hogy e költségvetés a célok és sikerek kockázata nélkül, lehető takarékosággal fogom vezetni és kezelni. (Helyeslés.) Igéretet kell tennem arra, hogy mindazok a teljesítmények, amelyek akár a munkaerő kizsárolása, akár a beruházások tekintetében ezen költségvetés felállítását, igyekezni fogok akként kezelni, hogy ezen teljesítmények a kiadásoknak meg is feleljenek. Igéretet kell tennem, mert mást nem is tehetek, hogy legalább egyelőre e tárca ügyeit abban a szellemben és irányban fogom vezetni, amely szellemet és irányt maga a költségvetés felállítását, (Helyeslés.) hisz minden költségvetés egyszersmind politikát is képvisel. (Igaz! Ugy van!) Es ha ezt a költségvetést elfogadom, legalább egyelőre és ennek keretén kívül ezen politikai el nem térhetek a nélkül, hogy magát a költségvetést és azt a politikai irányzatot, melyet a költségvetés tartalmaz, ne dezavualjam. (Ugy van! jobbjelöl.) Így is van ezzel minden miniszter, midőn miniszterválaszról van szó; mert midőn kész költségvetési törvényt vesz át, akkor annak rendelkezéseit magam nemcsak a költségvetés, hanem a politika tekintetében is kötni tartozik. Igenis így kell kiindulni és ezeken a nyoinokon kell haladni a miniszternek és csak azt javítani, ami javítandó, pótolni ami hiányos, mert csak ezen procedura folyamán fejlődhetnek ki azok az újabb irányzatok, amelyekre szükség van, amelyeket intendálni és amelyeket javaslatba hozni az illető miniszter szükségesnek tart. (Általános helyeslés.)

(Köz munkák.)

És itt méltóztatassanak megengedni, hogy a tárcához tartozó munkálatokra vonatkozólag a t. képviselőháznak rövid jelentést tegyek. (Halljuk! Halljuk!) Midőn hivatalomát elfoglaltam, első kötelességemnek tartottam, hogy figyeltem fordítsak azokra a munkálatokra, amelyek elrendelendőek azért, hogy egyfelől a mutaköz nagy pangással, másfelől a munkahiánnyal szemben segítséget nyújtsunk. (Helyeslés.) A tavasz itt van, a munka ideje következik, tehát a lehető leggyorsabban és leghatályosabban kell intézkedni, hogy egyfelől — jó értelemben véve a szót — a föld népe, másfelől az ipar maga is kellő időben megkapja ezeket a munkákat (Tetszés és helyeslés.) mert ha a tavasz elmulik és jó az aratás, akkor ezek a munkák már nem birnak azokkal a jelentőséggel. (Igaz! Ugy van! jobbjelöl és a közép.)

Csak igen röviden vagyok bátor tehát jelezni azon munkákat, amelyek már részint elrendeltettek, részint elrendelve lettek, részint jelenleg tárgyalás alatt vannak és közelebb elrendelhetők lesznek, és pedig abból a célból, hogy a t. képviselőház tájékozva legyen arra nézve, hogy a kormány milyen intézkedéseket tett abban a keretben és abban a szellemben, amelyben a t. pénzügyminiszter az ezen munkáknak szükségét nemcsak jelezte, de egyszersmind kiállításba is helyezte. (Halljuk! Halljuk!)

Az 1897. XXX. t.-c. alapján vasuti beruházásokra elrendelt munkák, amelyek még előző év idejében lettek elrendelve, körülbelül 89 és 61 millió koronára rúgnak. Ezen munkák részben az István-telki főműhely építése körül torognak fenn, részben mozdonyok és részben személyi és teherszálló beszerzésére vonatkoznak. Ezen munkák többnyire ipari természetűek, mert a hazai vas- és gyáripar, ugyancsak az építési ipar

és az ezzel összefüggő iparágk terén mutatók pangás megszűntetésére Jették a minisztertanács által annak idején a Ház kivánsága szerint is elrendelve. (Tetszés és helyeslés jobbról és a középén.) Ezen munkák főképpen az ipart almentálják, tehát azokat az ipari munkásokat is, akiknek körében ez idő szerint a baj talán a legnagyobb.

Munkák lesznek elrendelődők a tárcza tőrére is, vagy a kereskedelmi tárcza ez évi közmunkái címén is. E tekintetben egy körülményre hívom fel a t. Ház figyelmét, amelyet már hivatalomban lételem óta is van alkalmam tapasztalni. (Halljuk! Halljuk!) Nagy hátránnyal jár ugyanis az, hogy a költségvetések leterjedése, elfogadása *belemegy a tavaszba.* (Igaz! Ugy van! jobbról és a középén.) Zaj és mozgás a bal- és a szélsőoldalon. Egy hang a szélsőoldalon: *Ki az oka?* Halljuk! Halljuk! Ennek következménye azután az, hogy a beállítai kívánt munkák előmunkálatai, kiírása és általában a munkák megindítását megelőző intézkedések oly időt vesznek igénybe, hogy a munkák rendszerint *beleenyúlnak a télbe*, amikor az a munka már rosszabb is és drágább is. (Igaz! Ugy van! jobbról és a középén.) Ezen valamiképpen segíteni kellene, mert így az állam is és az illető munkakezelők és vezetők is sokkal jobban jönnének ki, ha a kormány abban a helyzetben volna, hogy már korra tavasszal az ilyen munkákat nemcsak megindíthatná, de be is állíthatná. (Helyeslés jobbról.)

Madarász József: A kormány az oka, hogy elkésnek! (Ugy van! a szélsőoldalon.)
Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter: Ezen munkák a folyó évről 6 millió forintot tognak kitenni, amely összeg egyelőre az orszvai Dunaszakaszok a volt zuhatagnál levő kőgát kiegészítésére, azonfelül a fumei kikötők kibővítésére, azután egy 150 méternyi zármoló építésére és a Mária Terézia hullámgátnak 300 méterrel való kiegészítésével. Ezeknek a munkáknak költsége körülbelül 5 és fél millió forintot tesz ki, de amelyeknek bevezetésére az idei költségvetésbe 5—600.000 korona van felvéve.

Ezen munkákat lehetőleg kevesebb idő alatt kellene kiépíteni, mint amennyi időre azok tervezve voltak és ez kombinációba lenne hozható a nagy beruházás kérdéssel. Most csak annyit jelezhetek, hogy azon leszek, hogy a megszavazandó költségvetés alapján, mintán abba 600.000 korona van felvéve, ezen munkák idejkorán megindíthatók legyenek.

Hasonlóképpen a fumei tengerészeti akadémia építése, amelyre ez idő szerint 240.000 korona van felvéve, nemkülönben Fiumében a Mária Valéria-mólón a m. kir. államasutak által egy nagyobb tárház lesz építendő, melyeknek költségei 3.040.000 koronára rugnak.

Hasonló beruházások tognak tétetni a távirád-nál és távbeszélőnél valamint a királyi zálogházak új palotáinak kiegészítésénél, nemkülönben az ipari oktatási intézetek céljaira szükséges beruházásokra; az iparoktatásnak vidéken levő munkáira is jelentős összeg fog fordítani. Ez, gondolom, elegendő tanbizonyosságot szolgáltatott annak, hogy a kormány kellő időben igyekezik munkák adása által azokon a bajokon és kalamitásokon segíteni, amelyek tényleg felmerültek és amelyeknek segíteni valóban szükséges. (Élénk helyeslés.)

Vannak még egyéb munkálatok is, amelyeknek elrendelése és bevezetése lehetséges. Ezen munkálatoknak egyike az, amelyik közelebb és azt hiszem, már pár nap alatt beállítható leendő és ez a hőmező-vásárhely-makó-nagyszentmiklósi vicinális vasut, amelynek engedélyi okmánya olyan stádiumban van, hogy az előleges építési engedélyi segélyével ez a munka már a napokban megkezdhető lesz. Ez a munka oly vidéken lesz bevezetendő, amely vidéken a munkahiánynak kalamitásai, hátrányai lehető legnagyobbak, ahol tehát a munkát kereső népen mielőbb segíteni kell, addig is, amig az aratás ideje bekövetkezik és más irányban kaphat munkát. (Helyeslés a jobboldalon.)

Hasonlóképpen gondoskodni kívánok a megyéknek azon kérévényei folytatán is, amelyek a társchoz beérkeztek, a törvényhatósági utakra vonatkozólag adandó segélyezésekről. (Élénk helyeslés.) Sajnálom, hogy nem vagyok és nem lehetek már ma abban a helyzetben, hogy az erre szükséges tételek magába a költségvetésbe beállíthatnám, mert a dolog tárgyalás alatt van és így, ha ilyen munkát adni kell és a t. képviselőház is abban a nézetben van, hogy ilyen munkákat és ilyen segélyt a törvényhatóságoknak adni kell, (Helyeslés jobbról.) nincs más mód, mint minisztertanács határozat folytán hitelüllesztést kérni abban a hitben és feltevésben, hogy a képviselőház ezt később a zárszámadásoknál iga:oltnak fogja tekinteni. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Ezen munkákra vonatkozólag ma összerfól nem szólhatok. Ismétlem, hogy az ez idő szerint tárgyalás alatt van és csak napok múlva lehetnek abban a helyzetben, hogy jelentést tessek az t. képviselőháznak arra nézve, hogy a törvényhatóságok kapnak-e és mily összegű segélyeket kaphatnak erre a célra.

Itt azonban méltóztassanak megengedni, hogy e helyről a társadalomhoz is legyen néhány szavam. (Halljuk! Halljuk!)

T. képviselőház! Nem hiszem, hogy véleményeltérés lehetne és lehessen közöttünk arra nézve, hogy akkor, ha az országot valami baj, valami csapás, valami szerencsétlenség érné, az ország törvényhozásának első kötelessége ezen segíteni és a társadalmat a kiejelődő kalamitásokon keresztül vezetni. De állandó megéhelés tárgyává tenni nem lehet azt, hogy munkával az állam lássa el az ország munkálatlan lakosságát, mert ez egyszerűen lehetetlenség. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Lehetetlenség nemcsak azért, mert az állam ezt meg nem bírja, hanem azért is, mert az így eljárás a társadalomnak egyenét az önségéjyre utalja,

arra az önségéjyre, amely nélkül állam és társadalom fenn nem állhat. (Élénk helyeslés jobboldalon.) Nem lehet akarnunk azt, hogy oda jussunk, hogy ebben az országban is a „panem et circenses” elve uralkodjék, csak (Helyeslés a jobboldalon.) szükséges tehát, hogy a társadalom is igyekezzék a maga erejét kifejteni, szükséges, hogy az öntevékenység útjára lépjen, hogy a gazdasági téren helyezkedjék el és csak akkor forduljon az államhoz, amidőn kivételes kalamitások és bajok merülnek föl. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Ellentmondások a szélsőoldalon.) Mert, — ismétlem — hogy az állam meg nem bírja és meg nem bírhatja, hogy évenként nagy adósságot legyen kénytelen csinálni oly célból, hogy oly munkákkal láthassa el a társadalmat, amelyekre egy bizonyos időn túl az államnak szüksége sincsen. (Igaz! Ugy van! jobbról.)

Es most áttérek feladataimnak egyénemükéire, de — ismétlem — nem abból a célból és nem azzal a szándékkal, hogy a képviselőháznak egy, mindenre kiterjedő, pozitív programot terjeszsek elő; hanem mert bizonyos fontos kérdések iránt mégis nyilatkozni kívánok, a nélkül, hogy azoknak legalább egy részében magamat a jövőre lekötsem. (Halljuk! Halljuk!) Ha előadásom szakadozott, egyhangú és talán unalmas is lesz (Halljuk! Halljuk!), mentse ki ezt az a körülmény, hogy tárcám tevékenysége mozaik természetű. (Igaz! Ugy van! jobbról.) Mert hát azok egyes részei önmagukban vége nagyon fontosak, de miután azok alkateleim nagyon s-amosak és összehatásukban domborodik ki csak az eredmény, a siker, vagy a sikertelenség, azért, azt hiszem, erről másként beszélni, mint szaggatottan, lehetetlen.

(A kiegyezés.)

Az Ausztriával fennfoglalt közgazdasági viszonyokról, vagyis az ugynevezett kiegyezésről, t. képviselőház, kevés, amit e pillanatban mondhatok. (Halljuk! Halljuk!)

Papp Zoltán: Ezt gondoltuk! (Felkiáltások a szélsőoldalon: Pedig ez a tó!)

Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter: Nagy elvi kérdések nincsenek napirenden, sem általánosságban (Felkiáltások a szélsőoldalon: Mindig napirenden vannak!), sem pedig valamely konkrét alkotás előjából. Ezeket a kérdéseket pedig csak akkor lehet hitem szerint alaposan megvitálni, ha azokat bizonyos alkotás érdekében kifejezni és megvilágítani akarjuk. Platonikus munkát végeznénk, ha konkrét alkotások nélkül járó doigról beszél-nénk, aminek semmi gyakorlati haszna nem lenne, sőt azzal a bajjal és veszéllyel járhatna, hogy, ha akár az egyik, akár a másik fél a maga álláspontját hatályosabban akarná megvédeni, akkor azt hálának, hogy ime, a monarchia másik államának malmára natjuk a vizet és éppen ez okból a helyzetet és a kérdést kellőképpen megvilágítani nem is akarók.

Miután pedig ennek az ideje meg fog jönni egy, vagy más alakban tehát csakis akkor leszünk abban a helyzetben, hogy ezeket a nagy elvi kérdéseket, amelyek körül a politikai felelősök és törekvések csoportosulnak, megvilágíthassuk. En tehát ma ezekről nyilatkozni nem kívánok. De igenis konstátálom azt, hogy viszonyunk a monarchia másik államához az 1899. XXX. t.-c., vagyis a viszonyosság alapján áll egészen 1907-ig, ha t. i. időközben a vám- és kereskedelmi szövetség meg nem kötődne. Addig azonban a kormányunk aktuális feladata kettőből áll. (Halljuk! Halljuk!) Az egyik az, hogy a monarchia másik államának kormányával a vámszövetség megkötése érdekében tárgyalásokat folytassunk, a másik pedig az, hogy, mielőtt a külállamokkal a kereskedelmi szerződések megkötése iránt tárgyalásokat kezdeményeznénk, az autonóm tartja egy más autonóm tartifával cseréltessek ki, amely mindkét ország érdekeit megvédje. (Helyeslés a jobboldalon és a középén.)

Madarász József: Határidőben!

Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter: Határidőben! Hogy a kormány ezen tárgyalások folyamán igyekezzin fog az ország érdekeit mególtalmazni, az nemcsak folyik abból a köteletségéből, amelylyel az országnak tartozunk, hanem folyik a törvénynek rendelkezéséből is, amely egyenesen meghatya, hogy a tárgyalások olyan irányban folytattassanak, hogy az ország érdekei mind a két téren megvédessenek.

Barta Odón: De alkotmányosan!

Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter: Hogy mennyire fog ez a kormányunk sikerülni mennyire nem, az a jövő kérdése. En és bizonyára a kormány is, igyekezzin ogunk etéren mindent megtenni, hogy az országnak érdekei valóban és tényleg megvédve is legyenek. (Általános, élénk helyeslés.)

Ezen keretben kell tehát mozogni mindaddig, amig a közgazdasági helyzet máll állapotra fennáll; és ezen keretben kell intéznünk minden olyan vonatkozó dolgainkat, amelyekbe az Ausztriával fennfoglalt viszonyok is beletartoznak. De ezenkívül van belgazdasági politika is és ez az, amire röviden áttérni fogok. (Halljuk! Halljuk!)

(A gazdasági ágak harmoniája.)

Mielőtt azonban ezt tenném, legyen szabad általánosságban egy kijelentést tennem, amely kijelentés az én eljárásomnak és intézkedéseimnek is irányítóje. (Halljuk! Halljuk!) Ez t. képviselőház, nem egyéb, mint a gazdaság különböző ágainak harmoniája... (Általános, élénk helyeslés.)

Madarász József: Összhangja!

Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter: En mindig abban a véleményben voltam, hogy a gazdaság különböző ágai között ellentét nincsen. ha-csak ilyen ellentéteket keresni nem akarunk. Ennek az országnak ötletén szüksége van arra, hogy gazdasági összes dolgainak és tényezőinek mindegyikét egyforma melegséggel, (Élénk helyeslés) egyforma érdeklődéssel karolja fel (Általános, élénk helyeslés.)

és ne hanyagoljon el semmit, mert ebben az országban van a nélkül is elég baj, ha olyannal nem is bíbelődünk, amelynek — nézetem szerint — sem tárgya, sem célja nincs. (Élénk helyeslés a jobboldalon és a középén.) (Kielégíteni minden legitim érdeket mindkét közgazdasági ágazatnak: ez az első és főfeladat, amelyre törekednünk kell. (Általános élénk helyeslés.) Ez az irány, ez a szellem fogja tehát vezetni az én eljárásomat és intézkedéseimet is. Hogy ennek keretében igyekezzin fogok az iparnak és kereskedelemnek érdekeit hatályosan képviselni és megvédeni, az egészen természetes és kötelességemből folyik. (Általános tetszés.)

T. képviselőház! Midőn az ipar- és kereskedelemről szólottam, eltekintve az alkalmalm a háziipar kérdésétől, az első, ami e téren megragadja figyelmünket, a kisipar helyzete. (Halljuk! Halljuk!)

(Kisipar.)

Az a nemzeti munkaerő, amelyet a kisipar századokon keresztül képviselt, súlyos válságok közé jutott (Ugy van! Ugy van!) A nagy gazdasági evolúció, amely a múlt század második felében a termelési viszonyokat megváltoztatta, súlyos csapást mért a kisiparra, nemcsak nálunk, de világszerte. Hogy ez a csapás náunk nagyobb volt, mint más országokban, az egészen természetes.

Papp Zoltán: A közös vámtérület miatt!

Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter: ... mert hiszen Magyarországon gyáripár és nagyipar nem lévén, a pusztulásnak induló kisipar nem tudott hol elhelyezkedni. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Fokozta a bajt még az is, hogy a törvényhozás kellő időben nem jött segítségére ezen úgy telkarolálásának. (Általános tetszés) fenntartásának és lehető megmentésének, hanem idő haladtával mind nagyobb arányokat öltött az a pusztulás, amely e téren felmerült és amely azért káros, mert nemcsak egy termelő elem pusztulását jelenti, de jelenti a társadalom olyan gerincének pusztulását is, amelyre ez az ország minden időben mint hü polgáira is joggal és méltán számíthatott. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.)

Megmenteni tehát e téren, amit lehet, az nemcsak kulturális feladat, nemcsak gazdasági feladat, de szociális feladat is. Hogy áll ma ez a kérdés? Mi a hivatása a kisiparnak és mi a baja? A kisiparnak hivatása és baja az, hogy a tömegtermeléssel kénytelen küzdeni. Ezen a téren kell tehát a segítséget megkeresni, itt kell neki erőt adni és képessé tenni arra, hogy a tömegtermeléssel szemben erőhöz jusshasson és vele a versenyt lehetőleg felvehesse. (Éljen az a jobboldalon.) mert ha a kisipar ezen a téren segítséget keresni és találni nem képes, akkor nincsen más megoldás, mint a pusztulásnak engedni át az egészét. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.)

A kisipar baja abban a tekintetben, hogy a tömegtermelés legalább bizonyos határig a versenyt felvehesse, abban áll, hogy a kisipar erőtlen. Erőtlen annyiban, amennyiben nincs sem gazdasági ereje, sem anyagi ereje, sem hitelviszonyai alapján véve nem olyanok, hogy azoknak segítségével azt az erőt kifejteni képes legyen, amely szükséges ahhoz, hogy a versenyt a tömegtermeléssel szemben felvehesse. A drága anyag, az olcsó elárúsítás és a munka állandó hiánya az, amiben a kisiparos folyton szenved. (Zajos felkiáltások a szélsőoldalon: Es a bécsi verseny!) A bécsi verseny mellett is és a magyarországi verseny mellett is a kisipar helyzete és termélete az, hogy ha nagyipar keletkezik, kétségtelenül beáll a vázoltam baj és kénytelen küzdeni vele. (Élénk ellentmondás a szélsőoldalon.) Itt tehát t. képviselőház, csak az erők szövetezésétől várhatjuk azt a segélyt (Élénk tetszés a jobboldalon), amely lehetővé teszi azt, hogy a kisipar végleg nem fog elpusztulni, sőt ellenkezőleg, fejlődhetik a tömegtermelés fölé is. (Nagy zaj a szélsőoldalon. Előnk csemeté!)

Papp Zoltán: Nincs munka, hogy lehetne szövetkezni!

Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter: Az anyagbeszerzés, a munkagépek, a közös munkaműhelyek, a közös értékesítés, a hitelszövetkezetek mindmégannyi eszközei és módjai annak, hogy a kisipar erőhöz jusshasson. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Konstátálom kell tehát, hogy minden fillér, amelyet támogatás alakjában az ország a kisiparnak nyújt, erőgyűjtést képez, csakhogy rendszerint kell belevinni. (Helyeslés.)

A kéziipar egy másik ága a kézműipar. Itt a helyzet már egészen más. A kézműipar szerepe szerintem ott kezdődik, ahol a tömegtermelés szerepe végződik, ahol az a sablonból kibontakozik és az ipart individualizálni kell. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Itt már a segítségnek egészen más módjára van szükség, mert a kézműipar hivatását a finomság, a műizlés, a szakigység magasabb igényei, szóval az iparnak specializálása képezi. (Helyeslés jobbról.) E téren tehát, t. képviselőház, egyfelől a szakoktatás az, amelyre különös súlyt kell helyezni, másfelől a hitelviszonyok rendezése és javítása. (Felkiáltások a szélső oldalon: Önállóság!) A hitelviszonyok önállósága, kérem, érdekes kérdés, amelyet igen nehezen lehet definiálni; miért? Mert a hitelönállóság nem egy önmagában álló dolog, hanem összefüggésben van az általános hitelviszonyokkal. A jelzett téren tehát a kormány el fog követni minden lehetőt, hogy a kézműiparnak érdekeit is támogathassa. (Halljuk! Halljuk!)

Ezek, t. képviselőház, megengedem, nem új dolgok (Halljuk! Halljuk!), de aminek ebben az egész procedurában utnak kell lennie, az, hogy rendszerint, organizmusot kell belevinni a munkába. (Tetszés jobbról.) Meg kell jelölni az irányt s abban az irányban kell összefüggésben haladni. De ez szükséges teszi a szövetezést törvényi támogatás és rendelkezéseinek organikus összefüggésbe hozatalát az ipartörvényvel, amelynek szintén revízió alá kell kerülnie; ezt is meg

kell tenni. (Általános élénk helyeslés.) Így, azt gondolni, megfálhatjuk azt az utat, amelyen megindulni és következésképpen haladni kell, oly célból, hogy úgy a kisparosnak, mint a kisiparnak érdekei lehetőleg megőrzőleg legyenek megőrzve. (Igaz! Ugy van! jobb- és balfelel.)

(Gyáripár.)

Egészen más és sokkal nehezebb kérdés a nagyiparnak és a gyáriparnak létrehozatala és megteremtése. Nehez kérdés ez, t. képviselőház, akár az önálló vámtérület, akár a közös vámtérület alapján. A nagyipar és gyáripár keletkezésének megvan a maga előfeltételei, amelyeknek létesítése nélkül ez önmagában létre nem jöhet. Hogy itt lassu és fokozatos munkára van szükség, az egészen természetes. Más országok példájából is, amelyek gazdaságilag teljesen önálló alapon állanak, láthatjuk, hogy azok az iparjeladás és iparteremtés terén csak igen lassan haladhatnak előre, mert vagy kénytelenek érdekeiket feladni a szerződések megkötésénél, a külfölddel szemben, vagy pedig, ha azokat meg akarják őltalmazni, akkor nekik olyan vámvédelmet nyújtan az ipar keletkezésére, amely ennek gyorsabb tempóját vonhatná maga után, súlyos károk nélkül, egyszerűen lehetetlen. (Igaz! Ugy van! jobbfelel.) Itt az érdekek összeütközése előtt állunk és azt gondolom, hogy, ha ebbe az összeütközésbe belemenni nem akarunk, nincs más mód, nincs más út, mint lassan, fokozatosan követni el mindent arra, hogy a nagyipar és a gyáripár is fejlődjék. (Igaz! Ugy van! jobb- és balfelel.)

Az első feladat, t. Ház, itt az, hogy a már meglévő nagyipar és gyáripár megvédessék. (Helyeslés.) Ez nem csak megvédessék, de lehetőleg teljesítsék is és úgy a termelés finomsága, mint a termelés terjedelme fokoztassék. (Helyeslés.) Ami megvan, t. képviselőház, azt mindenképpen tenni kell tartani; és ha e téren merülnek fel bajok, kell, hogy ezen bajoknak orvoslása érdekében az állam részéről is a kellő segítség megadassék. (Ugy van! jobbfelel.)

Más kérdés az, hogy új iparok létesítése tekintetében minő politikát tartson követendőnek. (Halljuk! Halljuk!) Ez a kérdés nem olyan könnyű, mint az állam ezekben erős támogatással segítségére akar jönni. Miért? Két okból. Először azért, mert hogy úgy tejezzem ki magamat a térséghez a lustasághoz szoktatja hozzá a közönséget. (Igaz! Ugy van!) Hiszen alig van valaki, aki kész volna arra, hogy az országban iparlepleket létesítsen, anélkül, hogy segítségért az államhoz ne forduljon. (Igaz! Ugy van!) Ha új iparokról van szó, akkor a támogatásnak még van némi jogosultsága; de létező iparoknak konkurenciát csinálni állami segítséggel, ez egyszerűen kizártnak tartom. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Ezért a legnagyobb óvatossággal kell itt eljárni, ami nem jelenti azt, hogy a gyáripár és nagyipar fejlődése érdekében az állam is a maga segítő kezével ne jöjjön előbe annak, aki ilyen teremtési és létesítési akar, de jelenti igenis azt, hogy itt megfontolandó minden egyes konkrét eset abból a célból, hogy nem árt-e annyit, mint használ, éppen azon konkurencia következtében, melyet az állam segítségével fellátott nagyipari telepek a már létező és prosperáló ipari és gyári üzemeknek csinálnak.

Az 1899: XLIX t. c. elment az ipari kedvezmények tekintetében a lehető legmesszebb határig úgy, hogy azt gondolom, hogy e téren már további kedvezményeket adni alig lehet, mert hiszen nincs mit kedvezményül odaadni. De igenis nagyfontosságúnak tartom e téren is a hitelviszonyok javításának kérdését. (Halljuk! Halljuk! Halljuk!) Ha az ember a gyakorlatban azt látja és a rezerdákat folytatni azt hallja, hogy a létező gyáripár még ma is 8-9-10 százalékos pénzzel dolgoznak, akkor nagyon könnyen megérthető az a körülmény, hogy a konkurenciát alig képesek kibírni. Hogy itt a hitelviszonyok rendezése érdekében valami radikálisabb kurához kell nyulni, az előttem egészen világos. (Általános, élénk helyeslés.) Azonban, hogy az miben álljon, vagy, hogy az egyáltalában lehetséges-e, arról én ma véleményem mondani nem akarok, de igenis kötelességem tartom, hogy ezzel a kérdéssel behatóan foglalkozzam. (Élénk helyeslés a jobboldalon, Zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Az önálló magyar bank!) Az önálló magyar bankkal éppen ott leszünk, ahol ma vagyunk. Hiszen az ország ma sem képes igénybe venni azt a hitelt, amely rendelkezésére áll. (Zaj a szélsőbaloldalon. Előnk cseppet.)

Papp Zoltán: Szóval, önállóság sehol sem kell! (Zaj a jobboldalon. Egy hang: Frázis!)

Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter: Ez hozzászólás, hogy nagyon megdöglendő dolog, hogy az efféle hitelügyek kielégítésére önálló bank létesítsék. Igenis kell, hogy a hitelberendezésnek szervei legyenek, amelyek végkövetkezményekben összefüggésben állanak azokkal a hitelekkel, amelyek a bank nyújt, a közvetlenség szempontjából nagyon megdöglendő dolognak tartom ezt és nem tudom, lehetséges volna-e az egyáltalában a nélkül, hogy a teljes szoliditással működő bankra nézve, nem mondom agyállok, de legalább bizonyos tekintetben valamelyes hátrányok ne merülnek fel. Szóval, ami itt megdöglendő és teendő, az a hitelszervezet javítása, mert a nagyipar és a gyári ipar csak úgy existálhat, ha élvezi a hitellek azt az olcsóságát, amely a létező iparok prosperálásának mindenütt első feltétele. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

De, t. Ház, hogy a társadalomnak e téren is meg volna a maga feladata, az iránt alig lehet kétség véleményeltérés. Ha az ember azt látja, hogy a társadalomnak tehetősebb elemei, amelyek hivatva volna arra, hogy az ország jennálásához és erőteljes fejlődéséhez gazdasági téren is hozzájáruljanak, összetett kézzel nézik az ipar nehéz küzdelmét, ha látja, hogy a társadalom maga nem siet lehetőleg előnylenek az akciónak a segítségére, akkor hiába

való ebben az országban minden, mert mindent csak az államtól kívánni nem lehet. (Általános, élénk helyeslés.) És pláne szubvenció nélkül. (Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon. Előnk cseppet.)

Rátájk László: Ne rajong az állam rabláncokat a társadalomra! (Derűltség és mozgás a jobboldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelel és a középén.)

Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter: Azt hiszem, t. Ház (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelel és a középén.), ha az ember a külföldön utazik, vagy ha csak a szomszéd Ausztriában is jár és egymásután látja azokat a nagy iparlepleket, amelyeknek majdnem mindenike nagy tradíciókat viselő nevekkel van összekötve. (Ugy van! jobbfelel.) ha látja az ember, hogy ott a társadalomnak minden rétege az erők összegyűjtése folytán milyen erővel és erővel siet az állam segítségére az ilyen nagy akciók felvételére és növelésére, idehaza pedig azt látja, hogy mindenki csak az államtól vár mindent (Egy hang a szélsőbaloldalon: Ugy neveltek az embereket! Halljuk! Halljuk! balfelel.) és összetett kézzel nézi, hogyan hullik majd a mossa az ölébe (Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon. Előnk cseppet. Halljuk! Halljuk! jobb- és balfelel.), ez, t. Ház, egy olyan állapot... (Zaj. Halljuk! Halljuk!) amely, ha így marad, az államnak minden akciója a porba fog hullani. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon, a középén és a baloldalon.)

(A munkástörvényhozás.)

És itt, t. Ház, amidőn a nagyiparról és a gyáriparról szölok, lehetetlen, hogy meg ne emlékezzem a munkástörvényhozás kérdéséről is, amelyről, leszámítva azon jeles akciókat, amelyet t. szomszédom és barátom, a földművelésügyi miniszter ur a mezőgazdasági munkások érdekében intendált és megalkotott, azt merem mondani, hogy valami kevés történt. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Viscontal Soma: Igaz! Ugy van! Ez nyílt beszéd.

Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter: Hogy a tenorgó viszonyok sürgetik az államtól oly irányban, hogy a munkástörvényhozás terén is az alkotásokhoz fogjon, az e Ház minden pártja réséről kijelzésre jutott, amidőn legközelebb itt a munkások kérdéséről a viták folytak eddig. Nem is lehet t. Ház, ennek a kérdésnek kezelését, lehetőleg nem kezelését továbbra is tétlenül nézni, hanem szükséges, hogy ehhez a kérdéshez organikusán, öntudatosan és természetesen hozzányuljunk.

Viscontal Soma: Ugy van! Ugy van! Kár, hogy magam helyeslek!

Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter: Meg kell azonban mondanom, t. Ház, hogy ebben a kérdésben minden akotás csak a fennálló állami és társadalmi rendbe illeszkedik be és a kérdés csak ennek keretében szánható. (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.) Mert minden törekvés, amely ezenkívül áll és amely ahhoz a jelszóhoz kötetik, hogy a munkások kérdését a mai állami és társadalmi rend mellett megoldani nem lehet, olyan dolog, amelyet a lehető legmesszebbmögleg el kell távolítani minden alkotástól (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon és a középén); és amelyivel szemben a lehető legmervebb álláspontra kell helyezkedni, mert ez egyszerűen utópia. (Élénk helyeslés a jobboldalon, a középén és a baloldalon.) Utópia azért, mert ez egyszerűen ellenkezik az emberi akotásoknak azon két örök törvényével, amelyeknek egyikét a család, másikat pedig a tulajdon képezi. (Élénk helyeslés és tetszés a jobb- és baloldalon.) Ezen kereten belül tehát igenis hozzá kell nyulni a munkástörvényhozásához és ennek keretében lesz megfontolandó a munkaidő szabályozásának kérdése, az éjeli munkának a gyermekek és női munkának, a munkásegyletek szervezésének és képviselőinek, valamint a betegsegélyezési ügynek a reformja is. (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon és a középén.) T. Ház! Ezekbe belevinni egy rendszert, (Halljuk! Halljuk! jobbfelel.) belevinni egy szervezetet, és azt, hogy a megalkotás tekintetében a kellő egymásutánban és természetesen járjunk el, oly feladat, amelyre kell, hogy gondját fordítsa a kormány és erre a magam részéről töreksem is. (Élénk helyeslés és tetszés a jobb- és baloldalon és a középén.)

(A kereskedelem.)

Meg kell emlékeznem t. Ház a kereskedelem fontos érdekeiről is. (Halljuk! Halljuk! jobbfelel.) E téren is felmerül egy sajátosság jelensége, amelyre nézve én ma még véleményem nem mondom, álláspontot el nem foglalkok, de amelyet megfontolás és megvizsgálás tárgyává kell tennem. Ez a jelenség abban áll: meg kell gondolni, vajon közvetítő kereskedelem szubvenciókat pénzintézetek által helyes utó? helyes eljárás-e? Mert t. Ház, a szubvenciók nem az a természet, hogy a mellett a pénzintézetek vagyonosodjanak, vagy nagy dividendákat osszanak, hanem a szubvenciók az a természete, hogy úgy adassék és ott adassék, ahol azt közvetlenül maga a kereskedelem évezi. Konkurenciát tehát ezen az uton a kereskedőnek csinálni nagyon megfontolandó dolog. Szerintem a súlyt a kereskedelemre kell helyezni minden közülmények közt. Ebben az irányban kell eljárni; az ügyet vizsgálni, megfontolás tárgyává tenni és az eddigi eljárás hibáit, ha vannak, megváltoztatni. Igérem tehát, hogy ezzel a kérdéssel behatóan foglalkozni. (Élénk helyeslés jobbfelel.)

(Tözsédtörvény.)

T. Ház! Meg kell említenem a kereskedelmi tekintetben annyira fontos tözsédtörvény alkotásának az eszméjét is és úgy tetszik nekem, hogy egy tözsédtörvény megalkotása szintén szükséges, még pedig megalkotása oly irányban, hogy úgy a szervezet,

valamint a felügyelet és fejelem tekintetében is lehető alkalmas törvényhozási intézkedések történjenek. Ennek a törvénynek keretében, vagy talán annak keretén kívül is egy külön törvénnyel — arról ma nem szölok — meg kell oldani a határidőzlet kérdését is. (Helyeslés jobbfelel.) Mozgás a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk!) Megoldani nem úgy, hogy azt eltöröljük, hanem akként, hogy ha annak hibái vannak, azokat megkorrigáljuk. (Helyeslés jobbfelel.) Mozgás a szélsőbaloldalon.) Kerülni kell a túlzásokat, mert a mi alkotásainknak igen gyakran megvan az a hibájuk, hogy ha valamely intézmény szabatosan nem funkcionál, vagy valamely intézményben hiba van, rögtön annak eltörlésére irányítjuk az akcióit, a helyett, hogy annak javítására törekedünk. Itt is ez az eset. A tözsédt és határidőzletet megtartani, annak egészségesebb funkcióit biztosítani és e tekintetben törvényhozási intézkedéseket létesíteni, azt gondolom oly feladat, amelyre legközelebb nem pusztított, de helyesen és okosan szintén foglalkozni kell. (Helyeslés jobbfelel.)

Foglalkozni kell továbbá az értékpapír és a részletty kérdésével, a mintautalvány kérdéssel és a vasúti társulatok egészségesebb alapon való revíziójával. (Élénk helyeslés jobbfelel.)

(Takarékpénztárak.)

Meg kell még említenem egy dolgot, melyet, azt hiszem, szintén megfontolás tárgyává kell tenni és ez a takarékpénztárak kérdése. (Halljuk! Halljuk!) Nem abból a szempontból, hogy annak létalapjait érintsük, avagy szervezetét bolygassuk hanem, hogy két irányban lehetőleg helyes intézkedéshez nyuljunk. Ezek egyike a felügyelet szigorítása, (Élénk helyeslés.) másik a betéteknek lehetőleg alkalmas módon való biztosítása. Ezzel talán elismarult az is, amelyre vonatkozólag aggodalom merült fel, hogy tudniillik a takarékpénztárak csekélyebb részvénnyel sokszor milliókat forgatnak. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) Mert ha a betétek biztosítása érdekében bizonyos hatályos intézkedésekhez nyulunk, akkor ez a kérdés is meg lenne oldva, anélkül, hogy a létező intézkedéseket, amelyek évtizedek óta működnek és nagy betéteket kezelnek — bár a biztosítók legkisebb mértékével — csonkítani kellene azáltal, hogy betéteiket arányba hozzuk a részvénnyel. Ez, ha egyéb orvosi is van, gondolom, nem volna helyes.

Viscontal Soma: A betétek részesedjenek az igazgatásban!

(Államvasutak.)

Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter: Röviden megemlékezem az államvasutakról is, amelyek az állam egyik nagy vagyonát képezik és amelyeknek helyes vezetése és kezelése a forgalmi politika egészségesebb állapotától elválaszthatatlan. Nem szölok itt különösen az államvasutak alkalmazottainak anyagi helyzetéről. Csak annyit jelente ki, hogy ezzel a kérdéssel lehetőleg gyorsan foglalkozni fogok és ami az állam mai pénzügyei mellett megengedhető, azt a magam részéről is megtenni kívánom és annak megtételét a legmelegebben óhajtom. (Élénk helyeslés.)

Pap Zoltán: Fel kell oszlanni a szövetségüket! Az tönkre teszi őket! (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.)

Horánszky Nándor: Az államvasutakról vonatkozólag azonban megfontolás tárgyává kell tenni annak rendkívüli gépezetét és adminisztrációját. Az államvasutak kezelésében, adminisztrációjában és szervezetében talán annak kezdete óta nem volt semmi változás, hanem csak az történt, hogy a létező rendszerre, amelynek jóságára nézve ma még biztos véleményem nem mondhatok, teljesen emeletet rakunk emeletre a nélkül, hogy megkísérült volna ennek a szervezetnek, ennek az adminisztrációnak a megvizsgálását, a nélkül, hogy megvizsgáltuk volna, nem lehet-e azt egyszerűsíteni és talán olcsóbbá is tenni. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.)

Hasonlóképpen ezzel kapcsolatosan foglalkozunk kell a tarifa-revizio kérdésével. (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.) A tarifa revíziójának kérdésénél két szempont jön tekintetbe. Az egyik, még pedig másodrendű szempont, a finansziális érdek; a másik, elsőrendű szempont a kereskedelmi érdek, amelynek szolgálatában kell, hogy a vasut álljon, de ha összegegyeztethető a kettő, ha a forgalmi, a kereskedelmi és gazdasági érdekekben kárt nem teszünk, de finansziális szempontból is megtakarításokat lehet elérni, akkor, gondolom, erre törekedni kell. A kettőnek összhangba hozatala az a feladat, amellyel foglalkozni kell, és amelyre foglalkozni fogok. (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.)

Több kérdés volna még, t. képviselőház, amelyet talán ez alkalommal szóba hozni lehetne és kellene. De ezeket is csak azért hoztam szóba, hogy lássa a t. Ház, milyen és mi mindenféle feladat az, amelynek elintézésére vezetése és irányítása a kereskedelmi társulatok terhére és felhozhat őket azért, hogy rámutassak arra, mily kérdések azok, amelyekkel foglalkozni kell, vagy abból a szempontból, hogy ha valami felesleg van, azt kisselejtessük és ez annak idején indokoltasék is, vagy abból a szempontból, hogy ezek a kérdések egyenként felkarolhatók és lehetőleg megoldás felé vezetessenek.

Ma ezen a téren magamat pozitíve semmire lekötni nem akarom. Kijelöltem azokat a kérdéseket, amelyekkel foglalkozni fogok, de merem mondani, hogy aki az én helyzetemben ma pozitív alakban kötelez magát bármire, az nem lenne komoly ember, (Ejzenés és taps jobbfelel.) és nem a bizalomnak, hanem egyenesen a bizalmatlanságnak válnék okozójává. Én e helyről megfontolás nélkül szavakat és ígéreket kibocsátani nem fogok soha, de arról biztosítom a t. képviselőházat, hogy amely dolog és kérdés nálam megérlelődik, azt teljes erőmből igyekszem is megoldani. Ez az, amit ma ígérhetek a háznak, sem többet, sem kevesebbet,

Hogy mikor, mily irányban és mily egymásutánban, t. Ház, azt a jövő fogja megmutatni és én bízom abban, hogy ha legközelebb midőn hasonló alkalomból lesz szerencsém e Házban nyilatkozni és e kérdések felmerülnek, fogok azzal a pozitívással eljárni, mely a természetben létezik, mert t. Ház, én nem szoktam habozni, hanem ha magamat elhatároztam valamire, megyek azon az uton, amelyet jónak látok. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Ez t. Ház, az én ígéretem és ezzel ajánlom költségvetésem első tételét megszavazásra. (Élénk éljenzés és taps jobbfelől. Szónokot szamosan üdvözlök.)

Elnök: Az ülést öt percre felfüggeszti.

(Szünet után.)

Krasznay Ferenc: Elismeri, hogy az új kereskedelmi miniszternek nem volt ideje a költségvetés előterjesztésére, de megállhatott volna ennek kijelentésénél és nem lett volna szabad elődjének politikáját akceptálni, sőt még a kon-ekvenciát is levonni.

Horánszky a társadalom támogatására apellált. Különös kivánság egy miniszteri székéből. Nem a 67-es politika nyugtázta le a társadalom gazdasági és politikai önállóságát?

Nem elégítette ki a miniszter beszédének azon része sem, melyet a kis- és nagyiparról mondott. A nagyipar abszorbeálja a kisipart, de nálunk tönkrement az utóbbi, a nélkül, hogy az előbbi fejlődött volna. A kartellekről és a kartellszerű intézkedésekről pedig egyáltalán semmit sem hallott. Pedig az egész világon foglalkoznak e kérdéssel.

Fejtegeti ezután a kiegyezés kérdését s azt tartja, hogy a közös vámterületet rákényszerítik az országra. A miniszterelnök úgy állította fel a kérdést, hogy vagy kiegyezés lesz, vagy hája!

Széll Kálmán miniszterelnök: Ez egyszerűen nem áll! Azt mondtam, hogy vagy kiegyezés lesz, vagy pedig harc!

Krasznay Ferenc veszegyenesnek tartja ezt a feltevést, mert az előkészületesség súlyos bajba sodorhatja az országot. Minden előtétellel beállt arra, hogy az önálló vámterület alapjára lépünk. Mégis megakadályozták. Pedig az önálló vámterület feltételei a 99:XXX. törvények szerint is fennállanak. Reményli, hogy nem sokáig fogják ezt halogatni, mert tudja azt, hogy a többségben is sokan elfogadják a függetlenségi párt egyedül helyes feltevést.

Nem fogadják el a költségvetést, hanem a következő határozati javaslatot nyújtja be:

Az 1899. XXX. t.-cikk 1. §-a szerint a magyar korona országai ezidő szerint már az önálló vámterület jogállapotában vannak és egyedül a viszonyosság feltétele mellett s záros határidőig tartanak ionn vám-összelegi állapotot a birodalmi tanácsban képviselt országokkal és tartományokkal.

Az ezen országokkal ma fenálló gazdasági közösséget tehát egyedül a viszonyosság bizonytalan tényén alapul.

Ugy az a körülmény, hogy ezen országokkal vám-és kereskedelmi szerződést az 1899. I., az 1899: IV. törvényekben szabályozott határidőkben nem kötöttünk, mint magának az 1899: XXX. törvények rendelkezései ekerülhetetlenné szükségessé teszik azt, hogy a magyar korona országai az önálló vámterület tényleges beállításra minden irányban előkészítve legyenek.

Az önálló vámterület megvalósításához szükséges javaslatok megtételére a törvényhozás a kormányt már az 1899: I. és 1899: IV., legutóbb pedig az 1899. XXX. törvényekben, habár feltételezen utasította, amiből okszerűleg következik, hogy a kormány az előkészületeket megtenni a kötelező gondosságnál fogva már eddigelő is tartozott volna.

Az 1899. XXX. t.-cikk törvényi indoklásából merített egyedüli helyes magyarázat szerint az esetre, ha az 1902-ik év végéig mindkét állam törvényhozása közös vámterületet nem létesít, úgy ez a körülmény a viszonyosság megsértésének tekintendő s ez esetben 1903-ik évi január 1-én az önálló vámterületnek a tényleges állapota áll be.

Ez az esethez a két állam gazdaságának elentéletes érdekeire való tekintettel letele közölkendő. Mindezeknél fogva a képviselőház utasítja a kormányt, hogy egy önálló magyar vámterületre vonatkozó javaslatot terjesszen el, amely alkalmas arra, hogy Magyarország mezőgazdasági és ipari belterületét bármily külföldi verseny ellen megvédi, nemkülönben az összes lakosság életfenntartását megkönnyítse, s amely egyáltalán lehetővé tegye azt, hogy Magyarország a külállamokkal oly szerződéseket köthessen, melyek a belfogyasztást meghaladó termelési többletnek ottani értékesítését előmozdítják; utasítja továbbá a kormányt arra, hogy az önálló vámterület felállításának érdekében szükségessé váló egyéb előintézkedéseket tegye meg s úgy az önálló magyar vámterületre vonatkozó, mint az utóbbi irányban szükségelt javaslatokat legkésőbb 1902-ik évi június hó 1-éig terjessze a képviselőház elé.

(Napirend.)

Elnök: A holnapi napirendre a kereskedelmi tárca költségvetésének tárgyalását tűzi ki. (Helyeslés.)
Széll Kálmán miniszterelnök: T. képviselőház! Miután a költségvetés tárgyalása nagyon husamos időt veendő még igénybe, mert még négy tároának a tárgyalása van hátra, arra kérem a t. Házat, hogy ezáltal a husvétü szünetet a szokotnál rövidebbre méltóztassék kiszabni (Helyeslés) és azt hétfőn megkezdve, ne méltóztassék továbbra huzni, mint április 8-áig. (Általános helyeslés) amikor a Ház már ülést tartana és folytatná a költségvetés tárgyalását. Méltóztassék egyúttal azt is elhatározni, hogy bejelentések céljából formális ülés tartatassék még hétfőn, mert előreláthatólag a pénzügyi bizottság a hozzáutasított konverzionális törvényjavaslatot szombaton, vagyis holnap tárgyalás alá veheti, abban a helyzetben lesz, hogy hétfőn már arról jelentést tehet. Miután pedig ennek a törvény-

javaslatnak tárgyalását mentől hamarabb óhajtanán napirendre kitűzni, illetőleg kérni a Házat, hogy azt napirendre tűzze, ennek a jelentésnek be kellene adatni a hétfői ülésen, amelynek egyéb érdemleges tárgya nem lenne. (Helyeslés.)

Ezután az elnök kisorsolta az összejáratatlansági júryst s délután 2 órakor bezártá az ülést.

BELFÖLD.

A miniszterelnök a királynál. Széll Kálmán miniszterelnököt tegnap délután 6 felsége hosszabb ideig tartó magánkhalgatásán fogadta. Holnap a miniszterelnök két napra Bécsbe utazik.

Horánszky Nándor mandátuma. Az új kereskedelemügyi miniszter tudvalevőleg lemondott miniszterré történt kinevezetésekor a szépsii kerület mandátumáról. A kerület választói újra Horánszky Nándort jelölték s ma — mint Szepsi-ből táviratozzák — egyhangulag, nagy lelkesedéssel ismét megválasztották a kerület országgyűlési képviselőjének.

Horánszky megválasztása alkalmából ma a következő táviratokat kapta:

Nagyméltóságodnak országgyűlési képviselővé történt egyhangru megválasztását örömmel jelentem és az eredményhez szerencsekívánataim nyílvánitom. *Géczy Gyula* fészolagabíró.

Kegyelmus uram! A választópolgárok bizalma törhetetlen hűséggel a mai napon óriási lelkesedéssel képviselővé választotta. Ez alkalommal fogadja Stósz község választóinak őszinte jókívánatait. Mély tisztelettel, *Stósz község választói.*

Pártunk nevében, mint a szépsii kerület egyhangulag megválasztott képviselőjét régi hűséggel üdvözlöm. *Sziklay Ede* pártelnök.

Mentelmi ügy a főrendek előtt. A Magyar Lovar-egyesület választmányá tavaly Balla Sándor budapesti lakost kitiltotta a versenypályáról. Az erről szóló határozatot a Lovar-egyesület lapja hivatalos formában közzétette. Balla Sándor e miatt sajtópört indított gróf Batthyány Elemér, a Lovar-egyesület elnöke ellen A sajtóbírósg most gróf Batthyány Elemér mentelmi jogának föl ügyesztését kérte a főrendiházól. A főrendiház mentelmi bizottsága báró Majthényi elnökölésével Latinovits János előadása alapján foglalkozott ezzel az ügygel. A bizottság kimondta, hogy az esetet nem tartja alkalmasnak arra, hogy a mentelmi jogot fölfüggeszssék és ezért nem javasolja gróf Batthyány Elemér kiadását.

A dési petíció. Gróf Teleki Domokos dési mandátumát — amint ismeretes — még január elején megsemmisítette a Kuria, amiért választóinak a választás reggelén konyakot adott. Az új választáson, amely 1902. február 13-án zajlott le, a kiskoru báró Dániel Tibort, aki csak március 5-én lett nagykoru, választották meg Ceizer Akossal szemben 389 szótöbbséggel. Ezt a választást két petícióval támadták meg. Az elsőt Almássy Samu és társai adták be és a képviselő kiskorúsága miatt kérték a választás megsemmisítését, a másik kérvény, amelyet gróf Kornis Viktor és társai nyújtottak be, a kiskorúságon felül etetés-itatást és megvesztegetést is hozott föl érvénytelenítő okul. Az első petíciót ma tárgyalta a Kuria Paiss Andor előnkölésével. A tárgyalás nagyon rövid lefolyású volt. A Kuria helyet adott a választás védőalaki kifogásának, amely szerint a petíció aláírásait közjegyző nem hitelesítette s a kérvényt visszautasította. A másik petíciót április 7-én tárgyalják.

Az összejáratatlansági zsűri.

Budapest, március 21.

Ma délután egy órakor ülést öszse az összejáratatlansági törvény által delegált képviselőházi zsűri-bizottság, hogy ítéletet mondjon Benke Gyula országgyűlési képviselőnek összejáratatlansági ügyében. Már jeleztük, hogy gróf Apponyi Albert, mint a Ház elnöke, milyen előzékenyen gondoskodott a zsűri tagjainak szükséges kényelméről. Még azt is kombinációba vette a gondos elnök, hogy a tárgyalás az éjszakába nyulik s ehhez képest intézkedett. Az utóbbi esethez nem következett be, a tárgyalásnak már öt órakor vége volt. Ennyi idő alatt mondotta ki a zsűri nyolc szóval négy ellen, hogy Benke Gyula esetében összejáratatlanságot lá fennforogni.

A képviselőház tegnap határozatának megfelelőleg ma déli egy órakor gróf Apponyi Albert elnök Krasznay Ferenc beszéde után mára befejezettek nyílvánította a tanácskozást s haladéktalanul hozzáfogott az ítélőbizottság megalakításához. Felolvasta a házszabályok megfelelő szakasait és ezután megejtette a sorsolást. A szekrényből a következő neveket húzták ki: *Jakabffy Imre, Ivánka Oszkár, Ráthay László,*

Mandé Pál, Semeey László, Erdély Sándor, Saluha István, Rohonyi Gyula, gróf Wass Béla, Veress József, Leszkay Gyula, Barabás Béla.

Az elnök konstatalja, hogy ezek mind jelen vannak és ezek közül egyetlenegy sem tett oly bejelentést, amely szerint érdekeltség folytán az ítélkezésben részt nem vehet.

Következik a három póttag kisorsolása. Az elnök kihuzza a szekrényből a következő neveket: *Issekutz Gyözö, Beöthy Ákos, Fáy István.*

A képviselők a sorsolást élénk figyelemmel kísérték s nagy érdeklődéssel figyelték a kisorsolt tizenkéttagu bizottság páriarányát, mely olyképpen alakult, hogy hét szabadelvűpárti és öt függetlenségi képviselő neve került ki az urnából. A néppártnak egyetlen tagja se került az első zsűri-bizottságba. A kisorsolt zsűritagok a Ház színe előtt haladéktalanul letették az essüt, mire nyomban felvonultak az első emeleti termekbe.

A pénzügyi bizottság nagytermet gróf Apponyi Albert vöröskardonnal kétfélre osztotta. A terem egyik felében az esküdtbírósg számára helyezték el a zöld asztalt. A terem e részéből szabad összeköttetés nyílik az elnök fogadótermével, amelyet a Ház elnöke a bíróság tagjainak használatra rendelkezésre bocsájtot. A terem másik része a nyilvánosságának volt fenntartva. A közpénz kényelmes széksorokat helyeztek el a haligatóságnak, a terem két szélén pedig asztalokat készítettek elő a hírlapok tudósítóinak.

A teremben, noha zsufolóság megtelt mindenrangu érdeklődőkkel, nagyon feszelen hangulat uralkodott. Semmi sem emlékeztetett a tárgyalóterem komorságára. Az elnök és a zsűri-tagok szivaroztak, s maga Benke Gyula képviselő is csak akkor tette félre a szivart, mikor felszólt. Csak a bejelentő *Jakabos* Agoston, egy hajlott koru, ünneplőbe öltözött székelly időmives mutatót szigoru arcot. Ugyanabban a padsorban foglalt helyet, amelyben Benke Gyula ült. Az egész tárgyalás alatt komoran, elszántan néztek maga elé.

Nagy figyelemmel hallgatta végig a tárgyalást gróf Andrássy Tivadár, kinek vezetése alatt az állandó bizottság az ítélkezéshez szükséges anyagot előkészítette. Gróf Apponyi Albert is ismételen betekintett a terembe.

(Az elnökválasztás.)

A kisorsolt ítélő-bizottság működését a szabályok értelmében azzal kezdte meg, hogy elnökét és jegyzőjét a nyilvánosság jelenlétében titkos szavazás útján megválasztotta. A szavazás formáságainak intézésére Barabás Béla bizottsági tagot kérték fel, aki felszóllította a tagokat szavazatuk leadására. A tizenkét szavazat közül kilenc így hangzott:

Elnök: Erdély Sándor, jegyző: Rohonyi Gyula. A többi három szavazatból egy-egy Leszkay Gyulára, Ivánka Oszkárra és Barabás Bélára esett.

Erdély Sándor előlgaival az elnöki széket, haladéktalanul fel is függesztette a tanácskozást. A bírásokból képviselő urak visszavonultak ebédelni, amit a jelenlevő türelmeden képviselők nagy bosszúsággal fogadtak.

(Az ebéd.)

Az ebéd felől kalandos hírek szivárogtak ki az ebédől. Azt beszélték, hogy kienc fogásból állott. Azt hisszük, hogy ebben némi túlzás volt. A tárgyalóteremben maradt képviselők annyival is türelmelebbül fogadták a fényes ebédről szóló híreket, mert ók még nem ebédeltek. Sokan el is távoztak s hangosan ejtettek el egy-egy maliciozus megjegyzést:

— Nagyon more patrio megy...

— Fecerunt magnum áldomás...

— Még csak a halnál tartanak.

Az ebédelési szünet alatt érkezett gróf Apponyi Albert is a terembe, kit hamarosan megintertelláltak, hogy nem tudja-e, mikor lesz vége az ebédnek.

— Az ebédnél — mondotta Apponyi — nem én vagyok az elnök.

(Az érdemleges tárgyalás.)

Mintegy háromnegyedóra szünet után Erdély Sándor újra megnyitotta az ülést s első sorban is konstatalta hogy az érdekeltek közül megjelent a bejelentett Benke Gyula országos képviselő és a bejelentő *Jakabos* Agoston. Miután meg az elnök a szabályok szerint konstatalta, hogy érdekeltségű kiözgas a bíróság egyetlen tagja ellen se tételt, az érdemleges tárgyalásra tértek át.

Az érdemleges tárgyalás az összejáratatlansági bejelentés felolvasásával kezdődött, mely az inkompatibilitás kimondását kérelmezi Benke Gyula képviselőre azon az alapon, hogy a *veszélyességétől* alatt álló Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkönyv-Intézet Részvénytársaság az állam szlogintéséit véti s az Országos Részvénytársaság részvényeinek egyharmadát bírja. A bejelentés felolvasását követő Benke Gyula

képviselő védírata, mely konstatálja, hogy az igazgatása alatt álló társaság az állam zálogintézetét már csak azért nem bérbeli, mivel az államnak beárbeadható zálogintézele egyáltalán nincs. A valóság az, hogy a társaság engedélyt kapott a zálogüzlet folytatására, ez az engedély azonban korántsem monopólium, mert ugyanazon feltételek, vagy elszámolási viszony nem származik, pedig az összehajthatatlansági törvény a főszólta erre a szempontra helyezi. Az Osztrájsorsjáték-Társaság a Benke igazgatása alatt álló társaságtól teljesen különálló és független és nem való, hogy a Budapesti Takarékpénztár az Osztrájsorsjáték-Társaság részvényeinek egyhármadát bírná, mert e társaság részvényeinek csak egykenczedrészét, alapító-leveleinek pedig csak egyharmadát birtokolja, tehát olyan hányadot, amelyet az összehajthatatlansági törvény szerint birtokolni jogosult egy olyan intézet, melynek igazgatója képviselői mandátummal bír. Végezetül Benke Gyula kijelenti, hogy az Osztrájsorsjáték-Társaság ügyeinek vitelbe annak alapítása óta sem közvetlenül, sem közvetve be nem folyt, a főjelentés politikai bosszu művének nyilvánítja s kéri az ítélő-bizottságot, hogy a bejelentés írottételével az összehajthatatlanság kimondását megelőzze.

Erdély Sándor elnök felkéri most már Heinz Hugót, az állandó összehajthatatlansági bizottság elnökét, hogy a tényállás kiegészítéséhez szükséges előadnivalókat előterjeszse.

Heinz Hugó, az állandó összehajthatatlansági bizottság elnöke, első sorban is felolvassa azt a bevezetett engedélyokiratot, amelyet báró Dániel Ernő volt kereskedelemügyi miniszter adott ki s amelynek alapján a Budapesti Takarékpénztár a kézzázlogüzletet gyakorolja. Az engedélyokirat szerint tíz évről tíz évre a kereskedelemügyi miniszter állapítja meg a zálogtárgyak után szedhető kamat kamatláát.

Semsey László bizottsági tag kérdi, vajjon a miniszternek jogában van-e a társaságtól a zálogüzleti jogot hármikor megvonni?

Heinz Hugó előadó felvilágosítja őt, hogy a jog megvonása csak akkor történhetik, ha a társaság a törvény vagy az engedélyokirat feltételeinek nem tesz eleget.

Megvilágítja ezután az előadó Benke Gyula védíratainak tartalmát s hangoztatja, hogy a kereskedelmi kormány megtekintését követelheti a zálogüzletig könyvelésbe, megállapítja a kamatlábat s ezeket figyelmebe ajánlja a bizottságnak annak megítélésére, vajjon ítélet, vagy elszámolási viszony az állam és a Budapesti Takarékpénztár közt fennáll-e, vagy nem?

Ami már most az osztrájsorsjáték ügyét illeti, erre nézve az állandó bizottság konstatálta, hogy az osztrájsorsjáték-társaság részvényeiből a Budapesti Takarékpénztár olyan hányadot nem bír, amely a törvény szerint az összehajthatatlanság fennjörögását involválná. Magának Benke Gyulának egyáltalán nincs részvénye. De tény az, hogy a vezetése alatt álló társaság 1897-ben résztvett a kormánnyal szerződéses viszonyban álló osztrájsorsjáték-társaság alapításában s hogy a társaság részvényeiből több száz darabot bír. Munkáczek alapján elbírálandó lesz:

1. Révész-e a Budapesti Takarékpénztár az osztrájsorsjáték-társaság olyan üzletében, mely törvény szerint képviselőkre összehajthatatlan?

2. Származik-e összehajthatatlanság abból, hogy a Budapesti Takarékpénztár 1897-ben résztvett az államal szerződéses viszonyban álló osztrájsorsjáték-társaság alapításában?

Erdély Sándor elnök felkéri a bizottságot, ha szükségesnek látják intézkedni kérvényesen az előadóhoz.

Ráthay László a Budapesti Takarékpénztár zárszámadásainak a zálogüzleti nyereségre vonatkozó részét kéri felolvasatni.

Heinz Hugó előadó felolvassa a megfelelő pontokat.

Erdély Sándor felkéri már most a bejelentőt, van-e szóbeli előterjesztési valója?

Jakabos Ágoston kemény, kérges hangon, kitölt megbotolva egy-egy szóban, olvas fel egy újabb vádiratot. Az elnöknek azt a figyelmeztetését, hogy szóbelileg kell előterjesztését tennie, elereszti a fülö mellett. Egyébként titakozik az ellen, hogy *méregből* tette volna bejelentését.

Utána Benke Gyula képviselő kér szót. Röviden beszélt és szinte társalgási hangon reflektált azokra a fejtegetésekre, melyeket az előadó az ő védírataival szemben előadott.

Hangoztatta, hogy a zálogüzlet hasonló, engedélyhez kötött ipar, mint például a gyógyszerész-ipar, amely pedig szintén nem inkompatibilis, csak az esetben, ha a gyógyszerész birtokosa közkórháznak teljesít szállítást. Az a körülmény, hogy a szedhető díjak nagyságát az állam állapítja meg, éppen olyan

kevössé állapít meg összehajthatatlanságot, mint amely kevössé összehajthatatlan éppen a gyógyszerész-ipar, amelyről a gyógyszerész díjat szintén a miniszter állapítja meg. Végezetül energikusan titakozik az ellen a gyanúsítás ellen, mintha ő rosszhiszeműleg járt volna el. Amikor, mint a Budapesti Takarékpénztár igazgatója, képviselői mandátumra törekedett. Megbeszélte a dolgot a megboldogult Szilágyi Dezsővel, továbbá Mohay Sándor államtitkárral, Madarász Józseffel, akik az ülések vezetésében szintén résztvettek.

Semsey László bizottsági tag kérdi, vajjon maga a zálogüzleti engedély is időhöz van-e kötve, avagy in infinitum megy-e?

Benke Gyula előadja, hogy az engedély nincs időhöz kötve, csak a szedhető kő kamatláb az, amit újévenként a miniszter újból megállapít.

Ráthay László: Mennyi a kamatlába a zálogtárgyak után szedhető díjak?

Benke Gyula: Értékpapírok után 8 százalékos, arany- és ezüst-tárgyak után 10 százalékos, egyéb ingóságok után 12 százalékos.

(Az ítélet.)

Mintán senki több felvilágosítást nem kívánt, Erdély Sándor elnök a tárgyalást befejezettnek nyilvánította, néhány perre az ülést felfüggesztette, majd a házszabályok idevonatkozó intézkedéseinek felolvasása után a nyilvánosság előtt a titkos szavazást elrendeli.

A bizottság tagjai első sorban és érdemileg szavaznak arra a kérdésre:

Fennjörög-e a bejelentett ügyben az összehajthatatlanság Benke Gyula képviselőre nézve, igen-e vagy nem?

A szavazás a szabályok által előírt olyan módon történt, hogy minden bizottsági tagot hangosan felszólítottak, hogy szavazólápját az elnök előtt elhelyezett urnába helyezze.

A szavazatok megszámlálása után Erdély Sándor elnök kimondta az ítélőbizottság ítéletét, mely szerint a képviselőház ítélőbizottsága nyolc szavazattal négy ellenében akképpen ítélt, hogy Benke Gyula képviselőre nézve a bejelentett ügyben az összehajthatatlanság fennjörög.

Ezután a bizottság ama második kérdés felett ítélt, jennjörög-e Benke Gyula képviselő részéről az összehajthatatlanság éltikoldásában való rosszhiszeműség, igen-e vagy nem?

Erre a kérdésre a bizottság nyolc szavazattal négy ellenében nemmel válaszolt. Ezek után Benke Gyula képviselő felszólítottatik, hogy az ítéletnek a képviselőházban történt kihirdetése után számított 8 nap múlva vagy a képviselőségéről, vagy inkompatibilis állásáról mondjon le.

Erdély Sándor elnök az ítélet kihirdetése után az ítélő-bizottság ülését bezárta.

Jakabos Ágoston az öreg székely atyafi, kit az ítélet láthatóan meglepett, a teremben többektől tudakolta, hogy mit gondolnak: vajjon Benke Gyula a képviselőségéről, vagy az igazgatói állásáról fog-e lemondani. Erre azonban kielégítő választ nem kapott. A vélemények nagyon megoszoltak.

KÜLFÖLD.

A francia-török konfliktus. A francia kormány csak most teszi közzé azokat a hivatalos iratokat, melyek a multévi francia-török konfliktus lefolyását és elintézését magukba foglalják. A hatalmak, mint ismeretes, helybenhagyták Franciaországnak azt a lépését, Mitilene megszállását, melylyel magának a portától az elégtételadást kicsikarta. A Figaro azonban szükségesnek találja kimutatni még azt is, hogy Oroszország mily hathatós támogatója volt ez esetben is a francia érdekeknek, ellentétben Sombal szocialista képviselő állításával, aki azt szokta erősíteni, hogy Franciaországnak semmi haszna sincs az Oroszországgal való szövetségből. A boulevard-lap több diplomáciai iratot közöl erre vonatkozólag, amelyek közt van a pétervári francia ügyvivőnek 1901. november 6-án kelt következő távirata: Gróf Lamedorff táviratilag felszólította Szinovej konstantinápolyi orosz nagykövetet, hogy ragaszkodjék ahhoz, hogy a szultán azonnal adja a porta elhatározását szentesítő iradét. Gróf Lamedorff megjegyezte, hogy ellenkező esetben Törökország nagy bonyodalmaknak nézhet eleje. A sárgakönyv tartalmát ismertető táviratunk a következő:

A sárgakönyv az 1900. július 24-től 1901. november 14-ig terjedő időről szól és 76 iratot és táviratot tartalmaz. A táviratok közt vannak a Delcassé külügyminiszter és Constans konstantinápolyi nagykövet, továbbá Bapst konstantinápolyi ügyvivő és Tevfik basa török külügyminiszter közt váltott iratok, amelyek tartalma már ismeretes. Az első iratok a Lorando- és Tubini-ügyre és ezeknek követeléseire vonatkoznak. 1901. június 26-án Constans

Tevfik basától sürgős elintézését követel. Julius 9-én konstatálja, hogy a szultán környezete elhitette vele, hogy reklamációi nem nyernek szentesítést. Ugyancsak Constansnak július 25-én Delcasséhoz intézett jegyzéke azt mondja, hogy most már minden diplomáciai eszközök ki van merítve. A portánál tett újabb lépések alapján Delcassé augusztus 10-én 8 napi terminust adott. — Augusztus 19-én Constans azt táviratozza, hogy tekintettel a megbízhatóság teljes hiányára és a sértő magatartásra, minden újabb eszmecsere fölösleges. Erre Delcassé augusztus 21-én meghagyta Constansnak, hogy utazzék el Konstantinápolyból. Bapst több táviratban jelentés tesz a porta részéről nála tett lépésekről. Október 26-án Delcassé értesíti Bapst ügyvivőt, hogy Franciaország ameddig leheteti, türelmes volt, de most már elhatározta, hogy lefoglalja Mitilene vámaid és a rakpartügy elintézésén kívül politikai kérdések, mint a francia protektorátus alatt álló iskolák, kórházak és kolostorok hivatalos elismerését, valamint több ily intézet építését vagy helyreállítását és a khaldeus patriarkához intézendő berat kibocsátását követeli. A sárgakönyv ezután közli a küljöldi kormányoknak minden tekintetben hozzájáruló válaszát, amelyet Franciaországnak Mitilene megszállásáról szóló értesítésére a különböző francia nagyköveteknek adtak. November 7-én végül Bapst jelenti Delcassének, hogy a porta a francia kormány összes reklamációinak helyt adott, mire Delcassé november 10-én Franciaországnak az egyes hatalmaknál akkreditált nagyköveteit arról értesíti, hogy mivel Törökország minden pontra vonatkozólag elégteltelt adott, őt szolgáltotta Caillard tengeragyot, hogy hagyja el Mitilene.

A sárgakönyvben Reverseaux márkí bécsi francia nagykövetnek következő távirata is van: Gróf Goulichowski, akinek épp most megtettem az október 30-iki táviratban kívánt közlést, íkért hogy köszönetet mondjak önnek nyilatkozatai őszinteségeért, melyek megóvása mellett Franciaország ama feltétlen jogának, hogy a megillető elégteltelt kieszközölje, minden érzékenységet és minden lélelmet eloszlatarra nézve, hogy akciójuk oly terjedelmű ölhethet, mely Törökország status quoát érinti. Gróf Goulichowski-nak az az óhaja, hogy gyors és teljes elégteltelt adjanak és ily módon Mitilene megszállása megrövidíthessék.

Az ausztriai zürzavar.

Bécs, március 21.

A képviselőházban ma olyan botrányos jelenetek játszóttak le, amelyek élénken emlékeztettek a Badenikormány idejében dult obstrukciók viharos napjaira. A botrány egy indítvány következtében támadt, amelyet gróf Stürgkh nyújtott be amely az szült, hogy a kormány utasítandó a cillii gimnázium párhuzamos szlovén osztályainak megszüntetésére és Marburgban egy külön szlovén gimnázium létesítésére. Ezt az indítványt a ház névszerint való szavazás után 203 szoval 175 ellen elvetette. Mikor az elnök a szavazás eredményét kihirdette, a jobboldalon, a csehek és lengyelek soraiban a tetszés za, a zugott fel és perocig tartó taps támadt. A baloldalon az első pillanatban kinos megdöbbenés vett erőt, utóbb azonban annál elementárisabb erővel tört ki az elkeseredés a tapsolt jobboldal és az olaszok ellen, akik a jobboldallal együtt leszávazták a németeket. Filsüketős volt a láрма, amelyben csakugy röpködött az Abzug Koerber! Abzug Vetter! s a nagy khaoszól csak egy éles füttyező süvített ki, a nagynémet Berger ugyanis elvette Steinnek a kutyaorbácsát, amelyen füttyölő volt és azon szüntelenül sipolt. A kormány tagjai, a miniszter-elnökkel együtt kijelöl indultak. Hasztalan osenge-tett az elnök, a láрма nem osillapodott. A jobboldalon abbahagyták a tapsolást. De hiába. Most meg az bősztítette fel a baloldalt, hogy a győztes tábor rá se hederit a leszávazottak elkeseredésére. Prade, a volt alelnök, Gasteiger és Eisenkolb a fiókokkal verdesték a padot, Berger pedig láradhatatlanul sipolt, közben pedig egy-egy pillanatra osillapodott a zaj, szidta az olaszokat. Malik segített neki.

Egyszer tisztán hallatszot, amint azt kiáltotta Berger:

— Éljenek a német Haszburgerok!

Wals (német néppárti): Abzug Koerber! Éljenek a kazánkészítők! (olaszok.)

Ujult erővel tört ki a láрма. Majd ismét hallatszot Berger közbekiallása:

— Nos, miért nem éltetik ő felségét?

Az elnök már belefáradt a csepenésbe, nem egy a baloldal, amely valóságilag tombolt. A miniszterek kimentek a teremből, utának hívonultak a lengyelek is. A nagy zajban az elnök hamarosan meg akarta szavaztatni a középiskolák költségvetési tételét, de a baloldalon fokozott erővel tomboltak. Végre is az elnök a nélkül, hogy bárki is hallotta volna, boldog husvéti ünnepeket kívánt a képviselőknak, bezárta az ülést és sietve távozott, észre sem vették. A láрма még sokáig nem

hagyott alább. A nagymétek a klerikálsokkal majdhogy hajba nem kaptak. Wolf is beleegyedett a cívódásba.

Losser (keresztény szocialista) megfenyegette Wolfot:

— Csend legyen, Wolf, mindjárt jön a Seidl! Wolf ököre szorított kézzel rohant Losserre és ha többen meg nem lojgák, meg is ütötte volna.

Wolf: Jegyezze meg magának. Losser, hogy felpofozom ha Seidlt még egyszer említi.

A kazartról úgy látszott, mintha Wolf csakugyan megütötte volna Lossert. De nem úgy történt, mert Kaiser alelnök és Steiner megakadályozták benne. Lassan-lassan kiürült a terem, ellenben a folyosókon még sokáig tartott az izgatottság.

Magáról az úlérről csupán Hartel miniszternek egy tetszéssel fogadott beszéde jegyezhető fel. A miniszter a többi közt ezeket mondta:

Kívánja, hogy Ausztriában mielőbb helyreálljon a politikai nyugalom, amelyre különösen az iskoláügynek van szüksége, hogy belsőleg és külsőleg fejlődhessék, belsőleg is, mert az elégedettség és a nemzetiségi tulbuzogás és türelmetlenség bacillusá könnyen behatol az iskolába és ott termékeny talajra talál. (Elnök helyeslés.) A miniszter szükségesnek tartja, hogy a tanítók jó pedagógiai kiképzést nyerjenek, majd megjegyzi, hogy a zágrábi egyetem bizonyítványainak e ismerés kérdésében nem forog fenn semmiféle igazságtalanság, hanem az állam fenntartja magának a jogot, hogy legalább próbát követeljen arra nézve, vajjon a külföldi egyetemeken szerzett bizonyítványok méltók-e egyenértékűségük elismerésére vagy sem. Ennél az elismerésnél különben inkább pótvizsgafélélt, mint valóságos vizsgát követelnek. Ugyanez áll a jogászokra nézve, akik Zágrábban tanulnak s akiknek, hacsak törvényes akadály nem forog fenn, beszámítják az ottani egyetemen töltött éle éveket. Ami különösen a jogi vizsgálatokat illeti, azon fáradozunk most, hogy a horvátoknak lehetővé tegyük, hogy tanulmányaikat Zágrábban végezzék és Ausztriában csak pótvizsgálatot követelünk tőlük azokban a tárgyakban, amelyeket a zágrábi egyetemen nem tanítanak.

Bécs, március 21.

A mai szavazás következtében a helyzet kritikussá vált. A német néppárt körében nagy az izgatottság, s a miniszterelnöktől azzal vádolják, hogy módjában lett volna, de nem tett semmit a végre, hogy megkímélje a németeket a megaláztatástól. A német néppárt ülést tartott s izgatott vita után elhatározta, hogy a Koerber-kormány ellen a leghevesebb oppozíciót fogja kifejteni és harmadik olvasásban a költségvetés ellen jog szavazni. A jobboldalon természetesen a mai szavazás nagy örömet okozott.

A délafrikai szabadságharc.

— A Budapesti Napló táviratai. —

Melbourne, március 21.

Mínthogy a birodalmi kormány arról értesítette az ausztráliai államszövetséget, hogy későbbetlenné venné, ha Ausztrália még 2000 embert küldene Dél-Afrikába, az ausztráliai kormány elhatározta, hogy a kívánt haderőt elküldi.

London, március 21.

Oranjoban sok boer jár-kél, akinek nincs lova. Keleti Transvaalban a szervezett boer kommandók Botha parancsnoksága alatt állanak, de úgy látszik, hogy Bothának már nincs meg többé a régi befolyása. A nyugati Transvaalban lévő boerok bőségesen rendelkeznek ágyúval és lövészerrel s harokedvük most igen nagy.

Köln, március 21.

Egy odaváló lap brüsszeli munkatársra beszélgetést folytatott Leyds transvaali ügyvivővel, aki kijelentette, hogy Methuen szabadonbocsátását sokfelé Európában megboosáthatatlan könnyelműségnek minősítették a boerok részéről. Pedig éppen ez a szabadonbocsátás mutatja legjobban, hogy milyen jól áll a boerok dolga. A boerok vezérei megállapodtak abban, hogy nem állanak bosszut az angolokon, ami különben is ellenkezőnek egész illogásukkal. Különben Leyds a boerok helyzetét olyannak mondta, hogy a háborút kitartóan folytatni fogják. Sem Methuen szabadonbocsátása, sem Cecil Rhodes esetleges elhalálása ebben nem okozhatna változást.

(Botrány az angol alsóházban.)

London, március 21.

Az angol alsóház tegnapi ülésén, az appropriációs törvény tárgyalása során Campbell-Bannermann felvilágosítást kér a dél-afrikai helyzetről és kifogásolta, hogy az ellenzék tagjai, valahányszor kérdést intéznek a kormányhoz a háborúra vonatkozólag, a boerok barátainak és a haza ellenségeinek nevezik. Ezek rosszakaratú rágalmak.

Chamberlain gyarmatügyi miniszter Bannermannal polemizál és idezi annak utolsó szavait: „Rosszakaratú rágalmak”.

Az elnök megjegyzi, hogy ez a kifejezés imparlamentáris, mire Campbell-Bannermann visszavonja szavait és Chamberlain is a maga választát. (Helyeslés és nevetés.)

Chamberlain Vilonelnök, De Wethez intézett egyik levélre utal, amelyben az van, hogy a haza igazi ellenségei azok, akik folytatják a reménytelen harcot.

Dillon: Viloné áru! Elárulta a hazát!

Chamberlain: A tisztelt képviselő ur jó bírāja az áru! (Helyeslés a kormánypárt soraiban. Ellenmondás az irek részéről.)

Dillon azt kérdezi az elnökötől, hogy ez parlamentáris kifejezés-e?

Az elnök azt válaszolja, hogy Dillon maga zavarta meg a tárgyalást azzal a közbeszólásával, hogy azok a katonák, akik a brit zászló alatt szolgálnak, árulók. Határozottan rosszalja ezeket a közbeszólásokat és válaszokat.

Dillon (Chamberlainhoz fordulva): Csak azt akarom mondani, hogy az igen tisztelt gentleman átkozottul hazudik.

Az elnök rendreutasítja Dillont, mert vonakodik sértő szavait visszavonni.

Balfour azt indítványozza, hogy Dillont egy hétre zárják ki. Az indítványt 248 szavazattal 48 ellenében elfogadják. Dillon az irek tüntető tetszésnyilvánításai között kivonul a teremből.

A vita további folyamán Harcourt azt mondja, hogy nem veti szembe a kormánynak, hogy ámitja az országot, de a kormány önmagát ámitotta.

Lloyd-George (liberális) és az utána következő szónokok beszéde alatt a tárgyalás helyenként nagyon izgatottá váltik.

Lloyd-George azt mondja, hogy Anglia a háború alatt tizenhét olyan vereséget szenvedett, amely rosszabb volt a majbúbi vereségénél.

Cuyser (konzervatív): Hiszen annak örülnek a boerbarátok! (Helyes és a kormánypárt soraiban.)

Brodriok hadügyminiszter hangoztatja, hogy a hadműveletekben nagy haladást értek el. Oranjoban a föellenállás meg van törve és De Wet csapatai szét vannak szórva minden irányban. Fokföldön a hadműveletek inkább a rendőrség végzi, úgy hogy nincs katonai jellegük. Keleti Transvaalban is nagy haladást lehet konstataálni. Igaz, hogy Delarey, aki egyike a legjobb boer tábornokoknak, nagy tevékenységet fejt ki, de általában úgy fejlődtek a dolgok, hogy az angolok elfogták a boer csapatok legnagyobb részét és elvették élelmiszereiket, sokkal nagyobb mértékben, mint remélték. Angliának ilyenformán csak egy kis ellenséges csapattal kell még számolnia.

HIREK.

Budapest, március 21.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Március 15-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatásuk a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— A király elutazása. A király a ma délután 3 óra 45 perckor a nyugati pályaudvarról induló különvonattal elutazott Bécsbe. A király kíséretében voltak gróf Paar és Bolfras főhadsegédek, Höhnel korvettkapitány, báró Apor, Koschan Márk szárnysegédek és Tamássy alezredes. A király csukott kocsiban érkezett meg a nyugati pályaudvarra iónnégy órakor. A királyi váróterem előtt Márkus József főpolgármester, Rudnay Béla főkapitány és Ludwig Gyula előnkigazgató várják a királyt. Ő felsége néhány percig beszélgetett velük s akkor jelentette Dobosy h. állomásfőnök, hogy a különvonat az elindulásra készen áll. Az udvari vonat négy udvari kocsiból és két személykocsiból állott a kíséret számára. A király vonata, melyet Winkler József főmérnök vezetett, este 8 óra 30 perckor érkezett Bécsbe. Mikor a király beszállt a kocsijába, Könyg udvari kabinetirodai főnök jelentette, hogy Tisza Kálmán betegsége válságosra fordult. A király sajnálkozásának adott kifejezést a szomorú eset felett s azután beszállt a vonatba, amely kirobogott a pályaudvarról.

— Mirko herceg házassága. Rómából jelentik, hogy Mirko montenegrói herceg házassága után Olaszországban fog telepedni és valószínű, hogy magasabb katonai ranggal be fog lépni az olasz hadsereg kötelékébe.

— Az igazságügyminiszter betegsége. Flósz Sándor igazságügyminiszter a minap erősen megbűlt s néhány napig ágyban fekvő beteg volt. Most már jobban van, de azért még pár napig kénytelen a szobát őrizni.

— Pável püspök jubileuma. Nagyváradról jelentik; A király Pável Mihály püspöknek a következő üdvözlő táviratot küldötte:

Üdvözlöm Önt áldozásának mai ötvenedik évfordulójá alkalmából és kívánom, hogy az isteni gondviselés az egyház és haza javára még sokáig éltesse.

Ferenc József.

Vaszary herceggel sűrűn egyeztetve így szól: „Fél-százados papi jubileuma és legnagyobb kitüntetéséhez fogadja Excellenciái legőszintébb üdvözlőleveleimet. Vasary Kolos bibornok.

Szell Kálmán miniszterelnök táviratban gratulált a jubileumhoz és a vaskorouarendhez. Schlauch biboros, Császka érsek, Fehér Ipoly főpápa, Várossy és Belopotocskay püspökök, Metianu érsek és sokan küldték gratulációt. Délelőtt a görög-katolikus székesegyházban mise volt, melyet az egész káptalan segédletével Kóváry nagyprepost celebrált.

— Tisza Kálmán betegsége. Tisza Kálmán állapota a mai nap folyamán válságosra fordult. Az ősz államférfi betegsége vasárnap anynyira súlyosbodott, hogy ágyba kellett feküdnie. Dr. Janny Gyula egyetemi tanár, Tisza kezelőorvosa ma délelőtt tanácskozást tartott dr. Korányi Frigyes egyetemi tanárral és elhatározták, hogy a beteg meggyengült szervezetét oxigén-belégzéssel fogják erősíteni. Ezt a rendeltést már a mai nap folyamán minden két órában végre is hajtották. A család tagjai közül báró Radvánszky Béla koronaőr nem tartózkodik a fővárosban és táviratilag Budapestre hívták.

A király elutazása előtt a pályaudvaron értesült a Tisza Kálmán állapotában beállt válságról és a kabinetiroda révén tudakozódott az ősz államférfi hogylétéről. A kabinetiroda főnöke Érsekujuvárról a következő táviratban kérdezősködött:

Gróf Tisza István urnak Budapest, Főherceg Sándor-utca.

Ő felsége általam kérdézetű a gróf urat, hogy elutazása óta történt-e édes atyja állapotában változás? Sürgős választ kérünk Bécsbe. Ő felsége megbízásából

König.

Erre gróf Tisza István a következő táviratban válaszolt:

Ő felsége I. Ferenc József, apostoli királyunknak Bécs.

Sajnálattal jelentem, hogy édes atyám állapota válságosra fordult. Mély hódolattal Gróf Tisza István.

A beteget Korányi és Janny tanárok a délután folyamán több ízben látogatták meg. Allandóan ott van a beteg mellett a felesége, a fia: István, Kálmán és Lajos grókok, valamint a leánya: báró Radvánszky Béliáné. A beteghez a család tagjain kívül senkit sem bocsátottak be.

Névjegyeiket leadták: Szell Kálmán kormányelnök, dr. Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter, gróf Apponyi Albert, a képviselőház elnöke, gróf Szechenyi Béla koronaőr, gróf Szapáry Gyula, gróf Szebeny Endre és Perczel Dezső v. b. t. tanácsosok, Gromon Dezső államtitkár, Beretvárs Endre főrendbírási tag, Gajáry Odón, gróf Károlyi György, Wekerle Sándor, gróf Bánffy Miklós, gróf Betlen Sándor, Dókus Ernő, Lőrinczy, Hoffmann, Nagy Gábor miniszteri tanácsos, Ebergényi Sándor stb.

— Egyetemi ifjak Kossuth sirjánál. A budapesti tudományegyetem ifjusága az idén is kegyelettel emlékezik meg Kossuth Lajos halála napjáról. Vasárnap, e hó 23-án délelőtt testületileg vonul ki a kerespi-uti temetőbe. Kossuth sirjához, hogy azt a nagy halott iránt érzelt kegyelele jeléül megkoszoruzza. Az ifuság az aulában gyülekezik délelőtt tíz órakor.

— Balneológusok kongresszusa. Bécsből jelentik, hogy az osztrák és magyar balneológusok harmadik kongresszusa ma nyílt meg. Elnökei Winternitz, Gerstner és Kiss tanárok. A kongresszus megnyitása után Kúsy osztályfőnök üdvözlötte a kongresszust, amelynek tárgyalásait az osztrák kormány a legnagyobb figyelemmel kíséri. Azután a kongresszus megkezdte érdemleges tanácskozásait.

— Köszönetnyilvánítás. Felekíné Munkácsy Flóra asszony, a következő sorok közléseért kérte től lapunkat:

Feledhetetlen, drága férjem: Felek Miklós elvesztése által testileg-lelkileg megtörve, ez uton tejezem ki úgy magam, mint családomb nevében mély hálátam mindama színházaknak, testületeknek, egyeseknek, valamint a sajtónak a megható, melegséggel elparentálásért, amelyvel drága halottunk emlékének áldoztak. Ez a valóban nagy és mély részvét egytelőli határtalan kegyeleletről tett tanúbizonyoságot és másfelől enyhítő balzsamot akar nyújtani arra a soha be nem hederő sebre, amely hitvesi szívemem esett. Megismételt hálás köszönettel, Budapest, 1902. március hó Özy. Felek Miklós sz. Munkácsy Flóra.

Tizenhatszöt egyetemi hallgató otthona.

Az Egyetemi Segítő-Egyesület életében nevezetes dátum a mai. Ma adta át az Ujjlág-utca 31-ik számú házának első emeletén berendezett diákotthon rendeltetésének s ezzel tizenhatszöt diáknak lényegesen megkönnyítette az egyetemi életét. Az egyelőre szerény alapokon megépült diákotthon hat tágas, egyszerűen, diákosan berendezett szoba, a melyek mindenkében három-három egyetemi hallgató talál lakásra. A hat szoba mellett még kettő közös célokra van berendezve. Az egyik tanulószoba, a másik pedig társalgó. A Segítő-Egyesület eddig is buzgólag dolgozott céljai érdekében, sok szegény egyetemi hallgatót juttatott ekszisztenciához, sokakat segítette a maga szerény pénztárából a leckeépíztetés idején, a diáknyomorúsággal szemben vívott harcában azonban ezzel a barátságos otthonnal vált olyan tényezővé, amely már állandó, a jövőre is szóló jótékony intézményt alkotott. S ez az intézmény alkalmas arra, hogy az egyesülettel szemben fokozottabb támogatásra hívja föl a társadalmat. Ez az egyetemi egyesület józan, komoly, derék diákok gyülekezte, amely sem egyetemi, sem semmiféle politikában nem utazik, hanem ime ágyat vet az olyan szegény diáknak, akik máskülönben nem igen tudnák, hogy hol hajtsa le nyugalomra a fejét.

Az új országház lifteje. Az új országház előcsarnokából száztizenöt márványlépcsőn kell föl-mászni az üléstermekbe. Ez sok egy kicsit, nekünk publikumnak tudniillik, mert arról már gondoskodott az építés vezetősége, hogy a képviselőnek ne kelljen gyalog megjárni az utat. Hat tágas, szép lifet szereltek föl a jobb- és baloldalon. Kettő a főrendiházat szolgálja, kettő a képviselőké, kettő pedig toherszállításra van berendezve. A liftek között akkora, mint amelyek közönségesen a bérházakban vannak alkalmazva. Nyolc személyt képesek befogadni. Ha a főrendiházban nincs ülés, mind a négy lift a képviselőház tagjainak rendelkezésére áll, sőt szükség esetén a toherszállítás is. Ilyenformán $6 \times 8 = 48$ — még tíz menet se kell ahhoz, hogy egy együtt legyen a tisztelt Ház, ahogy még sohase gyűlekezett össze.

Tolnai Lajos temetése. Az irói világ és a nagyközönség imponáns részvétele mellett ma délután helyezett örök nyugalomra az Alsó-erdőor-utca 3-ik számú gyászszobából Tolnai Lajost, a kiváló író. A korporsó a család, az irodalmi társaságok s néhány iskolának koszorú borították, míg a halottas ház udvarát a zsúlóság ellepte a gyászoló közönség.

A Kislalud-társaság részéről megjelentek: *Berezovics Albert, Bóth Zsolt, Hegedűs István, Szűry Dénes, Jakab Ödön, a Petőfi-társaság részéről: Bodnár Zsigmond, Várdai Antal, Szana Tamás, Vértessy József, Jeszenszky Danó, Neugebauer László és Prém József.* Megjelent azonkívül a IX. kerületi polgári iskola tanári kara, többen a belvárosi realiskola tanárai közül, amely iskolának Tolnai régebben szintén tanára volt, Marosvásárhelyről, amelynek az elhunyt több mint tíz esztendője papja volt, szintén különség jött el a temetésre. Ott voltak továbbá az elhunyt fiának, *Hagymasz Béla* ezredorvosnak karta, *Hodály Elek* főtörzsszervezője elnöke, ott volt továbbá *Kamurszky György* egyetemi tanár s még számosan az irói és újságról világból, továbbá a gyászoló család tagjai. A temetési szertartás délután három órakor vette kezdetét. A szertartást *Pap Károly* református lelkész vezette, aki aztán megható beszéddel búcsuztatta el a halottat. Utána *Hegedűs István* állott a korporsó léjéhez, hogy a Kislalud-társaság nevében mondjon búcsút az elköltözöttnék. Költői gondolatokban gazdag, magasröptű beszéde mély hatást tett a jelenvolókra. Hegedűs beszédjének végével megindult a menet a temetőbe, ahol a sírnál még *Várdai Antal* mondott a Petőfi-Társaság nevében utolsó istenhozzádat a halottnak. *Taksonyi József* pedig elszavolta a költeményt, amelynek elhangozásával szétoszlott a gyászoló közönség.

Önkéntesek balesete. *Tricszéből* jelentik, hogy ott ma reggel szerencsétlenség történt. A 2-ik számú vadászrezd gyakorlatot tartott. A legénység egy rozoga falat ostromolt, amely egyszerre nagy robajjal bedőlt s eltemetett egy csomó katonát. *Kerekes Imre* és *Weisz Emil* önkéntesek súlyosan megsérültek. Az előbbinek mindkét lába, az utóbbinak pedig a jobb karja eltört. Kivülök még hét katona sérült meg súlyosan. Az önkéntesek Budapesten lakó szüleit táviratilag értesítették a szerencsétlenségről.

Adomány a Hirlapirók Nyugdíjintézetének. *Dr. Müller Kálmán* egyetemi tanár, miniszteri tanácsos, főrendiházi tag *Dr. Falk Miksának*, mint a Magyarországi Hirlapirók Nyugdíjintézete elnökének ma ötszáz koronát adott át a nevezett intézet alapja javára.

Tánomaláság. A *Gyermek-otthon* az Akadémia 22. szám alatt lévő dísztermében vasárnap, 23-án, hangversenyyel egybekötött zárkörű táncestélyt rendez. A hangverseny este nyolc órakor kezdődik és a fővárosi művészvilág több jeles tagja vesz részt benne.

Gróf Szapáry Pál állapota. *Gróf Szapáry Pál* ma már jobban érezte magát. A láza elmúlt, de még ágyban lekszik. Orvosai *Herzl* és *Lumnitzer* tanárok naponként többször is meglátogatják. A beteget ma többek között meglátogatta *Székely Kálmán* és neje.

Vámbery Ármán és az angol király. A hetvenéves Vámbery Ármán születése napja alkalmából nemesak üdvözlő táviratot kapott *Edvard* angol királytól, hanem a *Viktória-rend* középkeresztjét. Az adományozásról szóló kísérőlevél kiemeli, hogy a kitüntetés elismerése annak, hogy Vámbery mindig Anglia jó és hű barátjának bizonyult, de egyúttal jele a király személyes tiszteletének is. Az ünneplést tudóstól különben belőléről és külföldről egyaránt sokan ke-resték föl üdvözléssel, így *Kállay* Benjámin közös pénzügyminiszter, *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter, *Mérey* londoni osztrák-magyar követségi titkár, *Csengeri* János, a kolozsvári egyetem prodekanja, *Dunaszerdahely* község, Vámbery szülőföldje, *gróf Székelyi Béla*, *Thallóczy* Lajos osztrályfőnök, *Kestranek* központi igazgató, *gróf Apponyi* Sándor, *Herzl* Tivadar, *Rabinovics* berlini tanár és mások.

Válasz. *Marjay* Péter országgyűlési képviselő — a következő nyilatkozat közzétételére kérte fel lapunkat:

E lap 76-ik számában az állatorvostan-hallgató urak nyilatkozatot tesznek közbe ellenem e hó 14-iki képviselőházi beszédem egy része miatt.

Szeretem, ha fiatal emberek lelkesednek pályájukért, becsülöm, ha nem hagyják magukat, mikor valaki bántja szakmájukat. De a képzelt sérelem miatti fellobbanás legtöbbször felség kirohanásra, nagyhangú elszólásra ragadja — kivált — az ilyen embereket. Így jártak a nyilatkozó urak is.

Hát mi felett botránkoznak meg önök, állatorvostan-hallgató urak? Azon, hogy egy képviselő, közérdekben, nem tájékoztatanságból — mint önök mondják — hanem a gyakorlati élet szomorú tapasztalatai nyomán kötelességszerűleg felszólal az állatorvosi gyakorlat bizonyos irányban való siker-telensége s némely gyakorló állatorvos magatartása ellen, hangoztatni meri a kar sikertelen kísérletezései a sertésveszést szemben?

Ezt tettem én, és ezen nem lehet megbotránkozni, édes uraim, kivált még önöknek, kik még csak *hallgatók*, nem gyakorlók az állatorvosi tudományt. Felszólalásom önöket nem érthette, *Furcsa* lenne, ha valaki az én, vagy többek pápi szolgálatát kár-hozhatólag bírálván, bírálatait a theológus diákok ven-nék magukra s botránkoznának meg rajta.

Egyébiránt nem az iródból, nem is az iskolából, hanem a gazdasági gyakorlati élet mezejéről beszélek én tisztelt uraim! Hej, be rengeteg sertesét, antraxos marhát, egyebet eltemettek már az én tanyámon, pedig temérdek recept-árát fizettem ki egyszerű-mászor. Bárscak ugy lenne, hogy „tudatlan” és járhatlan volnék ezen a téren, de sajnos, nagyon is tudós vagyok abban, hogy az állatorvosi gyakorlat sokszor mennyire sikertelen!

És hogy sértő kifejezést használtam?! Hova maradt hát az előző figyelmeztetés? Önök többet akarnak tudni az elnököl? Nem volt, nem is akart sértés lenni a kifejezésben, az csak egy hirtelen véletlen kiejtett szó volt a keserű tapasztalatok alapján mondott bírálathoz. Ezután „ne nyuj hozzáam virág-nak” fogom címezni ezt a testületet.

Hogy a képviselő mit beszéljen, azt egyedül ő maga határozza meg s tiltakozom e tekintetben minden izetlenkedés és figyelmeztetés ellen; alaptalannul sértetgetni nem szokásom, csak az igazat mondom meg mindenkiel szemben.

Figyelmeztetéseket azzal utasítom vissza, hogy önök talán még az után osigáztak akkor, mikor én tudtam, mi a „lovagias emberhez illő dolog.”

A közérdekben pedig annyit ajánlok önöknek, hivalkodás helyett tanulmányozzák azokat az állatorvosi tudományokat, ha talának valami jó szert a sertésvesz és egyéb bajok ellen küldjenek az én serteseimnek belőle, hadd lássam a tudomány hatalmát s hadd legyen alkalmam mulikori keserű de jogos panaszaomat, az elismerés és hódolat magasztaló szavaival helyreigazítani!

Marjay Péter
országgyűlési képviselő.

Forradalmár gróf. Krakódból jelenti tudósítónk egy varsói távirat nyomán, hogy 13-én az orosz határon szenzációs lepartóztatás történt. *Gróf W.*, aki különös szolgálattételre *Szergiusz* nagyherceg mellé a moszkvai főkörmányszóhoz volt beosztva, a mondott napon két hugával a temetéséről külföldről tért vissza állomáshelyére. Az orosz határon egy oszondór, aki előzőleg távirati utasítást kapott *Szergiusz* nagyhercegtől, megmozdítja a grótot. Kompromittáló iratokkal találta a grótnál, aki tagja a forradalmi mozgalomnak. A grótot két testvérével együtt a varsói citadellába internálták.

Munkások Petőfi-ünnep. A *Budapesti Munkás Otthon* és *Vitákör* vasárnap, március 23-án este 7 órakor a *Rodi-léle* vendéglő (VII. Dobány-utca 77.) nagytermében *Petőfi-ünnep* rendez. Belépti díj nincsen. Az ünnepség műsora a következő:

Marseillaise; előadja a Műkedvelő dalkör. *Petőfi* Sándor: Szabadság; szavalja *Bleich-Náthán Irén*. Ünneplő beszéd; tartja *Pfeifer* Sándor. Enekszám; előadja a dalkör. *Kuplák*; előadja *Schlier* Ede. *Bihari* koncert; hegedűn előadja *Sarközi* Emilia. *Duett* a Bányamesterből; előadja *Anday* Etolka és *Axelrad* Gyula. *Kuplák*; előadja *Szabó* Gallusz. *Népdalok*; énekel *Vanyó* Janka. Enekszám; előadja a dalkör. *Ábrányi* Emil: Keressen az Istent; szavalja *Sarközi* Ernő. *Rózsavölgyi* emlék; cimbalmon előadja *Sarközi* Irénke. *Dalhumor*; előadja *Emhorn* M. *Petőfi* Sándor: Az örült; szavalja *Mazs* János. Enekszám; előadja a dalkör.

A munka lovagjai. Az olasz király megbecsüli a munkát s a munkást. *Lovagja* teszi azt, aki rendkívüli munkásságban tette magát hasznossá a közre nézve és nem valami idegen cím alatt, hanem: a munka révén. Királyi ténylei között az első közé sorozható az, hogy megalapította a munka lovagjainak rendjét. Persze ez nem valami ceremóniás rend, sarkantyúval se jár. Elismerés csupán, amit a királytól kap meg az a munkás, aki általánosan becsült és vagyonos emberré küzdötte föl magát a munkája révén. Most tették közzé azoknak a neveit, akik elsőnek jutottak hozzá a kitüntetéshez. Az egyik *Bozzo* Vincenzo, a világhírű turini mosógár tulajdonosa. Egyszerű munkást s lassan-lassan vergődött föl mai díszes pozíciójába. A másik kitüntetett a nápolyi *Magazine* Italiani megalapítója, *Mele* Emilio, ma már többszörös milliomos, de ezelőtt huszonhét évvel mindössze pár száz lírával nyitotta meg a mai óriás üzletét. A harmadik kitüntetett *Savattiere* Guiseppa, egy nagy bádoggár tulajdonosa, s a negyedik, egy hajdan egyszerű kikötő-munkás, *Mileti* Pietro. Ma a legismertebb hajós-vállalkozók egyike.

Egy király halála. Népszerű és különös figurája halt meg Párisnak. Ugy hitták, hogy *I. Achilles*, *Araukánia* és *Patagonia* királya, már tudniillik a tréfas néven, különösen pedig *Laviarde* *Gusztáv* *Achilles*nek volt bejegyezve az anyakönyvben. A királyságának a története pedig a következő:

Laviarde az araukónoknak nevezett chilei és patagon neví részörűekkel 1860-ban ismerkedett meg. Akkoriban vitte el délamerikai utjára unokabátyja, *Charles* *Tounens*, aki annyira összebarátkozott az indiánokkal, hogy királyuknak választotta. *Trómusát* *I. Antal* néven foglalta el 1861-ben. Unokadososát ugyanakkor birodalmi fővezérének nevezte ki. *Laviarde* mihamar visszatért Párisba és borral kereskedett. 1878-ban meghalt *I. Antal* király s *Laviarde* egész egyszerűen beleült a megüresedett trónusba. Birodalmával ezután nem sokat törődött. Gondja mindössze arra terjedt ki, hogy mennél jobb áron adjon tul birodalma rendjelein és az udvari méltóságokon. Egész sereg araukániai királyi kamarás és udvari tanácsos jár-kelet Párisban. *I. Achilles* király 6 felségének főudvarmestere kijelentette egy újságrónak, hogy 6 felsége végrendeletében Rómában lakó keresztfiát nevezte meg utódjának. Érdekes a gyászjelentés is, amelynek ez a szövege:

Laviarde *Gusztáv Achilles* ur, irlandi patri-cius, az araukák fejedelme, *Kialeu* hercege, *Aisena* grótnja, számos francia és külföldi érdemei tulajdonosa, számos társaságnak és egyesületnek elnöke és tiszteleti tagja, meghalt.

Csalás a szénnel és a tüzfával. A fa-és szénkereskedők ipartársulata nagyon is helyes reformra határozta rá magát. Egyöntetűen megkonstruált jelző-táblát ad azoknak az ipartársulati tagoknak, akiknél meggyőződött arról, hogy tisztességesen szolgálják ki a közönséget. A jelzőtábla az üzletet a jaitól kiz-szűzhető és — ha szigoruan jár el dolgában az ipartársulat — biztos jele annak, hogy az üzlet megbízható. Az ilyen boltot tehát több bizalommal keres-heti majd fel a publikum, mint az olyat, amely fölött nincs kitéve az ipartestület táblája. Amelyik szén-kereskedőnél a tábla kiadása után visszaélést tapasztalnak, azt az első ízben megintik, a második esetben pedig már megfosztják a táblától. Az ilyen tag aztán egy esztendőn belül nem is folyamodhatik jelző-tábláért. Azonkívül elhatározta az ipartársulat választ-mánya, hogy ezután fokozottabb mértékben fogja ellenőrizni a szénkereskedők manipulációt s a saját utján figyelmeztetni fogja a közönséget arra, hogy melyek azok a szénkereskedések, amikben hamis a mérték. — Nagyon helyesen.

A rendőrség nyilatkozata. Több mai lap rendíri brutalitásokról ír, amelyekre vonatkozott a rendíri sajtóiroda a következőket jelenti ki:

A VI. kerületben *Ervös* Sándor és társai, valamint egyes rendíri közegek között előfordult összejutkozás-ról több napilapban foglalt közleményre nézve a főkapitányság tudatja, hogy a közlemény az illető rendíri közegek jelentésével lényeges részekben ellenkezik; a vizsgálat már tegnap folyamatba tetetett, a ténnyálás azonban csakis az érdekeltek és a tanúk kihallgatása után lesz teljesen megállapítható.

A bosnyák vasutak. Az *Országos Ipargyesület* összes szakosztályai ma délután együttes ülést tartot-tak, amelyen *Zerkovits* Emil „A bosnyák vasutak a magyar ipar szempontjából” címen szabad előadást tartott. Az érdekes előadás a kérdést tárgyaló vita követte. *Falk* Zsigmond elnök meleg köszönetet mon-dott az előadásért.

Házasság. *Grünfeld* László, a lovasberényi segélygyevlet titkára, eljegyezte *Vörös* József budapesti száladatutajnos leányát, *Vilmát*.

Ingyenkenyér. A kenyérszító-boltokban csütörtökön 11.84 adag kenyert osztottak ki. Ebből a *Podmaniczky*-utóban 11.214 adag, az óbudaiban pedig 4620 került kiosztásra.

— **Halálozás.** Tóth Károly református tanító és 48-as honvédszázad, életének hetvennegyedik, tanítóskodásának ötvennegyedik évében Debreczenben hirtelen meghalt. Az elhunytban Tóth Károly királyi szőlészeti felügyelő édes apját gyászolja. Tóth a szabadságharcot vitélül végig harcolta. A nyitrai, kárpómai és tápió-bicskei csatákban oly vitélül küzdött, hogy a harctérben tüntették ki. Temetésén Debreczen városának egyesületei és a 48-as honvédek testületileg vettek részt.

Felső-kubini és nagyolaszi Kubinyi József Árpád pénzügyi számvizsgáló március 17-ikén 42 éves korában Alsó-Kubinban meghalt. Halálát nagy kiterjedésű, előkelő rokonság gyászolja.

Lettersdorfer Dávidné, született Ungár Teréz ma 67-ik évében meghalt.

Deák Kálmán, Szatmár város törvényhatósági bizottságának tagja, a szatmári gőzmalom főkönyvelője meghalt. Az elhunyt fiatal korában tehetséggel forgatta a tollat s szép verseket is írt.

— **Az öbudaí takarékpénztár ügye.** Az öbudaí takarékpénztár ügye egyre kedvezőbb fordulatot vesz s ma már nemcsak az kétségtelen, hogy az igazgatóság az összes betéteket visszafizetheti, hanem az is bizonyos, hogy az intézet adósaítoit nem követeli vissza egy összegben váltótartozásait. Az a segítő akció ugyanis, amelyet a budapesti pénzügyhatóság Kornfeld Zsigmondnak, a Magyar Államias Hitelbank igazgatójának égisze alatt megindítottak, teljes eredménnyel járt s így az öbudaí kereskedőknek, iparosoknak és szőlőbirtokosoknak, akik a banknál érdekelve vannak, nem kell félniük attól, hogy pénzügyi helyzetük bármily rázkódást szenved is lesz kitéve. Teljesen alaptalan egyes lapoknak az a híre, hogy a takarékpénztárnál nagyobb hiányt konstataáltak volna az első napon kimutatott 49.000 koronánál. A hiány még ma is csak ennyi s az igazgatóság ezt készpénzben fedezte. A váltótárca teljesen rendezett van.

A takarékpénztár igazgatóságától különben az igazgató öngyilkossága óta teljesített visszafizetéséről a következő hiteles adatokat kaptuk: Kifizetett március 17-én 401 betétkönyvre 43.200 korona, március 18-án 120 könyvre 17.600 korona, március 19-én 177. könyvre 17.600 korona, március 20-án 111. könyvre 43.000 korona, március 21-én 174. könyvre 63.800 korona. A pénzkészlet a ma esti pénztárzárlat után körülbelül 380.000 korona. A takarékpénztár eddig semmiféle intézetől sem leszámítási. sem egyéb hitelt igénybe nem vett és pénzkészletét saját erejéből fedezte.

— **Az elfogott ékszeroltva.** Azt az elegáns ékszeroltva, akit tegnapelőtt letartóztatott a rendőrség, Gegus Dániel rendőrgalmazó ma délig vallatta. Annnyit sikerült megállapítani, hogy Heika Antal a neve Budapesten született 1866-ban és régebben operaénekes volt. Budapestről régen elkerült már s azóta bejárta a világot, Amerikában hosszú ideig tartózkodott és csak nemrég tért vissza a magyar fővárosba. A rendőrség lefolytatotta Heikát s antropometriai méréseket eszközölték rajta, hogy így a külföldi rendőrségeknek küldendő pontos személyleírás alapján részleteket tudhassanak meg Heikának külföldi viselt dolgairól is. Heika nagyon képzett embernek látszik, több idegen nyelvet beszél és egész időlépése elárulja a világot. Ma délelőtt újból elővezették cellájából és vallatták. Ugyanekkorra idézte be a rendőrszerviselő kihallgatására Heika feleségét is, aki most Budapesten tartózkodik. Az elegáns uriaszony barna angoiszbabú ruhában jelent meg a főkapitányságon. Mikor férjével szembesítették, sirva lakadt és így szólt hozzá németül:

— Látd, kellett ez neked?

Heikát aztán egy egyenruhás rendőr visszakísérte cellájába, az asszony pedig hazament Izabella-utcai lakására. Heikát délután közönséges rabszállító kocsiában átkísérték a vizsgálóbíróhoz.

— **A zentai hídkatasztrófa.** A zentai főúttal hid leszakadása alkalmából a műszaki vizsgálat végett a kormány Szántó Albert műezaki tanácsost, az állami hidépítési osztály vezetőjét küldte ki. A miniszteri biztos a többi nagy állami hidat is meg fogja vizsgálni.

— **Székhámos adománygyűjtők.** Ismétellen előfordult, hogy a Poliklinika javára aláírás ivekkel házalnak és adományokat gyűjtöttek; így esetben gróf Bissingen Ernőnek, egy másik esetben gróf Esterházy Miklósnak adta ki magát a gyűjtő s egyenesen gróf Apponyi Albert, a Poliklinika önke megbizásának ügye aláérték a jótékony adományokat. Gróf Bissingen Ernő értesült a nevével történt visszaéléssel és az ügyet a rendőrség figyelmébe ajánlotta; hasonlóképpen visszaélés az állítólagos gróf Esterházy Miklós gyűjtése is. Figyelmeztetjük a közönséget, hogy a Poliklinika házaló gyűjtésekre sem megbízást, sem engedélyt nem adott.

— **Gyilkosság az utcán.** Szófiaiban tegnap este egy élénk forgalmu utcán leszurkalt egy Nosa Lévi nevű uzsorást. A tettesnek eddig semmi nyoma.

(x) **Legmegbízhatóbb gépjárat és olajpogácsát szállít a magyar olajipar részvénytársaság,** Budapest, VII., Károly-körút 3.

Családi tragédia.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, március 21.

Megrendítő családi tragédia történt ma a fővárosban. Egy posta- és távirahivatalnok megölte előbb a leányát, azután pedig a saját nyakát vágta el a borotvával, amelylyel a leánya életét is kioltotta.

Betegek voltak mind a ketten, úgy az apa, mint a leánya. Súlyos idegbaj gyötörte a leányt s a hosszabb betegség s a reménytelen jövő beteggétette az apát is. A szerencsétlen ember — úgy látszik — rábeszélte a leányát, hogy haljanak meg együtt s a beteges, hiszterikus természetű kapott az alkalmon, hogy az édesapjával együtt érjen véget az ő élete is. Erre mutat az a körülmény, hogy haláluk előtt rövid pár szóban mindketten kijelentették, hogy közös elhatározással intézik a megrendítő tragédiát.

A budai vörös kereszt-kórház közelében, a Mozdony-utca 9—11-ik számú villaszerű kis épületben lakott már évek óta Tóth Mihály tornaljai születésű posta- és távirahivatalnok irattári főnök. Tóthnak a felesége már évekel ezelőtt meghalt s háztartását Klementina nevéül, 19 éves leánya vezette. Ézen az egy leányán kívül még két fia van Tóthnak, mindkettő kereskedelmi akadémiai tanuló, az egyik 16, a másik pedig 17 éves. A kis család boldogan élt sokáig, mindaddig, amíg a leány, Klementina beteg nem lett. Ez körülbelül két esztendővel ezelőtt történt. Idegbaj gyötörte a szerencsétlen természetű, hiszterikus volt a boldogtalan s baja rövid idő alatt annyira súlyosodott, hogy édesapja, aki nagy szeretettel ösüggött egyetlen leányán, elmeorvosokkal volt kénytelen kezelteni.

Amíg Tóth azt hitte, hogy leánya betegsége gyógyítható, egyre reménykedett, de végre belátta, hogy a betegséggel szemben hiába küzd az orvosi tudomány. Leánya sorsa fölött kétségbeesett a szerető apa s a sok türengés őt magát is súlyos beteggétette, úgy hogy a hivatalát sem tudta ellátni. Szabadságot kért tehát, hogy magát gyógykezeltesse, de rajta sem tudtak segíteni az orvosok, mert betegsége a leánya szomorú sorsával volt összefüggésben.

Ma reggel a két fiu hét óra tájban felkelt s fél nyolcokor — mielőtt a kereskedelmi akadémiaiba átjöttek volna, bementek édesapjuk szobájába, hogy elbucszanak tőle. Az apa megoskolt mindkét fiát s kérte őket, hogy leányával együtt hagyják még aludni, mert kimerültek az álmatlanul töltött éjszaka után. A két fiunak nem tűnt jól az apának ez a kérése. Tudták mindketten, hogy úgy az édesapjuk, mint a nővérük súlyos idegbeteg, de meg többször megtették azt hogy délig elaludtak. A két fiu elment az iskolába s ettől fogva mély csend borult a mozdony-utcai kis házra.

Egy óra tájban tért haza a két fiu az iskolából. A gazdasszony ekkorára megölte az ebédet s fel akarták kelteni apjukat és nővérüket az ebédhez, de mivel a kopogtatásra sem nyit ki a bezárt szobajtó, azt hitték, hogy még mindig alusznak s nem háborgatták többé őket.

A két fiu megebédelt, s délután — nem lévén előadásuk — otthon maradtak. Ugy három óra tájban Tóthot meglátogatta két jó ismerőse. A fiuk elmondták nekik, hogy édesapjuk még alszik nővérükkel együtt, s a kopogtatásra sem nyit ki az ajtó. A két ismerős előtt gyanusnak tűnt jól a dolog, s elkezdtek döngötni az ajtó, de hiába, belülről semmi válasz sem jött a nagy zajra sem. Ekkor rendőrrét küldtek. Hamarosan ott termelt a legközelebbi rendőrszem, aki lakatot hivatott, s ezzel nyitatta ki a bezárt ajtó.

Odabent megdöbbenő látvány tárult eléjük. Az egyik ágyban a szerencsétlen apa, másikban meg a leánya fektött, holtan, mozdulatlanul. Mindkét ágy tele volt vérrrel s mind a két szerencsétlennek teljesen át volt vágva a nyaka. Tóth Mihály jobb kezében még ott volt az éles borotva, amelylyel a leánya és a maga életét kioltotta.

A rendőr értesítette a szomorú esetről a főkapitányságot, ahonnan az inspekciós tisztviselő a rendőrorvossal és a vizsgáló-bíróval együtt azonnal kisetelt a tragédia színhelyére. A rendőrorvos megállapította, hogy a tragédia még a délelőtti folyamán történt, mert mindkét holttest meg volt már merevedve. A tragédia lefolyását kétségtelemné tette a Tóth kezében lévő borotva.

Az asztalon egy kis cédulát talált a rendőrség kiküldötte. Ez a pár szó volt felírva a kis cédulára:

Közös elhatározással megyünk a halálba.

Én is.

Klementin.

A reszkető betűk elárulják, hogy milyen harc mehetett végbe a szerencsétlen apa lelkében, amikor leányát rábeszélte a közös halálra.

Mindkét holttest nyaksebe olyan hatalmas, hogy feltételenül halálos volt mindkét vágás. A boldogtalan apa — úgy látszik — előbb végignagya leánya halálusáját s csak azután vágta el a saját nyakát.

A rendőrség a lakást lepecsételte s a két holttestet a boncoló-intézetbe vitette.

A nyitott gummirádis.

Mint az árnyék, halk suhanva
Robogott az utcán végig
Ma az első, a legelső
Nyitott, fénylő gummirádis.

A mezőkön és az erdőn
Az ibolya nyílik lopva,
A városban kikeletkor
Csak a gummirádis nyílik.

A kocsisnak gomblyukában
Piros szegfű díszelge,
Hirdette szép Budapestnek:
Itt van, itt, a kikelet!

És a lovak úgy repültek
Az utcákon, mint az álom
És az emberek mosolygva
Szóltak: Itt van a tavasz!

És a dendik és a delnök
És a korzók uri népe
Nemsokára gummirádisin
Vágtat a ligetbe ki.

És kétoldalt szájjátátva
Nézi a plebs, mint repülnek
Büszke hinton karcsú hölgyek
És kiélté agg ifúk.

Szegény, kis varróleánykák
Egyszerű kartonruhában
Izzó szemmel kérdik titkon:
— Mikor járunk majd mi így?

Töppördött koldusasszony
Felel rá az utcasarkon:
— Cifra hinton jársz te is meg,
Épp úgy, ahogy jártam én.

A kocsik meg gyors-cikázva
Száguldanak a ligetben,
Kőröftük a fák már zöltek
És fölöttük kék az ég...

N.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** **Operaház.** *Gillon* Mario, aki mint Arnold és Manrico igen szép sikert aratott, ma este a *hugonolt* kban, Raoul szerepében folytatta vendégszereplését. Kár, hogy nem ezzel kezdte: ma aratta legnagyobb sikerét, Hangjáról már elmondtuk véleményünket, — tenorja behízelgő, de heterogén értékű regiszterekből áll. Középrekérve lakó, magassága csillogó és széles, de vékonyabb természetű C-ben csuososodik ki. Énektechnikája jóval fölülte áll a staggione-énekesek ismert színvonalán, legfőbb nyitott hangvétele elmozdított erre a modoroságra. Pompásan tagolja a fraziókat, crescendoja és decrescendoja még a magasságban is biztos és szép. Három szerepben hallottuk, sohase tisztunk ennyi zenei kvalitást. — Szeretnők még hallani Khademes, Masaniello és Ricardo szerepében, mielőtt szerződésének kérése akár kedvező, akár kedvezőtlenül eldőlné. (G.)

** **Jászai Mari szabadságon.** *Jászai* Marit, a nagy magyar tragikát, hosszabb ideig fogja nélkülözni a *Nemzeti Színház* közönsége. A művész levelet írt *Bothly* László igazgatónak, melyben betegsége hivatkozva, hosszabb szabadságot kért. A *Nemzeti Színház* igazgatója teljesítette a művész kívánságát és egyelőre egy hónapi szabadságot adott neki. *Jászai* Mari, mint részvétel értesülünk, légsőhurttban szenved s orvosos tanácsára a délvidékre megy. Valószínűleg már holnap Firenzébe utazik.

** **Kuruc Feja Dávid.** A *Vígsház* legújabb nagysikerű utjondását, mint a magyar ciklus egyéb műveit, bemutatja délutáni előadásán is és pedig amikor az utjondás még nincs lejátszva esti előadásokon. Fényes Samu *Kuruc Feja Dávid*jának első délutáni előadása 23-ikán vasárnap lesz mérsékelt helyárok mellett. A határos színű előadására nagyban készülnek a vidéki színházak. Jövő héten *Makó* Lajos temesvári társulatánál kerül színre, azután *Krecsányi* Ignác szegedi, *Somogyi* Károly nagyváradi és *Kövesy* Albert kecskeméti társulatánál kerül bemutatásra. A nevezett városokban a közönség nagy érdeklődéssel várja a darab színrehozatalát.

** Abrányiné Kecskeméti. *Abrányiné Wein* Margit asszony tegnap és tegnapelőtt a *Kecskeméti színházban* vendégszerelt két híres szerepében, a *Falurossza* Török Zsófiájában és a *Serpolette* címszerepében. A színház mindkét estén zsúfolásig megtelt, s a tapsnak, kihívásoknak vége-hossza nem volt. A kitünő művésznő szombaton és vasárnap *Szatmárott* fog fellépni, ahol a legnagyobb érdeklődéssel várják.

** A Népszínház bemutatója. A *Népszínházban* holnap, szombaton, tartják meg dr. Ince Henrik és Húvós Iván *Az új földesur* című eredeti operettjének bemutatóját. A darabban közreműködnek: *Hegyi Aranka*, *R. Siposs Etel*, *Krecsánai Sarolta*, *Kápolnai Irén*, *Nagy Margit*, *Solymosi, Szirmai, Németh, Raskó, Kovács, Tollagi és Sümei*.

** Operaelőadás a Telefon Hírmondóban. Ma este a *Telefon Hírmondó* összes állomásain keresztül a *Magyar Királyi Operaház* előadása lesz hallható. Előadásra kerül *Csajkovszky Péter Onegin* című, *Pushkin* versei után készült lírikus jelenet. Az előadás a *Telefon Hírmondó* keresztül teljes egészében a legbiztosabban lesz hallható s így mindazok, akik a klasszikus zenét szeretik, kellemes szórakozást találhatnak az operának a *Hírmondó* keresztül való meghallgatásával. Az opera végzetével a rendezés esti felolvasás következik, majd még ennek befejezte után 11 óráig *cigányzene* lesz hallható a kagylókön keresztül.

Fifne.

— A Magyar Színház bemutató előadása. —

Budapest, március 21.

Vidám tavaszi szellők kóborolnak az utcán, közeledik az időszi, mikor a főváros közönsége este-felé sietve menekül a zöldbe: — szóval végre jár a szezon s a *Magyar Színház* szezonzárásakor, fecskeérkezéskor idején végre bemutatja ez idén első eredeti újdonságát. Végre is a hazai színmű-irodalom föllendítése nem ületi szempont s a gyér érthető, hogy a *Csepürágok*, *Lotti ezredesi* és *Hymenfüred* megelőzték *Fifne*-t, amelynek értéke pedig jóval fölülte áll amazoknak. Szerzője dr. *Schwimmer Aurél*, új ember a színpadon, de bizony hiszünk, hogy még találkoznak nevével — mint zeneszerzővel. Akinek anyai zenei ölete, frissesége és tudása van, mint *Schwimmernek*, bizza iróemberekre a librettó-írást és egész erejét szentelje csak a zeneszerzésre, melylyel ma este is igaz tapsot és jelentős sikert aratott.

Ezzel körülbelül elmondtuk az új operett kritikáját. Zeneszámai csaknem kivétel nélkül igen tetszősek, egyik-másik eleven ritmusával, ületes hangszereivel és fülbeaszó melódiájával gyors népszerűséget követel s a hatalmas, hatásosan fölépített finálék tanulját adják *Schwimmer* nagy zenei, színpadi érzékének és tudásának.

Szegényes operett-irodalmunkban csak örömmel és igaz szeretettel kell fogadnunk ilyesfajta tehetségek bemutatkozását s kívánjuk néki, hogy találjon helyet és alkalmat jelessegi érvényesítésére.

A színpad szerint az új operett szövegét is dr. *Schwimmer* írta. A *Budapesti Napló*ban írott cikkében azonban kijelenti, hogy a szövegért nem felelős, mert verseit átgyúrták s a prózáját kiforgatták. Ez a kijelentés is csak distingváltság mellett bizonyít. Nem tagadhatjuk el, hogy a szövegben sok bohókás helyzet és operettjellet van, de ugyancsak sok izléstelenség is benn orgálgatik. Az operett tartalma csak két felvonásra terjed s a harmadikban már csak az igyekezetet látjuk, hogy hát legyen egy harmadik felvonás is, mert ezt így szoktuk meg.

Fifne szerelmes kis játékát *Cincin* címűben játszassa ott segíti szerelméhez *Pitkins* Philias milliomas *Mary* leányt, *Lányi Editet*. A kis milliomas lányba *Harry (Báthony)* szerelmes s bár a lány apja a frigyért mit sem akar tudni, az ördögi, a pajkos kis *Fifne*, a hajdani táncosnő megszánja a szerelmeket s csellel és ármánnyal egymáshoz juttatja őket.

A címszerepet *Fedák Sári* játszotta s egyben konstálthatjuk, hogy eddigi sikereit is fölülmulta. Vidám, pajkos, fiatal, tünde és rakoncátlan volt, csupa verőfény és ölet, tele volt játékaival a színpad és bődítő, pompás táncba magával ragadta az egész teli, ujjongó házat. Már csak az ő kedvéért is nem egy zsúfolott háza lesz *Fifne*nek.

Annál kellenebbül és barátságatlanabbul fogadta a közönség *Leszkay Aradról* importált új énekesnőjét, *Lányi Editet*. *Mozgása* nehezkes és életlen s ha a néző hirtelen a színpadra néz, azt hiszi, hogy valami nőimitátor produkálja magát. Olyan a játéka, de olyan a hangja is.

A női szereplők közül kis szerepében nagyon kedves volt *Tomcsányi Rusi*. A férfiak közül *Sziklai*, mint mindig, ma is megnevetette nem egy józsi mókájával a közönséget, *Ráthonyi* elegáns, kedves és szeretetreméltó volt s *Palásti Sándor* biztos játékaival, egyre fejlődő tehetségével szintén hozzájárult az est sikeréhez, mely határozott és jelentős volt. Felvonások végén a szerzőt, kinek tisztelői babérkoszorút is adták, igen sokszor kitapsolták.

A díszletek és ruhák régiek és kopottak voltak,

ami nem csoda, hiszen eredeti darabról van szó, s ilyenkor a hazafias igazgatóság egyképpen kímél fáradságot és költséget is.

(p. á.)

A láthatatlan táncosnő.

— Miss Izidora Duncan. —

Budapest, március 21.

Valami misztikus kód fogja körül annak az új amerikai leánynak, *Miss Izidora Duncan* az alakját, aki vagy három héttel ezelőtt a *Hungária*-szállóban rendezett matinéon egy nagyon illusztris kis társaság előtt odalibeggett egy, a parkettre terített szőnyegre és klasszikus görög táncokat lejtett állomszerűleg fehér, meztelen lábszárakkal.

A kis társaság — művésznők, írók, szobrászok, festők, — valóságos extázisba jutott s egyszerre suhant végig a jelenlévők ajkain:

— Ez *Terpsichore* maga, a görög Mithologia megelevenedett táncos istennője!

Mikor a matinének vége volt, a terem egyik sarkában egy ismert festőnk nagy gyönyörűségében könnyeket förligetelt a szeméből, *Jászei Marinak*, a magyar színpad nagy tragikájának lelkesedése pedig ezekben a szavakban tört ki:

— Boldog vagyok, hogy itt lehettem! Ez a *Miss Izidora Duncan* a legfölkételesebb teremlése a világnak, akit eddig életemben láttam!

Miss Izidora Duncan matinéja óta, melyen én is ott voltam, s akinek görög táncairól egy cikkcskében be is számoltam a *Budapesti Napló* hasábjain, nem tehetek egy lépést se jobbra, se balra, hogy ismerőseim meg ne rohannának ezzel a kérdéssel:

— Hol lehet látni ezt a *Duncan* kisasszonyt?

Sőt egész sereg, a szívatvány minden színében föstűt papíron, mindenféle illatokban megitatott, és előttem teljesen ismeretlen, finom asszonyi kezek által írott levélkét kaptam, mely mind ugyanegy kérdést intéz hozzám:

— Mikor és hol lesz látható ez a megelevenedett *Terpsichore*?

Ha én ezt tudnám! — sóhajtok fel magamban mindezekre a kíváncsi kérdésekre. Mert — hát bevalom, — hogy amióta ezt a csodás táncos-leányt láttam, azóta... egyre, mindig, folyton látni szeretném magam is!

De, amint mondtam, valami misztikus kód fogja körül ezt az isteni leányt. Ha nem tudnám, hogy ez idő szerint *Bécsben*, a *Hotel Bristol*ban lakik két elegáns szalont az édesanyjával s hogy mindenféle impresszáriók egymásnak adják a kilincset, akik mind abban járnak, hogy *Miss Izidora Duncan* szerződést kínáljanak, — szentül binném, hogy az a csodaszé, karcsú leány, akinek minden mozdulata egy-egy klasszikus szobornak a pose-a s aki meztelen lábszáraival csodaszé táncokat lejtett el a szemünk előtt a *Hungariabeli* matinéon, csakugyan a görög *Terpsichore* maga volt, aki pogány istenasszonyi személyében egy órára megelevenedve, leszállt egy virágos szőnyegre, hogy egy-két ezredélt előtt való tiszta gyönyörűségben fűrészsze meg szíveinket s aztán ismét elszálljon örökre, láthatatlanul...

De hát tudom, hogy a *Hotel Bristol*ban table d'hôte-t eszik!

... Anyi kérdésre azonban nem tudván külön-külön válaszolni, itt mondom meg röviden, amit erről a láthatatlan táncosleányról tudok. És amit tudok róla, abban a kézzel fogható éret olyan turcsán vegyül össze a ködös misztikummal, akárcsak *Miss Izidora Duncan* egyéniségében magában.

A *Hungaria*-beli matinéit követő napon egy élelmes budapesti impresszárió, aki megérezte, hogy *Miss Duncan* művészetéből aranyat lehet kovácsolni, elment a *Hungariába*, ahol azzal fogadták:

— *Miss Duncan* *Bécsbe* utazott az édesanyjával.

A következő vonattal ő is *Bécsbe* ment s még aznap ott volt *Miss Duncan* nál és lényes szerződést kínált neki, a mire a megelevenedett *Terpsichore*-től ezt a feleletet kapta:

— Nem fogadok el szerződést.

— Miért nem?

— Mert *Athénbe* megyek...

És nem bírta rávenni a szerződés aláírására. Azt kellett hinnie, hogy *Duncan* kisasszonynak, aki *Kaliforniában* született, sok az aranya, — de megtudta véletlenül, hogy nemesak nincs bővíben az aranyának, de alig van egyebe annál a ruhácskájánál, amelyben táncol.

Ebből reményt merített és élelmes impresszárió létre elszaladt a *bécsi* amerikai konzulhoz.

— Uram, — mondta neki, — itt egy fiatal amerikai leány van, aki kinceseket érő művészetnek van birtokában. *Budapestre* akarom szerződtetni, ahonnet éppugy világhírré szállna a neve, mint *Kubelik Jané*,

a cseh csodahagedűs, aki éppen most milliókat hegedűt össze *Amerikában*. Segítsen hozzá, hogy *Miss Duncan*, ez a neve, megkösse velem a szerződést.

A konzul csakugyan elment az impresszárióval a *Bristolba*. Beszélt a leánnyal. Beszélt, beszélt egy félóránál tovább és a lány szó nélkül hallgatta.

— Nos, mit szól mindehhez? — kérdezte végre türelmetlén vesztve.

És erre *Miss Izidora Duncan* ennyit mondott francia nyelven:

— *Je suis une pauvre jeune fille, qui danse...* (Én egy szegény, új leány vagyok, aki táncolok.)

Se többet se kevesebbet: a szeméi pedig könnyben usztak.

— De hiszen ez nem felelet, — jegyezte meg a konzul. — Arra feleljen, hogy elfogadja-e a fényes szerződést, melyet ez az ur kínál és megy-e *Budapestre*?

És erre a kérdésre *Miss Izidora Duncan* azt felelte:

— *Én csak Athénbe megyek, ahol az Isteneknek akarok táncolni...*

És szóral-szóra így történt.

Annál jobban meglepett, mikor hallottam, hogy a *Lipótvárosi Kaszinó*-nak sikerült *Miss Duncan*-t egy estére megnyerni s mikor megkaptam erre az estére a meghívót szívem már előre nagyot dobbant a gyönyörűségtől:

— Még egyszer fogom hát látni a megelevenedett *Terpsichore*-t!

De a kaszinó estéje, sajnos, elmaradt és *Miss Izidora Duncan* továbbra ott ül a *bécsi Bristol*-fogadóban...

Ennyi, amit a láthatatlan táncosnőről mondani tudok azoknak, akik, velem együtt, égnék a vágytól, hogy *Miss Izidora Duncan* láthatassék!

R. v. W.

Az új földesur.

— Szerzők a darabjukról. —

I.

A magyar színpadi szerzők valóban hálások lehetnek a *Budapesti Napló*nak, hogy számukra ezt a rovatot megteremtette; mert bizonyára minden szerzőnek sokat hoz a rendező a darabjából s amit így el nem mondhat a szegény, ebben a rovatban közli a közönséggel. Én, fájdalom, ezt nem tehetem meg, mert a szerkesztő úr — a nagybö szenczációkra való tekintettel — nem akart 12 hasábot rendelkezésemre bocsátani. De sebj! Elmondok legalább egy dolgot. Ha a *Sybilla* könyvei értékesebbek lettek az által, hogy gazdájuk elégetett néhányat belőlük, talán az én szegény szövegem is nyer majd azáltal, ha egy eszmévé zsugorítom össze, amely, úgy lehet, nem domborodik eléggé ki az egészéből. Ez az idea az, hogy teremtjük meg, vagy legalább én próbálkozzam meg egy szerény kísérlettel, a magyar operette megteremtésének irányában, amely azonban aktuális és így modern is legyen. Művészeti produkciókban ezt oly fontos törekvésnek tartom, hogy elég mentő oknak itélem *experimentumumra* nézve azt a körülményt, hogy a jobb, az igaz tehetségűek még mindig késlekednek az irányban való eredményes működésükkel.

És még egy szót az operett címéről. Akik szerény darabomat megnézik, talán fölvetik majd azt a kérdést: Nem lehetett volna-e az operettnek más címet adni? Hiszen alig fordul elő benne földesur és az az egy, aki előfordul, az is gyáros. Meg kell tehát vallanom: a darab címe, hangulatkeltés. És az egyetlen nexus, amivel *Jókinak* ilyen című regényével van. Én is az idegen elem nálunk való magyarosodásának egyik processusát akartam megénekelni. Persze nem az 50 év előtti, hanem a mai korból. S hogy ez a színpadon nálunk könnyebben megy, mint az életben, nálunk ez természetes. A színpad csakugyan komolyabb, mint az élet. De mit is beszélnek annyit a szövegről? Operettnél a fő a zene és ez, tudom, hogy sikerít fog aratni.

Dr. Inoze Henrik.

II.

Én beszéljek zenéről? Szomorú egy ügy, ha erre szükség van. Beszéljen az magamagáért, hiszen a zene jobban beszél a szívekhez, mint az írott szó, legalább így kell, hogy álljon a dolog a zeneszerzőnél. Egy témám volna csak, amiről azért nem szeretek beszélni, mert mások ugyanis nagyon sokat beszélnek arról. Ez az amatőrkör, dilettánsokról, Herberterkről szóló s többnyire alaptalan előítéletekből eredő szóbeszéd, amelynek olyankor mindig nagy a kotejje, ha véletlenül olyan akar művészi eredményt produkálni, aki ideális törekvésből és nem kenyérszükségéből kapott fel a *Pegazusra*. Én csak a csalágyányról veszek példát, akinek mindig szabad szíve értését dalba

önteni, akár több az eleség kicsiny fészében, akár kevesebb. De különben minék beszéljek a zenéről. Operettből ugyanis a szöveg a fő és ez ugyanis, tudom, hogy sikert fog aratni.

Hűvös Iván.

MŰVÉSZET.

□ **Művészeti felolvasás.** Az Iparművészeti Múzeumban ma délután dr. Szmeccsányi Miklós tolytatta és befejezte multkor megkezdett előadását *A művészi munka életfeltételéről a múltban és jelenben.* A felolvasást a nagyszámú előkelő, nagyjórészt hölgyekből álló közönség nagy tetszéssel fogadta.

Nyilttér.

WEINER MÁTYÁS

nőidivat-áruháza

Budapest, VI. ker., Andrássy-ut 3. szám.

Értesíti a t. hölgyközönséget, hogy rakárát a legdivatosabb szövet- és moskólmekkel szerelte fel, árát a legelőssé szabta, mert a t. hölgyek b. pártfogását csakis a legjobb minőségű áruk legutányosabb, pontos és figyelmes kiszolgálásával óhajtja kiérdemelni. A vidéki t. hölgyek igényeit kielégítendő, mintaszküldési-osztályát megnagyobbította és kívánatra mintagyűjteményét ingyen és bérmentve küldi. Rendelvényeket 20 koronán felüli összegben portómentesen szállít.

Hajfestést bármely színre,

szőke, vörös, barna v. feketére vegyileg megvizsgált ártatlan szerrel végzek. Cím: Weiwart Janka, Erzsébet-körút 27., III. em. 10.

Leitersdorfer Dávid ugy a maga, mint gyermekei és a gyászoló rokonság nevében, mély fájdalomtól megtört szívvel tudatja forró szeretett feleségének, illetve édes anyja, nagynya, anyós, nővér és sógornó

Leitersdorfer Dávidné,

szül. Ungár Teréznek

életének 67. boldog házasságának 42-ik évében, rövid szenvedés után történt gyászosan elhunytát.

A drága halott földi maradványai **f. hó 23-án délután 3 órakor** fognak a gyászházból (VII., Dohány-utca 42.) az új izraelita temetőbe örök nyugalomra helyeztetni.

Budapest, 1902. március 21-én.

Áldás és béke hamvaira!

M. Leitersdorfer Lipót,	Csillag Zsigmond
Leitersdorfer Henrik,	veje.
Leitersdorfer Béla,	M. Leitersdorfer Lipótné,
Leitersdorfer Rezső,	szül. Wiesel Ida,
Csillag Zsigmondné,	szül. Leitersdorfer Gizella,
szül. Leitersdorfer Gizella,	Leitersdorfer Henrikné,
Leitersdorfer Margit	szül. Krausz Olga
gyermekei,	menyei.
Leitersdorfer Laci, Gyurika és Annuska; Csillag Jolyka,	
Böske, Stenke és Tiborka	
unokái	

és az összes gyászoló rokonság.

Koszorúk mellőzését kérjük.

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

SPORT.

□ **A liverpooli akadályverseny.** A nagy liverpooli akadályverseny, a világ akadály derbyje ma dőlt el Liverpoolban. A verseny, melyből különben is hetek óta egymásután dőltek ki a favoritok, szenzációs meglepetéssel végződött, mert a fogadott lovak, *Drumree, Drumree, Inquisitor* és *Barsac* még helyre sem jutottak. Táviratunk szerint az eredmény a következő:

Mr. A. Gorbam *Schannon Lassja* (Birc) első, Mr. J. Widger *Matthévia* (Widger) második, Mr. J. G. Bultheel *Manifesto*, a (Piggott) harmadik. Fu ottak még: *Tipperary-Boy, Drumree, Lurgan, Drumree,*

Inquisitor, Thee-Sapper, Arnold, Dirkhampton, Aunt-May, Withehawan, Barsac, Miss-Clifton II., Steady-Glass, Fairland, Zodiac II. A helyezett lovak start-odszai: 20: *Schannon-Lass*, 50: *Matthew*, 16: *Manifesto*.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **A kamrai választások.** A következő sorok közzétételére kértek fel bennünket:

□ **Tegnap lapok közleménye szerint** a budapesti ügyvédek ugynevezett reformpártjának értekezletén élesen kikeltek a régi körpárt gyanúsításai miatt. A reformpárt, úgy látszik, el ejtette, hogy a választási előkészületek során a sajtó útján ismételt hangszólta, hogy pártjának hívei között hány országgyűlési képviselő van és hogy kiáltványában elnökjelöltnek is előnyeként azt hangoztatta, hogy az mint a törvényhozás tagja a kormányval közvetlen kapcsolatban áll. A régi körpárt ezzel szemben körülvényében azt hangsúlyozta, hogy jelöltjeit a politikai pártállás nem fészélyezi s ennél fogva ők minden tényezővel szemben teljes függetlenséggel fogják a köznek és az ügyvédi karnak érdekeit érvényesíthetni. Ez az a gyanúsítás, amelyet a reformpárt jónak látott derűtséggel fogadni. Az igazság érdekében körjött jelen soraink szives közlést. Kiváló tisztelettel, Budapest, 1902. március 20. A régi Körpárt végrehajtó-bizottsága. Dr. *Fürst Mátyás*, pártjegyző.

§§ **A fiatal gróf váltója.** Gróf *Sztáray* Tibor fiatal is volt, könnyelmű is; nem osoda, hogy állandó pézszavarokkal küzdött. Még alg volt huszéves, mikor *Scheiber* Adolf, a veszedelmes uszorás pénzkölcösönt közvetített neki. Elvezette *Marton József* konyaggyároshoz, ki pénz helyett szeszennelűket adott neki egy *hatezer forintos* váltóra. Az italt a fiatal gróf még aznap eladta *háromszáz* forintért. A baj nem ebből kerekedett, hanem abból, hogy a *hatezerforintos* váltó alá édesanyjának, *Sztáray* Béláné grófné nevét írta. Ez a körülmény, melynek a mai ítélet szerint nem is volt büntetőjogi jelentősége, kegyellenül bosszulta meg magát a fiatal gróf életén, ki 1894-ben Amerikába szökött. Nem lehet őszinte számalom nélkül sorsáról számot adni. A fiatal gróf ugyanis 1898-ban hazajött s akkor a törvényszék letartóztatta. A vizsgálat során beismerte, hogy ő hamisította a váltót, de *Marton* tudtával s az ő biztatására. A törvényszék mindkettőjüket vád alá helyezte, egyuttal gróf *Sztáray* Tibort kétezer korona kaucióért szabadon bocsátotta s az ungmegyei Tiba községbe internálta. A gróf azonban újra Amerikába szökött. A tárgyalást mégis megtartották s *Marton Józsefet* terhelő vádlottársra távollétben föl kellett menteni.

Tavaly egy Münchenből érkezett névtelen levél tudatta az ügyességgel, hogy gróf *Sztáray* Tibor Kölnben tartózkodik. Amerikából visszajövet, ott telepedett meg, meg is házasodott s versenyiródat nyitott a maga neve alatt. Az ügyesség megkeresésére a grófit Kölnben letartóztatták, s a mult hónapban Budapestre kísérék. A törvényszék *Scabó Géza* elnökletével ma ítélt fölötté törvényt s egykori vádlottársát, *Marton Józsefet*, mint tanút idézte meg a tárgyalásra. A vádhatóságot dr. *Geszti* Andor királyi ügyész képviselte, védő dr. *Babes* Emil volt.

Gróf *Sztáray* Tibor szimpatikus külsejű, szőke fiatal ember sírva ismerte be, hogy a váltót csak-ugyan ő hamisította. Tette pedig ezt *Mártonnak* egyes íőlszólítására, s az ő jelenlétében, mert az élelmes térin csak ezzel a föltétellel volt hajlandó a váltót eszkompiálni.

Marton József tagadta, hogy a váltót az ő jelenlétében és az ő tudtával hamisította a váltót. Amikor ő a váltót megkapta, a grófné neve már rajta volt. Ő *hatezer forint* ára italt adott a váltóért.

A pörbeszédeket az ügyész kezdte meg, aki a tulnyomo enyhítő körülmények figyelembevételével a vádlott elítélését indítványozta.

A törvényszék gróf *Sztárayt* az okirathamisítás vádjá alól fölmentette azzal a megőőással hogy az inkriminált váltó nem alkalmas vagyoni jogi kötelezettség megállapítására, mivel a hamis aláírás *Marton* tudtával került a váltóra. Ami az újralívítélet illeti, a törvényszék úgy döntött, hogy az iratokat kiosztás végett az elnökhöz teszi át. *Sztárayt* nyomban szabadon bocsátották.

TÁVIRATOK.

Madrid, március 21. A ma tartott minisztertanács a vallásos kongregációk tekintetében elhatározta az 1901. szeptember 19-iki dekretum fenntartását. A belügyminiszter továbbá körrendeletet intézett a prefektusokhoz, melyben utasítja őket, hogy azonnal küldjenek jelentést a vidéki kongregációkról és közöljék, vajjon azok autorizáltak-e. E felvilágosítások beérkezése után hatályba lép az a rendelet, melylyel a nem autorizált rendek zárdáit bezárják.

A magyar osztálysorsjáték ellen.

Bécs, március 21. A *középtanács* mai ülésén Hrabá *Bécség*tanácsos előterjesztette előadói jelentését a *középg állásfoglalásáról a magyar osztálysorsjáték törvényellenes elterjedése* ellen és a következő indítványokat tette: Az állami pénzügyi kormányzat által a magyar osztálysorsjáték törvényellenes elterjedése ellen tett intézkedések támogatására az egyes városi hivataloknál gyűjtőhelyeket rendeznek be, ahol a lakosság a magyar osztálysorsjáték ügynekei által beküldött prospektusokat, egyéb leveleket, sorsjegyeket stb. átadhajta. A gyűjtőhelyeken átadott és a magyar osztálysorsjátékra vonatkozó anyagok megfelelő időszakokban a gyűjtőhelyek átadják a bécsi pénzügyigazgatóságának. A pénzügyigazgatóság idevonatkozó hirdetményét a városi épületek talain közléteszik. A hirdetmény így hangzik: *Sürgős érdeke a közönségnek, hogy a magyar osztálysorsjátékban semmi módon részt ne vegyen.* A közönség telkéretik, hogy sorsjegyekkel, prospektusokkal, sorsolási jegyzékekkel stb. ellátott leveleket, melyeket a magyar osztálysorsjáték gyűjtőhelyei küldenek szét, minden beadvány nélkül nyitott eredeti borítékban, lehetőleg a levéljegy és a postabélyeg megrongolása nélkül adja át. Ebben az esetben természetesen nem alkalmazkák a jövedéki kihágásokra vonatkozó törvény intézkedéseit. A városi tanács indítványai *vita nélkül elfogadtattak.*

Az angol flotta.

London, március 21. A *felsőház* mai ülésén lord *Wesnyss* azt kérdi az admirális első lordjától, hogy Angolország arra az esetre, ha egyik vagy másik *európai hatalommal háborúba keverednek*, az ellenséges támadással szemben a védelem tekintetében *teljesen megbizhatik-e flottájában?* *Selborne*, az admirális első lordja a fellett kérdés tartalma miatt sajnálatát fejezi ki és ezután megjegyzi: Azt hiszem, rossz napja lenne annak az Angliának, mely a flottát nem tekinthetné többé oly fégyvernek, melyben megbizhatik, hogy valamely betörés ellen oltalmat nyujt. *Az angol flotta ily háborúban mindig ott lesz, ahol az ellenség hajói találhatók.* (Tetszés.)

A Vuics-kormány marad.

Belgrád, március 21. Mínthogy a szkupstina többsége a kormány iránt bizalmát fejezte ki és a miniszterelnökhöz küldött küldöttség után minden elégtételadásra készenk nyilatkozott, a Vuics-kabinet visszavonta lemondását s ennél fogva az összes miniszterek megmaradnak állásukban.

A kínai lázadás.

Hongkong, március 21. Kantoní jelentések szerint az ottani alkirály táviratot kapott a *Tonking* batárán lévő *Lungosau* városból, amely azt jelenti, hogy *Szu* tábornok összes csapatai átptártottak a lázadókhöz. Ha ez a hír valónak bizonyul, a lázadók 20 000 lönyei európai mődra fellegyverzett és kiképzett csapatot nyertek, amely meg tudja verni azokat a csapatokat, amelyeket a császári kormány még kiállíthat. A jelentés azt mondja továbbá, hogy a tartomány kétségtelenül megérett a forradalomra. Folyton fosztogatások fordulnak elő. A szárazság megakadályozza a tavaszi rizsvetését, úgy hogy a föld népe mostanában rablásokól él. Valószínűleg éhínség lesz. A viszonyokat ismerő emberek azt mondják, hogy a tajping-lázadáshoz hasonló forradalom van kitörőben.

Közigazgatási táviratok.

New-York, március 21. *(Terményiőssége.) (Zárlat.)* *Gyapot:* New Yorkban helyben 9.1/16 (9.1/8), márciusra 8.92 (8.93). *Juniusra* 8.82 (8.84). *New-Orleansban* helyben 8.7/16 (8.7/8). — *Petroleum:* *Stand white* New Yorkban 7.20 (7.20). *Stand white* Philadelphában 7.15 (7.15). *Rafined in Cases* 8.30 (8.30). *Credit Balances at Oil City* 1.15 (1.15). — *Zsír:* *Western steam* 9.80 (9.80). *Rohe és Brothers* 10.10 (9.95). — *Tengeri irányzatai gyenge.* — *Májusra* 65.7/8 (66.7/8). *Juliusra* 65.7/8 (66.7/8). — *Szept-re* 63.7/8 (63.7/8). *Buza irányzata gyenge.* — *Piros ősz* helyben 67.1/2 (68.—). *Márciusra* 79.7/8 (79.7/8). *Májusra* 79.1/2 (80.—). *Juliusra* 79.7/8 (80.7/8). *Szept-re* 79.1/4 (79.7/8). *Gabona szállítási díja Liverpoolba* 1.1/2 (1.1/2). — *Káv:* *tair Rio* 7. sz. 5.11/16 (5.11/16). *Márciusra* 5.10 (5.10). *Juniusra* 5.40 (5.40). — *Liszt:* *Spring Wheat* clears 2.85 (2.85). — *Cukor:* 2.13/16 (2.13/16). — *Őn:* — (27.87). — *Rész:* 12.—12.7/8 (12.—12.7/8). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, márc. 21. *(Terményiőssége.) (Zárlat.)* *Buza* irányzata gyenge. — *Májusra* 73.7/8 (74.7/8). *Juliusra* 74.7/8 (75.—). — *Tengeri irányzata gyenge.* — *Máj-ra* 60.1/4 (60.7/8). — *Zsír:* *Márciusra* 9.37 (9.37). — *Májusra* 9.45 (9.45). — *Szalonna short* clear 8.95 (8.65). — *Sertésus:* *Májusra* 15.47 (15.35). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

REGÉNY.

A MI LENGYELÜNK

TÖRTÉNELMI REGÉNY NÉGY SZAKASZBAN

IRTA: JÓKAI MÓR.

(27)

— No de nem kerül a kiéheztesre a sor: légy nyugodt pajtás. Annál hatályosabb stratégiai vannak az oroszoknál. Legujabb találmányuk az ekrazit-bomba. Az ők a levegőbe felbocsátott léggömb csónakjából hajtják alá, tetszésszerű pontjára a várnak vagy a városnak, s ahová az lecsap, ott szétpukkanik s oly pusztító a robbanása, hogy ahol szétpattant, ott abból a házból kő követ nem marad.

Az ekrazit-bomba ezuttal különös helyen robbant szét.

Dáriósné asszonyság hanyatt esett a karszékekben a nagy rémülettel:

— Az én házam! — hebegé. — Everlasztáng-bombától!

A szerkesztő arcát is elhagyta a pirosság: csak a szeplők vereslettek rajta.

Dáriósné asszonyság kétségbe volt esve.

— Jaj! Csak el tudnám adni a házamat, rögtön menekülnék ebből a Zsodoma-Gomorából! Negrotin eddig mélyen hallgatott. Tihamér a két házikisasszonyt igyekezett mulattatni, akik az országos érdekű vita alatt csirke-mellsarkantyt szakítottak, (annak az eldöntésére, hogy ki fog közülük hamarabb férjhez menni?) Most aztán Negrotin is megszólalt.

— Nagyságos asszonyom. Én tudnék a nagyságod házára egy jó vevőt ajánlani.

— Micsoda? — szolt az urnó, magasra feltartva a fejét, hogy jól lenézhesen a vendége fejére. — Aki készpénzzel tud fizetni?

— Igenis, aki rögtön leteszi nagyság kezébe ennek a háznak az árát.

— S ki volna az a bizonyos? Hol volna ő?

— Itt van a nagyságod házában. Lippay Tihamér főhadnagy ur jegyese, Angyalossy Natália urhölgy.

— Ó akarna?

— Igenis. Ó akar Komáromban házat venni, azért, hogy leendő férje mellett lehessen, akit a katonai esküje ehhez a várhoz köt.

Tihamér maga is kíváncsi lett erre a párbeszédre, azt hitte, hogy ez is a borszülte tréfák folytatása.

— De én a házamat nem adom ám olcsón, mondá a nagyságos asszony.

— Tessék nyilatkozni az áráról.

— Huszezer forint az ára. (Megért tizezeret.)

— Így, ahogy áll, bebutorozással?

— Igenis, kivéve a garderobot meg az ekvipázst.

— All az alku. A pénz beszél.

Azzal Negrotin kivette a tárcáját s leszámolt belőle az asztalra kétszáz darab százfórintos bankjegyet.

(— A gazember! — dörmögé Tihamér. Még huszezer forint maradt nála, amit eltitkolt!)

A nagyságos asszonynak és a két kisasszonynak nagyot villantak a szemei e pénzhalom láttára.

Bizony ez a szép uriház már a szelvitörő hegyéig uszott a pupilláris adósságokban. Ebből a vételárból azt mind lehetne törleszteni s még maradna belőle annyi, hogy egy birtokot lehetne hozzávásárolni a falusi dominiumhoz s aztán kiköltözni az ősi kastélyba ebből az elsüllyedésre ítél városból.

— De hát komoly ajánlat el a kapitány urtól? — kérdezé Dáriósné asszony.

— Egészen komoly, amire Angyalossy kisasszony nevelő-atyja, a püspök ur által fel vagyok hatalmazva.

— Akkor én azt elfogadom. Ugy-e leányaim?

A nagyságos asszony a szerkesztőhöz fordult.

— Kérem, édes szerkesztő ur, sziveskedjék elfáradni a kaszinóba s idehívni a vicefiskális urat meg a pénztárnok urat, azok ilyenkor ott tarkliznak, sürgős ügy elintézése végett.

Hogyan fáradt volna el a szerkesztő e megbízatásban.

A két kisasszony pedig (a mama intésére) felkerekedett az asztaltól s átsietett abba a szobába, melyben Natália töltötte csendes visszavonultságban unalmas óráit. Nagyon örültek rajta, hogy már elmúlt a migréje. Meghitták a családi lakomához. Segitettek neki a toalettjében. Nagy meglepetést fejeztek ki a fölött, hogy Natália a ruhájá töl egy remek csipke-gallért öltött fel, melyet ők is ismertek a boltos kirakatából; de sokallták az árát. (Ezt is Negrotin választotta ki a számára.)

Ennek a lengyelnek érdemes volna udvarolni.

Natáliának képzelete sem volt erről a megváltozásról. Engedte magát kivezetetni az étterembe.

Még jobban meglepte az a nyájasság, amivel Dáriósné asszonyság fogadta. Odalüktette maga mellé az asztalfőre, s felhordatta számára az egész uriebédet. „Kedves kisasszony!” volt a megszólítása.

Almássy Pál is gratulált neki.

Natália bámulva kérde, mihez?

— Először a völegényéhez, azután a mi lengyelünkhöz.

Még nagyobb lett Natália meglepetése, mikor a lapszerkesztő visszatért a vicefiskális és a perceptor kíséretében.

Minden rendbe lett hozva.

Az obligációkra bevezetve a törlesztett kapitális. Az átiratás hivatalosan megpecsételve. A pénz átszámlálva, bezsebelve. Csak az adásvévisi szerződést kellett a két félnek neve aláírásával megerősíteni.

Natália csak ámult és bámult, mikor Dáriósné asszonyság a szerződés két példányának aláírva a nevét, odanyújtá a kezébe a tollat.

— Mit csináljak én ezzel?

— Írd alá a nevedet. Mai napon megvetted tőlem a házamat. Ma éjjel már te vagy itt a házikisasszony, mi vagyunk a te vendégeid, ha szívesen látsz bennünket. Minden a tied; még azongora is.

Natália nem értette az egész dolgot. Hisz neki semmi szándéka sem volt azért jönni Komáromba, hogy itt házat vegyen, zongorástól.

Kérdezte tőle valaki?

A mai napon ne kérdezze senki, hogy szabad-e csodáknak történni.

Még arra is ráhagyta magát venni, hogy leüljön a sajátjával lett zongorához s eljátszson egy kantátát, amitől mindenki el volt ragadtatva.

Almássy Pál félrevonta Negrotint s azt sugta a fülebe:

— Nagy mester vagy; szépen kihuztad a szállásod asszonyod feje alól a házat s egyuttal megmentetted a védekednek huszezer forintját.

— Kegyelmes uram, te segítettél benne az ekrazit-bombákkal.

Tihamér pedig egy szögletbe vonulva dörmögé magában:

— Ez a cudar lengyel megint kilopott a zsemből huszezer forintot...

Másnap már sem a képviselőház elnöke, sem a nagyságos család nem voltak találhatók az eladott háznál.

V. Aremics Cyrill.

Pénteki nap volt, mely a fényes diadalt meghozta Klapka hadseregének. Neki is szerencsés napja volt a péntek, mint hajdan Bocskának, ki minden győzelmes csatáját pénteken vívta meg.

Másnap, szombaton már csendes volt Komárom.

Klapka a hadsereg pihent részével, tizezer emberrel a futó ellenség üldözésére indult. Az Győr felé futott, gyorsított menetben. Bajosan lesz utóérhető. Az előző nap harcaiban kifáradt csapatoknak pihenés lett rendelve. Azok közé tartoztak Negrotin és Gál Józsi guerrillái is. Az urilovasok feltalálták ismerőseiket a városban.

Az utcákon alig járt ember.

Az urféle otthon ült és olvasta az újságot, vagy a kávéházban intézte az ország sorsát. A nagyszámú szekeresgazda, hajós, hajótömő, napszámos pedig tödült ki szekereitül Acsra. Ujházy László teljhatalmu kormánybiztos falragaszokon tudatá a város lakosságával, hogy a hadműveleteket akadályozó édes erdőt siessenek tőből kiirtani: minden ember annyi tüzelő-fát vihet haza maga számára, amennyi a szekereére fölfér — ingyen.

Igyen! Ilyen szót sem hallott még senki kormányférfi szájából. Tödült is ki a népség aprajagnyja az ácsi erdőhöz. Ezért volt olyan nagy csendesség a városban.

Natália úgy érezte magát a saját házában, mintha kívül esett volna a világból. A nagyságos család hajnalban eltávozott, egész csendben: őt fel sem költötték a bucsuzáshoz, amire jó okuk volt. Velük együtt utazott el a képviselőház elnöke is álrühában. Ezt titkolni kellett.

A Katka elkészítette a reggelire való kávé, meghitta rá az uraságokat. Szomorú házfel-szentelés volt. Csak hárman voltak hozzá: Natália, Tihamér és Negrotin. Alig esett közöttük valami szó. Tihamér különösen kedvetlen volt.

— Edes lelkeim, kezdé el Negrotin. Nektek így nem lehet ám ebben a városban megmaradnotok; mert így rosszabb lesz, mintha kolostorba volnátok bezárva. Az itteni uriosztály a pedanságig erkölcsös. Amig csak jegyesek vagytok, addig senki a kilincsetekre nem teszi a kezét és a látogatásokat el nem fogadja. Nektek meg kell tartanotok az esküvőketek.

— Igazad van, — mondá Tihamér, menyasszonya keze után nyulva, melynek növedékujján ott volt már a jegygyűrű. Natália arca elpirult, feje helyeslést bólintott.

— Még pedig minél előbb. Ma szombat nap van. Ha rögtön bejelentjük a papnak házassági szándékotokat, az holnap, vasárnap kihirdeti azt a katedrálból: két hét múlva megiesik a harmad-

szori kihirdetés s még aznap megtarthatjátok a menyegzőtöket.

— Két hét! — sóhajtja fel Tihamér; hisz az egy örökkévalóság.

Ez a szó jól esett Natáliának.

— Azalatt te is teljesen felépülsz a sebedből s nyílt homlokod léphetsz az oltár elé, dicsekedve az élő diadémoddal.

No hát fölkerelkedtek s mentek együtt hárman a ráé templomtól fölkeresni.

Hajh bizony keresni kellett azt! Volt annak még tavaly messze ragyogó, sugár tornya, arany cifrázatos: most már csak egy lapos deszkafehér takarja, mint egy házi sipka.

De nemcsak a templomra és toronyra nehéz rátalálni, a hajdani dumaság hitsorsosokra még nehezebb, akiknek kedvéért a város legdiszesebb ház-sorát elnevezték „rácutának”. A házakat még az ő nevékről hívják, a gazdáik elmúltak. Három ifju Janicsár a magyarok táborában harcol, utolsók e néven.

Az öreg sekrestyés künn ül a parochia előtti márványpadon, üres pipáját szortyogtatva a szájában.

Tihamér megszólítja rácul: — Itthon a pápa?

Az egyházi előbb kiveri a pipáját a tenyérébe, mintha lett volna benne valami s csak azután dörmögé nagy kedvetlenül.

— Odabenn van.

— Mit csinál most?

— Főzi a tojást magának.

Talán kalugery?

Rájuk hagyja, hogy menjenek be és keressék.

A pitvarban ácsorog a minisztráns-gyerek: azt nagy magyarzáttal ráveszik, hogy nyisson be a lelkész szobájába s adja hírül, hogy két ur meg egy kisasszony óhajt a színe elé kerülni.

Bebocsátatnak.

A pápa csakugyan tojásfőzéssel foglalkozik, háttal fordulva a látogatók felé.

Tihamér üdvözlö a szent atyát, mire az feléje fordítja az arcát.

Erre mind a hárman a meglepetés hangján kiáltanak fel:

— Nini! Hisz ez a mi Aramics barátunk!

Csak a pápa nem mutat semmi csodálkozást.

— Hát itt vagytok? Vártalak benneteket. Ugy-e hamarabb ide találtam, mint ti. Hja, én Illés proféta tüzes szekeren jöttem. Egyszerű a magyarázat. A püspököt (amikor még püspök volt) engemet nevezett ki a komáromi eklézsiába coadjutornak, a pápa elhalálozván. Így kerültem ide hamarosan.

— Ez nagy öröm ránk nézve, — mondá Tihamér, kinek az öröme olyan nagy volt, hogy még kezét is csókolt a pópának, akivel addig kuszipajtás volt.

— No no, majd megröviditem én ezt a ti örömet. Hát most ti azért jöttetek ide hozzám menyasszonyostul, hogy egybekelési szándékotok elöttem kinyilatkoztassátok?

— Igen. Arra kérjük, hogy holnap hirdesse ki a gyülekezet előtt a házassági eljegyzésünket!

— Szép kis gyülekezet! Három vén asszony, meg két sánta koldus. Az egyetlen urifamiliát is, aki az első sorban ült, megszoktatték már a városból. Tudok mindent. — Én nem fogom kihirdetni az eljegyzéséteket a katedrálból.

— No no! Tiszteletlő ur! Éz kötelessége! kiálta Tihamér.

A pápa pedig úgy játszott vele, mint a macska az egérrel. Csak úgy billegtetete az ujját az orra előtt.

— Tudom én jól, hogy mi az én pápi kötelességem. Ha házassalendő pár jön elem, annak a nevét följegyzem, vasárnap kihirdetem, aztán még két vasárnap ujra kihirdetem: aztán kopulálom őket. Ez az én kötelességem rendes halandó embereknel. Abban reménykedtél úgyé, gavallér öcsém, hogy majd neked is lesz két heted, ami alatt, mint a poltrás malac a garasos madzagon, kedvedre kitanálhatod magadat a szép komáromi kisasszonyokkal s kirulálhatsz a szép színésznőknek: de nem oda Buda! Nem lesz semmi templomi kihirdetés. Itt van a zsemben a püspöki dispensáció, hogy ahol nyakon kaphatom völegény uramat, rögtön eskessem össze minden kihirdetés nélkül a menyasszonyával.

Aramics Cyrill kivágta a zsebéből a nagybecsű okiratot.

Erre a szóra Tihamér odarohant hozzá, átnyalabolta a fejét, össze-vissza csókolt a papot; aranyos pajtásának nevezte, sirt is, kacagott is örmében, s utóljára waltzert táncolt vele. Alig tudott tőle a pápa megszabadulni.

Natália üdvözült volt völegényének e kitörő elragadtatása miatt. Hisz ez igaz szerelem.

Végre Negrotin is parolázott a pappal. Meg is dicsérté.

— Mondhatom, hogy én már sok derék komédiást láttam. De még így meg nem tréfált egy sem, mint te, szent atyám.

(Folytatása következik.)

KÜLÖNFELEK.

Egyszer volt . . .

Egyszer volt . . . Úgy csendül e két szó,
Mint régen elhangzott akkor,
Amelyet, foszlányokra tépve,
A mult emléke visszahord.

Egyszer volt . . . Két kis árva szócka,
És bennük mily varázserő!
Egyik mosolyog hallatukra,
Másnak meg könnye tör elő.

Egyszer volt, úgy mesélte dajkáknak,
Egy szépséges király-leány,
Ki kedvesét csak csalta, csalta,
S hamis volt, mint a többi lány.

Egyszer volt . . . Gyakran jut eszünkbe,
Mit egygyű dajkának dalolt,
Bár kedvesünk nem volt királyvér,
De ép oly álnok, csalfa volt.

Egyszer volt kedves kis falucskánk
És drága család ott velünk.
Szerencsét űzve, cserbehangyuk
S most egyikére sem letünk.

Egyszer volt . . . Mint sötétül sírök,
Úgy intenek e bús szavak;
Alattuk mélyen eltemetve
Álmod, remények nyugszanak.

Álmod, remények porba hullnak,
A sírok száma egyre nő.
Még élünk s ott pihen már lelkünk —
Nincs ennél búsbab temető.

Fekeli Sándor.

— **Pénz és szerelem a házasságban.** A divatos felfogásoknak szuperlatívusát mutatja be egy amerikai házassági história. Az Európában is eléggé ismert festő Cook György nemrégiben megszűntetett és feleségül vett egy — hetven éves hölgyet. A vőlegény 35, amennyasszony pedig éppen kétszer annyi. A dolog magyarázata ugyszólván fölösleges. Hogy a hölgy nem oly szegény mint a mezők liloma, azt megemlíteni is fölösleges. A hetven éves menyasszony milliókat visz bele a házasságba s a háziaslelek közt létrehozta az összhangot az, hogy mind a két fél megtalálja amit keres, az egyik a pénzt, a másik a szerelmet. A menyasszonynak Cook a harmadik férje s így még a saját vér szerinti rokonain kívül is sokan vannak, akik az öregasszony millióira, több-kevesebb türelemmel, de régóta várnak. Az örökségre várakozók között roppant nagy konsternációt idézett elő, hogy az öregasszonyból váratlanul menyasszony és rögtön azután feleség lett. A családott rokonok pört is akartak indítani az új házaspár, illetőleg a szűktellessel vádolt férj ellen. A férj azonban nevetve fogadja a fenyegetőzést és válgig hangoztatja, hogy mindaddig, amíg ők ketten szeretik egymást, nincs okuk megjegyni a — káros rokonok haragjától. Az új pár átvitorlázik a tengeren és évekre terjedő körutazást fog tenni Európában.

— **A veszteség egyik rendkívüli tünete.** Egy orosz orvos, dr. Gamalle a következő esetet írja le, melyből sajtóságos következtetést vezetnek le a veszteség utóhatása tekintetében az orvosok. Egy három tagból álló családot, az apát és két felnőtt leányát megmarta egy vészett. A három sebesült a wlnai Pasteur-intézetbe szállították s kigyógyításuk szerencsésen sikerült. Elmultak hetek és hónapok s a rémes betegségnek nem mutatkozott semmiféle áruoló jele. Egy ízben azonban nagy rémületlen ment át az egyik, az idősebbik leány. A mezőn vésletlen szemtanúja volt egy rablóátadásnak, látta a három-négy tagból álló rablócsapatot hirtelenlül felbukkanni és megfáradni a kiszemelt áldozatot. A leány sikoltani kezdett, mire a rablók közül álló feljebb rohant, mikor pedig a leány futni kezdett a falu irányába, üldözőbe vették a menekülőt. Az üldözött fiatal leány kibirta a rémületet és szerencsésen elérte a falut, a nélkül, hogy üldözői utóérték volna. Hogy a megmenekült leány hosszabb időt át alig jutott szőhöz és hogy halálhálvány volt az arca, ezt a kiállott félelem természetes utóhatásának tekintette mindenki. Hogy a következő napon soha nem érzett óriási fáradtságról panaszkodott a leány, ezt viszont a kimerültség következményének vélték. Harmadnap alig tudott a leány nyelni, de ezt is azzal magyarázták meg maguknak a falusiak, hogy üldözöttsége alkalmával annyit kiáltozott, hogy a torok fölhevült állapotba jutott s így könnyen meg is hülhetett. Csak mikor a negyedik napon a leírhatatlan izgatottság jelei mutatkoztak, akkor fordultak a falusiak orvosi segítséghez. A szerencsétlen leányon azonban az orvosi tudomány sem volt képes segíteni. A viziszonny csirájára, melyből apja és nővére teljesen kigyógyult, az

átélt ijedelem hatása következtében ismét megfogant s a rémes betegség rövid idő alatt el is pusztította áldozatát. Orvosi magyarázata az esetnek az, hogy a nagy ijedelem és fáradtság hirtelenlül annyira elérőlenítette a leány szervezetét, hogy az annakelőtte, az eb marása által belője ojtott és lappangó betegségek ellentánni nem tudott. E magyarázat szerint a veszteség, ha egyszer az emberi testbe beleérszkei magát, azt csakis elaltatni, színeltelteni és erejében meggyöngíteni lehet, de kipusztítani sohasem.

— **A zene gyógyító hatása.** A zenének az emberi kedélyre való tudott hatása arra utalta az orvosokat, hogy a zenét is a gyógy módok körébe vonják és néhány eset már be is bizonyította a zene gyógyító hatását. A berlini *Krankensplege* legutóbbi száma írja, hogy a zenének az izmok és a véredények összehuzódására is hatással van. Tébolydákban gyakran rendeznek hangversenyeket a betegek nyomott hangulatának és élettelenységének megszüntetésére. Legutóbb a berlini Charité-kórház kápolnájában zeneestét rendeztek, de az ott előadott komoly darabok rossz hatással voltak a betegek. A helyett hogy felvidították volna őket, a zenének ez esetben ellenkező eredménye volt. Beteg gyerekek is reagáltak a zene ingerlésére, amire példa a következő eset: Egy három éves gyerek annyira félt, hogy állandó álmatlanságban szenvedett. Egy orosz orvos zenével gyógyította meg, miután már különböző gyógy módokkal kudarcot vallott. A gyerek anyja egy Chopin-keringett játszott. A hatás meglepő volt. A gyerek megnyugodott és elaludt. Négy éjszaka után, megszaktották ezt a kezelést. Erre a gyermek állapota ismét rosszabbodott. Aztán megint kezeln kezdték zenével és a gyermek meggyógyult. Egy párisi orvos a foghuzás alatt egy zenélő fonográf hallósóveit vezeteti a páciens fölébe és állítólag szintén meglepő sikere volt a zene hatásának és a foghuzás kellemetlen mellékhatásai elenyésztek.

— **Páviánvadászat.** Dr. Scholler Erythra kolóniai utelírásában érdekes apróságot közöl a páviánvadászatról. Azokon a sziklás lejtőkön — írja melyek Monte Lalamba csucsaitól levezetnek egy ottani kut kis fensíkhoz, nagyon sok Sassa-anillopa és pávián-csorda tartózkodik, melyek naponta lejárnak a kuthoz inni. A páviánvadászat igen mulatságos és ilyenkor többször volt alkalmam ezeket az érdekes állatokat megfigyelni. A pávián-csordának a közelléte egész határozottan tudhatja a vadász, mert amint egy embert meglátanak, elkezd ordítani apraja-nagyja, ahogy csak a torkán kifér. Az első lövés eldurranása után még nő a lármá és ha egyik társuk megsebesült, dühökben nem ismernek már többé határt. A vadásztól 100—120 lépésnyi távolsáig visszavonulva, hosszú fehérszürke szőri himek mindig szembe fordulnak és dühösen mutatják erős fogazatukat. A fiaikat hátukon vívó nőstényeket és a még fiatal majmokat 2—3 idősebb him véd. De mikor észreveszik, hogy a vadász figyelmé kizárólag a himek felé fordul, valósággal vakmerőkké válnak és a vadászt 50 lépésnyi távolságból ugatják meg, míg a többiek kissé hátrább vonulnak. Ha a vadász vállára veti puskáját és a vadászt be van fejezve, megfordul az egész csapat, üldözőbe veszi és csekély távolságból követi őt. A fegyverrel való vadászatnál nem lehet veszedelem, mert a páviánok nagyon félnek a puskától; de a fegyver nélküli bennszülöttek találkozására felöltött páviánokkal, melyeknek fogazata majdnem oly erős, mint a leopárdé, nem tréfa dolog. A régebbi utazóknak azt az állítását, hogy a megsebesült páviánokat a többiek magukkal viszik, én is megerősíthetem és éppen ezért nagyon nehéz ilyenre szert tenni. A rögtön kimut állatokat rendszeren ott hagyják, de mégis jó ovatosan megnézni azokat is. A megsebesült majmok magaviselete sokszor emlékezetet az emberre; látam sebesült koru páviánokat, melyek épp úgy emelték mellükre karjukat, mint a hogy az ember szokta. Egyszer meg egy nagyon erős páviánt láttam, melynek a felső lábszárában volt egy golyó, amint két páviánra támaszkodva, vitette el magát és kegyetlenül osztogatta a pofonokat, ha nem arra viték, a merre neki tetszett. A vezérmajmok egyáltalán nagyon szigorú rendet tartanak és rendszeres veréssel föltétlen engedelmségre kényszerítik társaikat. Az anyák is pofonokkal nevelik a kicsinyeket, úgy hogy már messziről lehet hallani a megbüntetett majmocsák bőgését.

— **Egy tyuk jubileuma.** Még ebben a jubiláni szerető világban is szokatlan az a hír, amely Gaudersheimból érkezik. A városka ugyanis nagy ünneppel ülte meg egy tyuk jubileumát, amely a napokban ajándékozta meg a gazdáját, egy iskolaszolgát az ezredik tojjással. Azt az utcát, amelyben az iskolaszolgák lakik fellobogozták és a tyuk ketrecét virágokkal díszítették fel. Este a jökdéví tyukgazda a ba-

rátait rántotta-akomára hívta meg és az estén sok kedélyes pohárköszöntő hangzott el a szorgalmas tyuk egészségére.

— **Rostand székfoglalója.** A Cyrano de Bergerac és a L'aiglon neves szerzőjéről hónapok óta az a hír járja, hogy akadémia székfoglalóját verskötébe írta meg. Párisi lapok írják, hogy most Rostand elállt ottól a tervétől. A székfoglalót ugyan köztét beszédben írta meg és bárati körben fel is olvasta. De nem ezt fogja felolvasni az Akadémiában. Átirta prózába és így fog megemlékezni elődje érdemeiről.

— **A londoni szegények lakomája.** London lord-mayorja március 18-ikára gyűlésre hívta egybe London különböző kerületeinek a mayorjait. A gyűléssel a lord-mayor közölte VII. Edvárd királynak azt az elhatározását, hogy a koronázás alkalmából London fél millió szegényeit megvendégeli. Ennek a lakmározásnak a költségei 30,000 font sterlinget tesznek. A terv kivételében a király számít London mayorjainak a támogatására.

— **Időgenek Amerikában.** New-Yorkban most fejezték be a legújabb népszámlálást. Ennek adatai szerint az Egyesült-Államokban 10,356,664 idegen tartózkodik. Ezek közül 2,661,990 német, 1,618,567 orosz, 841,967 angol, 735,958 kanadai, 573,040 svéd és 434,207 olasz. A Németországból, Irországból és Angliából való bevándorlások csökken. Olaszországból ellenben erősen fokozódik.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

— **A hivatalos ázsó.** A pénzügyminiszter a vámilletékeknek ezúttal történő fizetésénél nagy biztositásánál a törvény értelmében szedendő aranyárkeletpótlék április tizenkilenc és fél (19^{1/2}) százalékban állapított meg.

— **Igazgatók üdvözlése.** A Magyar Leszámloló- és Pénzváltóbank tisztikara ma délben szép ovációban részesítette az intézet ujonnan kinevezett két igazgatóját: Havas Emilt és madarasi Beck Marcell orsz. képviselőt. Holl Ottó cégvezető lendületes üdvözlő beszéde után az ujonnan kinevezett két igazgató meghalva mondott köszönetet a tisztikar szives figyelméért és további barátságáért és rokonszenvéért biztositotta a tisztviselőket. Hasonló figyelmet tanusított a tisztikar Gerő József ujonnan kinevezett igazgatóhelyettes iránt, akinek ugyancsak Holl Ottó cégvezető tolmácsolta a tisztikar ragaszkodását. Gerő József szintén meleg szavakban köszönte meg az ovációt és kérte tisztviselőit, hogy tarták őt meg további jóindulatukban.

— **Az Országos Iparegyesület végrehajtó-bizottsága Matkovits Sándor elnöklete alatt ülést tartott.** Az egyesület felterjesztést intézett a kereskedelemügyi miniszterhez, hogy az állami építkezéseknél külföldi burkoló anyagot használják a vállalkozók. A miniszter most leiratában felhívta az egyesületet, hogy ebben az ügyben konkrét adatokat szolgáltatson be; a külföldi anyag használata által a magyar iparnak okozott sérelmet a legszigorúbban kívánja a miniszter megtorolni. Egy ióvárosi gyárban történt balesetből származó pörben a Kuria ismét a gyártar marasztalta el tartásdíj fizetésében, bár a munkást saját hibájából érte baleset. A bizottság hasonló ítéletek ismétlődésére való tekintettel elhatározta, hogy felterjesztést intéz a kereskedelemügyi miniszterhez a kötelező balesetbiztosítás sürgős behozatala és a felelősség határainak törvény útján leendő szabatos megállapítása iránt. Gelléri igazgató bejelentette, hogy a székesfevárosi legközelebbi közgyűlésen indítvány tesz egy a tanács kebelében szervezendő munkavédelmi ügyosztályra vonatkozólag és azt már illetékes helyen be is jelentette. A munkásügyi szakosztály április 1-én tartandó ülésére a bizottság az alkoholiemus elleni védekezés kérdését tüzte ki és előadón dr. Stein Fülöpöt kérte fel.

— **A Magyar Jelzálog-Hitelbank négy és fél százalékos forint névértékű községi költelezőnek tervszerű évi sorolását április elején délelőtt 10 órákor fogják a bank helyiségeiben megtartani.**

— **Az Adria magyar királyi tengerhajózási részvénytársaság** közölte a Báró Kemény tagnap Rio de Janeiroból Fiuméba. Petőfi ma Bordeauxból Fiuméba, a Zichy ma Fiuméből Lisszabon-Antwerpenbe indult.

— **Személyszállítójához megnyitása.** A Duna-gőzhajózási Társaság közli, hogy március 22-ikén (szombaton) 4 órákor délután indul először letele a Bécs-Weissgärber és Pozsony között naponként közlekedő személyszállító hajó. Erkezés Pozsonyba esti 7 órákor. Első menet, Pozsonyból Bécsbe (Weissgärber) március 23-án reggeli 6 órákor. Erkezés Bécsbe (Weissgärber) 11-15 p. délelőtt. A naponkénti postahajókat Budapest és Bécs között a következőleg kezdődnek. Első menet: Bécs Budapestre Bécsbe március 24-én esti 6 órákor; első menet lefelé Bécsből (Weissgärber és Práter-rakpart) Budapestre március 26-án reggeli 7 órákor. Wildungsmauer és Orth álo-máson úgy a postahajók, mint a helyihajók a kis vizállás miatt egyelőre nem köthetnek ki.

Állomány. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Deme Károly szombathelyi állományú segélyezett közösi polgári iskolai rendes tanítót a ziaihi állományú segélyezett közösi polgári iskolához, Christofly Árpád ziaihi állományú segélyezett közösi polgári iskolai rendes tanítót pedig a szombathelyi állományú segélyezett közösi polgári iskolához helyezte át.

Nemzeti Szalon tavasi tárlata d. e. 9 óráig este 8-ig. Belépőj 50 fillér. Nemzeti Múzeum. Képtár. Nyitva van délelőtt 9 óráig délután 1 óráig. Többi tarat 1 korona belépőj mellett tekinthető meg.

Napirend.

Naplár: Szombat, március 22. — Római katolikus: Oktávia. — Protestáns: Oktávia. — Görb-oros: (március 9.) Szék. rtk. — Zsidó: Veadar 13. Sabbah. Wajkera. — Nap két: 5 óra 44 percek. — Nyugsk: 5 óra 58 percek. — Hold két: 4 óra 28 percek délután. — Nyugsk: 4 óra 35 percek éjjel.

Nemzeti Szalon tavasi tárlata d. e. 9 óráig este 8-ig. Belépőj 50 fillér. Nemzeti Múzeum. Képtár. Nyitva van délelőtt 9 óráig délután 1 óráig. Többi tarat 1 korona belépőj mellett tekinthető meg.

Földtani intézet múzeuma (Stefánia-ut 14.) nyitva d. e. 10—1-ig. Belépőj 1 korona. Múzeumi könyvtár délelőtt 9 óráig 1 óráig. Akadémiai könyvtár nyitva délután 3 óráig 7 óráig. Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9 óráig 12-ig és délután 3—8-ig.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szakkönyvtár és keleti miniatúr. V. kerület Váci-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-10 délután 2 óráig. Hazai termékek állandó kiállítás és kereskedelemterületi gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetés árusítások is eszközöl) a városi ipar-csarnokban nyitva: délelőtt 9 óráig 12 óráig és délután 3 óráig 6 óráig.

Időjelzés.

Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. Budapest, március 21. A levegőnyomás eloszlásában lényeges változás nincs. Európában az idő enyhé és tulnyomóan száraz. Kisebb

esők szórányosan előfordultak Német, Franciaországban és Olaszország nyugati partvidékén.

Házankban enyhé és derült időjárás van. Kildás: További hőemelkedéssel, száraz idő várható.

Vizállás.

Table with columns for location (Máro, Máro, etc.), date (21. márc.), and water level (m. t. sz.). Lists various locations like Tisza, Duna, and their respective water levels.

Élőkerítés.

Gleditschia esemeték és magvak. Óriás tövis, igen gyorsan fejlődő sövényfajta. Ez az egyedüli, melyből oly örökös kerítés nevelhető pár év alatt, rendkívül csokor kiállással, melyen nemhogy ember, de semmilyen állat, még az apró nyúlak sem hatolhatnak át.

Szőlőoltványok

Óriási jóvedelmű biztosított vállalkozás, számos gazdaságban az utóbbi időben rendkívül elterjedt. Számos főnyomozó főorvosok, ügyészek és bírósági elnökök minden rendelkezésére állnak.

„Rugós lamellafék lövegek és lövegrészek hátra- és előre futasának szabályozására”

című 1898. decemb. 16-ról kelt magy. szabadalomra vérvők vagy engedményesek kerestetnek. Szíves ajánlatok „W. C. 1761” alatt Mosse Rudolfhoz Bécs I., Seilerstätte 2. intézendők.

A világhírű Guzi-kenőcs feltalálója, mely kenőccsel, ha a cipő felső bőrt bekenjük, a vízkárosítás elkerül.

Mindenki, ki cipőszükségletét nem szerzi be, 1 tégely Guzi-kenőccsel és egy 100 oldalas képes árjegyzékkel küldök ingyen és bérmentve.

Mindenki, ki cipőszükségletét nem szerzi be, 1 tégely Guzi-kenőccsel és egy elegáns cipőszámfát kap ingyen, mely szintén hozzájárul ahhoz, hogy a cipő az 1 évet kibírja, miután a bőr ráncosodását kizárja.

Vidékre minden csoport pontmentesen küldök és csak 10 krt számitok fel. Nem megfizető a pénz hiányok miatt visszadom, mert neknek elegendő ha hársányban papíra áva, a lényegesen kiállásukat.

- Női zergebőr fűzős vagy csopus elegáns . . . 3.—
Barna banarja fűzős cipő . . . 3.—
Legfinomabb zergebőr fűzős cipő . . . 3.40
Pariisi divat, feltűnő elegáns, box-caval bőri fűzős vagy gombos cipő . . . 3.00
Félcipő, fekete vagy barna borjúbőrből, elegáns 2.40
Szalon-lakk, fűzős vagy gombos, elegáns kivitelt 3.50
Szalon-lakk, kiváló cipő, keresztcsatás, elegáns 2.20
Férfi sima vixcipő, erős . . . 3.—
Fűzött cipő . . . 3.20
Elegáns cavaller vix fűzős . . . 3.20
Gavallér barna fűzős cipő, divatos barna bagariából . . . 3.50
Szalon-lakk elegáns, fűzős vagy csopus . . . 4.00
Pariisi divat, feltűnő elegáns, box-caval fűzős cipő . . . 4.50
Fűzős cipő, amerikai box-bőrből, elegáns . . . 4.50
Tiszti sima cipő, feafin, víz vagy szalon-lakkból élen. 4.—

Titkos betegségek ellen

25 évi, részben katonasorvis (a bécsi és budapesti katonakórházakban), részben magánorvos tapasztalatai után legmelegebben ajánlhatom

Dr. KAJDACS, v. cs. és kir. czedorvos és kórházi főorvos

Electrotherapiai rendelő-intézete IV. Kigyó-utca 5. I. em. Klitild-palota (Ástjáróság és lift-használat).

A legelhanyagoltabb gyűcsőfolyásokat, legsúlyosabb húgyhólyagbajokat, bujakóros sebeket, sziphilit, az enforizotésis utóbajait.

Elgyengült férfierőt az orvosi világ által legújában oljanyira felkarolt és hatásában páralan sikerű Electro-Massage vagy Psychrophor

által, magömléseket, nőknél férfifolyást befocskondozás nélkül, a legmakacsabb bőrbetegségeket, valamint ifjúkori bünyök következtében beállott ideg és ennek utókövetkezményeképp létrőjt hátrgerincbajokat gyógyít a legújabb gyógy-módszer szerint alaposan és biztos, állandó sikerrel. Rendel: délelőtt 9 óráig 4 óráig; este 7—8 óráig. Nőeknek egy mint férfiaknak külön be- és kijárat. Külön váróteremek. Lavelekre díjtalanul azonnal válaszoltatik; esetleg gyógyszerokról is gondoskodva lesz.

ÉNIZT

SORSJEGYEKRE az ERTEKPAPIROKRA (visszaszedhető tetszőleges szorzott kisebb részeket képező) bármily összegig igen olcsón ad Kövály Ármán bank- és váltó-üzletelése (Károlyi-utca 14. k. k.) Vendéglő 9. Gróf Csizrák-palota.

Magyar kir. Államvasutak Gyors- és teherárak házhoz szállítása.

A magyar kir. Államvasutak a vasúti üzemeltetéstől 68. §-a alapján hátrvékeléssel elrendezte az azon intézmény, hogy a Budapest-székhelyű, Budapest-nyugati és Budapest-nagypári teherpályaudvarokra érkező gyors- és teherárakat a szomszédos vidéki, szeszirtók fuvarosával házhoz, — illetve a feladandó árutak a lakóhelyülről a vasúthoz szállítandó, ha a címzett a Duna balpartján a IV—IX. kerületben vagy a fuvarosával eljelen lakik. Ugyanezen az egyszerű fuvarosával vámoztatja el a Budapestben átmenő és azon Budapestre helyben rendelésű árukat is, melynek elvételére a vasútra bízott; egyúttal a külföldről érkező — házhoz szállított — szállítmányok elvételére a fuvarosával. Ezek az ezen megfogalmazás által állították ki. Utánvételre terhel, Budapestben Duna jobbpartján lévő felek részére szóló, továbbá terjedelmes, tűzveszélyes és oly áruk, melyeknek ószálása az egy tonna meghaladja, csak az állalkozóval kötendő előzetes egyezség alapján szállítanak házhoz. Jogában áll azonban minden kinek, hogy a vállalkozó által való házhoz szállítást igénybe ne vegye, mit az illető állomásonkál egyszerűen láthat meg kereskedés nélkül. A házhoz való elszállítás dík a következők: a gyorsárakért: 10 kg. súlyig — — 80 fillér 10 kg.—25 kg.-ig — — 40 — 25 kg.—50 fillér 50 kg.-ig 50 — 50 kg.—on felül minden megkezdett 50 kg. 40 — b) teherárakért: 50 kg. súlyig — — 40 fillér 50 kg.—on felül minden megkezdett 50 kg. 30 — A statisztikai árnyalkozatok kiállítására a vállalkozó nyilatkozatának 5 krajczert számitat.

Az áru házhoz szállítása esetén, ha az áru gyorsított vagy vámoztatott áruvártó nincs, s ha a címzett a fuvarlevélben kijelölt helyen feltalálta, s az áru ott át is veszik csak a fuvarlevélben feltalálott összeg szedetik be. Ha az áru vámoztatott vagy fogymtatási adónak van alávetve még a címzettnek közzétett vámoztványra, illetve adóbróra szertis fizetést vámoztaték, fogymtatási adó és vámoztatási illeték is megfizetendő. A szállítmányozás az árut a lakás vagy üzleti helyiség azon részébe tartozik állítani, mely e célra neki szántott. Ha címzett az áru fuvarozásá eljelen lakásán nincs, a maadósról, esetleg többeszer is megfizetendő költséget külön illelet nem számitatik fel. Ha azonban címzett a fuvarlevélben kijelölt helyen nem találta az áru kiadását, illetve utat csak a bejelentési hivatal után lehet megjelteni, a rendes fuvarozási díjon kívül még 10 krajczert fizet. Ha címzett az áru átvétele megtagadja, vagy azt a váronak ma, nem a fuvarlevélben megjelölt helyre küldi, a vámoztvitel, újra való elszállítás, vagy ma helyre való szállítása a díjazásbázisú illelet újabb fel-számitást.

IMAKÖNYVEK

A LEGSZEBB ÉS LEGOLCSÓBB IMAKÖNYVEK A RÓMAI KATOLIKUS IFJUSÁG SZÁMÁRA

*** ÁTVÖSSÉG UTJÁ *** Szerkesztették Papánek Ferenc és Zellinger Vilmos Budapest-tervezőirodái

Ára díszes vászonkötésben . . . . . 1:20 ft

*** ÁHITAT GYAKORLATAI *** Megjelentek és kaphatók: LAMPEL ROBERT (Wodtner F. és Fial)

császári és királyi udvari könyvkereskedésének kiadóhivatalában BUDAPEST, Andrassy-út 21.

VÉRSZEGÉNSÉG

étvágytalanság, sápkór, idegesség gyógyítására és gyengye gyermekek erősbítésére a legújában készített és a KRIEGNER-féle tokaji china-vasbor E nagyon kellemes ízű ital kiváló sajátosságait az Orsz. egészségügyi tanács is mellátta ajánlása, a belügyi miniszterium engedélyével látta el. Nagy üveg 6 kor., kis üveg 3.20 kor. Fő- és székhelyi raktár: KRIEGNER GYÖRGY, Korona-gyógyszertára, Budapest, VIII., Kalvin-ter. Kapható a gyógyszerüzletekben, de kikérlek határozottan KRIEGNER-féleket kérni.

Legszebb Legjobb Legolcsóbb PAPIAN PAPIAN PAPIAN

- 1 szeszítható vasgy 8 db . . . . . 10.—
1 kiváló matrac . . . . . 10.—
1 rouge paplan 1.80
1 eszmír prima 2.80
1 eszmír paplan 2.40
1 eszin 8.30
1 alasz eszmír 4.80
1 selyem atlasz paplan 8.50
1 fodros selyem atlasz paplan 18.50
1 jó vaszon paplan lepő . . . . . 2.—
1 ág 1.30
1 fialnál ággyalakk pókró 2.50
1 gyapjn 5.50
1 jó lepőkró 1.60
1 teli pókró 4.60
1 szép fall szőnye 7.50

1 acél szőnyeg ágybetét . . . . . 5.—
1 tengerről matrac 4.50
1 afrique . . . . . 5.—
1 lászó . . . . . 12.—
1 ablak köper függöny . . . . . 2.—
1 tunia 1.50
1 gyapjn 4.50
1 ággyal, szeszítható bonnet 5.50
1 ággyal, szeszítható ággyal 1.50
1 nagy szeszítható 2.50
1 ággyal . . . . . 1.—
1 ággyal 0.85
1 ággyal 1.50
1 mtr. jó futószőnyeg . . . . . 4.—
1 jó mintázott . . . . . 7.—

GICHNER JANOS paplan, matrac és kárpitosáru gyártó, szőnyeg, függöny, vasbutor stb. nagy raktára Budapest, VII., Erzsébet-körút 20. Árjegyzéket kintvárnak ingyen és bérmentve küldök. Vidéki megrendelések pontosan eszékölhetnek, nem telőző árak kiszorítottak, vagy a pénz visszadatik.

